

Het verhaal van de Hondsrug

Een onderzoek naar de productie en reproductie van de streekidentiteit van de Hondsrug.

Afbeelding 1: Een afbeelding van de Hondsrug in de ijstijd

04/2017

Amarinske Verkerk (s2189488)
Begeleider: Peter Grootte

CULTURELE GEOGRAFIE, RIJKSKUNIVERSITEIT
GRONINGEN

Voorwoord

Voor u ligt de eindversie van mijn afstudeerproject voor de Master Culturele Geografie. In de zomervakantie van 2016 ben ik begonnen met de masterthesis. Eerst heb ik de theorieën en de methode voor het onderzoek op papier gezet. Vervolgens kon ik in de herfst beginnen aan de dataverzameling. Voor het verzamelen van informatie heb ik onder andere interviews gehouden. Ik wil de vertegenwoordigers van het Geopark de Hondsrug, het Hunebedcentrum, het Huus van de Toal en de provincie Drenthe bedanken voor hun medewerking. Zonder hen zou er een belangrijk onderdeel van dit onderzoek missen. Na alle informatie verzameld te hebben, kon ik in de winter de bevindingen, interpretaties en conclusies op papier zetten. Vervolgens heeft mijn begeleider Peter Groote van de Faculteit Ruimtelijke wetenschappen de eerste versie gelezen en mij de nodige inspiratie en feedback gegeven om deze thesis nog beter te laten slagen. Ik wil graag Peter Groote bedanken voor het begeleiden van dit onderzoek. In de lente heb ik de laatste nodige verbeteringen gemaakt. Ik wil mijn ouders, mijn vriend en vrienden bedanken voor de ondersteuning.

Ten slotte raad ik u aan om de fiets te pakken en de streek de Hondsrug te bezoeken. Ga vooral naar het dorp Borger, misschien komt u nog een hunebed tegen. Ontdek het bijzondere verhaal van deze streek!

Amarinske Verkerk
(april 2017)

Samenvatting

In het proefschrift “Ruimte voor Identiteit” uit 2005, heeft dr. Carola Simon onderzoek gedaan naar de productie en reproductie van streekidentiteiten in Nederland. Voor deze thesis is er een vergelijkbaar onderzoek gedaan, gericht op de identiteit van de streek de Hondsrug. Het is onbekend of er in de streek de Hondsrug wel of niet sprake is van een opkomst van een streekidentiteit. Om hier achter te komen is voor dit onderzoek de volgende op Simon (2005) gebaseerde hoofdvraag geformuleerd: *Hoe verloopt de productie en reproductie van de streekidentiteit de Hondsrug en wat is het belang van actoren hierin?*

Om de hoofdvraag te beantwoorden, zijn er verschillende methodes gebruikt.

Om het verloop van de productie en reproductie van de streekidentiteit te bekijken, is de streeknaam de Hondsrug geteld in verschillende bronnen. Door het tellen van streeknamen in de periode van 1950-2016 is er gekeken naar hoe vaak de streeknaam voorkomt op verschillende momenten. In namen van bedrijven, in de regionale krant en in de Grote Bosatlas wordt de streeknaam tegenwoordig meer genoemd dan in het verleden. In titels van boeken, aardrijkskundeleermethodes en straatnamen is dat niet het geval.

Om te kijken welk belang verschillende betrokken actoren in de productie en reproductie van de streekidentiteit hebben is er gebruik gemaakt van interviews. Door de samenwerking van de actoren worden de kenmerken van de streekidentiteit steeds eenduidiger. Daarnaast zijn er ook telefoongesprekken gehouden met bedrijven en organisaties die de naam de Hondsrug gebruiken in hun naam. Er zijn 69 bedrijven en organisaties die de streeknaam de Hondsrug gebruiken. De reden die het meest werd genoemd door deze bedrijven en organisaties is dat ze de naam hebben gekozen omdat het in de streek gevestigd is.

INHOUD

1. Inleiding	4
1.1. Aanleiding en relevantie	4
1.2. Probleem- en doelstelling	5
1.3. Leeswijzer	6
2. Theoretisch kader	7
2.1. Streekidentiteit	7
2.2. Productie en reproductie van streekidentiteiten	8
2.3. Ontstreking en verstreking	9
2.4. Oude en nieuwe streken	9
2.5. Verschillende typen actoren	9
2.6. Representaties	10
2.7. Commodificatie van streekidentiteit	11
2.8. De streeknaam “de Hondsrug”	11
2.9. Conceptueel model	12
3. Methodologie	13
3.1. Methodes voor het tellen van de streeknaam de Hondsrug	13
3.2. Interviews met actoren	15
3.3. Reflectie	16
3.4. Ethiek	17
4. Resultaten	18
4.1. Resultaten van het tellen van de streeknaam de Hondsrug	18
4.2. Resultaten uit de interviews	29
4.3. Resultaten van de telefoongesprekken met bedrijven en organisaties	38
5. Conclusie	41
5.1. De conclusie	41
5.2. Aanbevelingen voor verder onderzoek	42
6. Literatuurlijst	44
Bijlagen	47
Bijlage 1: De vragenlijst	47
Bijlage 2: Het toestemmingsformulier	48
Bijlage 3: Bedrijven en organisaties	49
Bijlage 4: Krantenartikelen	57
Bijlage 7: Aardrijkskundeleermethodes	77
Bijlage 5: Boektitels	78
Bijlage 6: Straatnamen	82

1. INLEIDING

1.1. AANLEIDING EN RELEVANTIE

Paasi (2009) stelt dat streek en identiteit tegenwoordig belangrijke onderwerpen zijn in het academische discours. Dit gaat volgens hem samen met de opkomst van het regionale bewustzijn van de EU, in de afgelopen 15 jaar. Paasi (2009) stelt: 'The EU aims to use regional identities to promote regional development. This implies that new forms of governance are not only created to manage regions but also to map the most emotional aspects of regional civil society and the minds of citizens to mobilise them as assets in regional development'. Regionale identiteit is dus een belangrijke strategie voor plaatselijke ontwikkeling. Daarnaast zegt Paasi (2009) dat streekidentiteit een belangrijk aspect is in de planning, regionale marketing en het culturele discours.

In het proefschrift "Ruimte voor Identiteit" uit 2005, heeft dr. Carola Simon onderzoek gedaan naar de productie en reproductie van streekidentiteiten in Nederland. Voor deze thesis is er een vergelijkbaar onderzoek gedaan, gericht op de identiteit van de streek de Hondsrug. Er is voor het gebied de Hondsrug gekozen, omdat tijdens mijn Master Culturele Geografie aandacht is besteed aan de Hondsrug. Ik volg in mijn onderzoek de analyse van Simon zo strak mogelijk, om de onderlinge vergelijkbaarheid zo groot mogelijk te houden. Het wetenschappelijke doel van dit onderzoek is om een verdere bijdrage te leveren aan het theoretische debat rondom het belang van streekidentiteiten in de huidige tijd.

Één van de analyses in het onderzoek van Simon (2005) betrof het voorkomen van streeknamen in een reeks van seriële bronnen in de periode van 1950 tot en met 1999. De andere analyse die Simon (2005) heeft gedaan, is met welke doelstelling actoren identiteit toekennen aan de streeknaam. Een toeristische organisatie zal immers met een ander doel identiteit toekennen dan een overheidsorganisatie. Een doel van het proefschrift van Simon was om te onderzoeken of er in Nederland sprake is van een proces van ontstreking of verstreking. Daarom heeft ze gekeken naar de streekidentiteiten in drie verschillende gebieden. Deze onderzochte gebieden waren de Noordoostpolder, Waterland en Twente.

Naast een relevantie op wetenschappelijk gebied, heeft deze thesis ook een maatschappelijke relevantie. De Bevolkingsprognose (2012) voorspelt dat de bevolking van de streek de Hondsrug tussen 2012 en 2040 met 10 procent zal afnemen. Daarnaast zal het aantal jongeren afnemen en het aantal 65-plussers toenemen. Om een streek leefbaar te houden en ervoor te zorgen dat een streek identiteit blijft behouden is het volgens Strijker en Terluin (2005) van belang dat de lokale actoren betrokken zijn bij het ontwikkelingsproces van een streek. Bovendien hebben de capaciteit (kennis, vaardigheden en houding) van de lokale actoren en de netwerken waarin zij opereren invloed op het ontwikkelingsproces en het uitdragen van de identiteit van een streek.

In deze thesis is verklaard welke actoren in het verleden en in het heden bijdragen aan de streekidentiteit de Hondsrug en in hoeverre ze daarbij betrokken zijn. Volgens Simon (2005) geeft het voorkomen van een streeknaam inzicht in de populariteit van de streek. Actoren die zich bevinden in het Hondsrug gebied kunnen, door dit onderzoek naar de productie en reproductie van de streekidentiteit, inzicht krijgen in hoe populair de

streekidentiteit van de Hondsrug tegenwoordig is in vergelijking met het verleden. Daarnaast krijgt men meer inzicht in welke bedrijven en organisaties zich identificeren met de Hondsrug en waarom dit zo is.

1.2. PROBLEEM- EN DOELSTELLING

Er bestaan verschillende meningen over globalisering en de invloed daarvan op streekidentiteiten. Globalisering is het fenomeen waarin er een hogere mate is van verbinding en interactie tussen mensen en plaatsen in de wereld, wat leidt tot het overbruggen van een afstand in minder tijd (Oakes en Price, 2008). Er zijn volgens Knox en Marston (2010) over het algemeen drie verschillende meningen over het effect van globalisering op een streek.

1. De hyperglobalisten denken dat er door globalisering geen plaats is voor zowel de nationale staat als voor een regionaal gebied. Het sociale leven wordt internationaal bepaald. 2. De sceptici zeggen dat er meer sprake is van regionalisering dan van globalisering. Dit zou mede komen door blokvorming van de EU, Noord-Amerika en Oost Azië.

3. De transformisten suggereren dat er sprake is van betere connecties van plaatsen en er sprake is van een globaal bewustzijn van mensen. Hierdoor zou de behoefte aan een regionale identiteit juist groter kunnen worden.

Simon (2005) heeft omtrent deze discussie over het effect van de globalisering onderzoek gedaan in Nederland. De hoofdvraag die Simon (2005) hierbij stelde was: 'hoe verloopt de productie en reproductie van streekidentiteiten en wat is het belang van actoren hierin?' Of er in de streek de Hondsrug wel of niet een opkomst is van de streekidentiteit is onbekend. Daarom is de volgende op Simon (2005) gebaseerde hoofdvraag geformuleerd:

Hoe verloopt de productie en reproductie van de streekidentiteit de Hondsrug en wat is het belang van actoren hierin?

Om de hoofdvraag te kunnen beantwoorden zullen er twee deelvragen worden behandeld die weer bestaan uit verschillende subvragen. Deze vragen zijn ook gebaseerd op het onderzoek van Simon (2005).

1. *In hoeverre is er in de Hondsrug sprake geweest van streekvorming in de periode 1950 -2016?*
  - Hoe is de trend van streekvorming in de streek de Hondsrug verlopen?
  - In hoeverre is er sprake van een opmars van de streek en streekidentiteiten in de streek de Hondsrug?
2. *Wat is het belang van verschillende betrokken actoren in de productie en reproductie van de streekidentiteit van de Hondsrug?*
  - Welke actoren produceren en reproducteren streekidentiteiten?
  - Welke identiteiten worden door actoren toegekend aan de streek de Hondsrug en waarom?
  - Hoe gebruiken de actoren de toegekende streekidentiteit van de Hondsrug?
  - Zijn er veranderingen in de productie en reproductie van de streekidentiteit van de Hondsrug zichtbaar?

De hoofd- en deelvragen zijn specifiek gericht op de streek de Hondsrug. Het eerste doel van dit onderzoek is om te kijken of er sprake is van streekvorming of ontstreking in de streek de Hondsrug. Het tweede doel is om door middel van interviews een conclusie te kunnen trekken over met welk belang actoren de streekidentiteit gebruiken.

Door de strakke focus op één gebied kan er veel data worden verzameld. Simon (2005) heeft al gekeken naar hoe vaak de Hondsrug in de periode 1950-1999 voorkwam in de door haar onderzochte bronnen. In deze thesis zullen sommige bronnen die zij destijds gebruikt heeft ook gebruikt worden. Daarnaast worden er nieuwe bronnen gebruikt.

Hierdoor wordt de hoofdvraag met aanvullende en recente data beantwoord.

Het nadeel van de keuze voor het inzoomen op één gebied is dat de vraag hoe de streekvorming van de Hondsrug tegenwoordig is in vergelijking met andere streken in Nederland, niet beantwoord kan worden.

1.3. LEESWIJZER

Na deze inleiding volgt het hoofdstuk over het theoretisch kader. Vervolgens wordt er in hoofdstuk 3 ingegaan op de methodologie van het onderzoek. In hoofdstuk 4 zijn de resultaten te zien en geïnterpreteerd. In hoofdstuk 5 volgt er een conclusie. Tabellen en figuren en grafieken worden in de thesis doorgenummerd.

2. THEORETISCH KADER

2.1. STREEKIDENTITEIT

Paasi (2009) zegt dat er onderscheid moet worden gemaakt in het definiëren van ‘de identiteit van een streek’ en ‘streekidentiteit’. De identiteit van een streek betekent dat een streek wordt gevormd door onderdelen van de plaatselijk aanwezige natuur en cultuur. Streekidentiteit is volgens Paasi (2009): de identificatie van mensen met streken. De identiteit van een streek gaat dus meer over de kenmerken van een streek en streekidentiteit gaat in op hoe de mensen in het gebied de streek gebruiken als een middel om zichzelf te identificeren. Een voorbeeld dat Paasi (2009) noemt om het concept streekidentiteit te illustreren is dat plaatsnamen belangrijk zijn voor het collectieve gevoel van identiteit en dat het een onderscheid maakt tussen wie wel lid is van een groep en wie niet. Denk bijvoorbeeld aan hoe voetbalsupporters de naam van de plaats gebruiken om de identiteit van hun plaatselijke voetbalclub uit te dragen, die anders is dan de identiteit van de andere voetbalclubs in andere plaatsen.

Volgens Simon (2005) kan men zich identificeren met de streek, dit noemt Simon ‘identifying with’. Mensen die zich identificeren met de streek zijn vaak de mensen met maatschappelijke betrokkenheid, een hecht sociaal netwerk en persoonlijke binding met de streek. Ze voelen zich er comfortabel, veilig en thuis. Deze mensen hebben een positieve relatie met een streek. Ten tweede spreekt Simon (2005) over ‘Identifying against’. Hieruit ontstaat er een positief gevoel bij mensen betreffende de streekidentiteit, omdat mensen negatieve gevoelens toekennen aan andere streken. Het gaat dan om gevoelens van ‘wij’ tegen ‘die anderen’. Tenslotte wordt er gesproken over ‘not identifying’. Hierbij is bijvoorbeeld sprake als men niet in aanraking is gekomen met de streek. In dit onderzoek zal vooral worden ingegaan op actoren die zich identificeren met de streek.

Verschillende benaderingen van het concept streekidentiteit

Simon (2005) licht twee verschillende denkwijzen over het concept streekidentiteit toe. Bij de essentialistische overtuiging is er de neiging om ‘alles te herleiden tot één verklaring. Essentialisten hanteren het concept identiteit op basis van één soort kenmerk, bijvoorbeeld ‘de identiteit van Groningen’. Pellenbarg (1991) maakt een onderscheid tussen identiteit en imago. Identiteit is volgens Pellenbarg hoe een streek er werkelijk uitziet. Bij imago praat men over het beeld van de streek. Volgens essentialisten is identiteit objectief, onafhankelijk van wie het waarneemt en van degene die het gebruikt. Veranderende omstandigheden en relaties gebaseerd op macht of sociale interacties worden in de essentiële denkwijze niet erkend.

De constructivistische benadering erkent deze veranderingen wel. In deze thesis wordt er van de constructivistische benadering uitgegaan. Streekidentiteiten zijn een sociaal construct. Actoren kennen bepaalde waarden en beelden toe aan een gebied (Simon, 2005). Daardoor krijgt een gebied een eigen betekenis en identiteit en wordt het aangeduid als een streek.

Streken zijn nooit plotseling ontstaan maar hebben zich gevormd door een doorgaande strijd in het verleden tussen meerdere actoren (Paasi, 2013). Een streekidentiteit is daarom onderhevig aan machtsrelaties. Bourdieu (1991) stelt dat de actor met macht

binnen een streek cruciaal is voor de manier waarop een streekidentiteit ontstaat of verdwijnt. De macht die nodig is om een toegekende streekidentiteit te laten voortbestaan, of te laten domineren, berust op overtuigingskracht; hoe geloofwaardiger het verhaal, hoe groter de kans is dat anderen zich aangesproken voelen en de identiteit overnemen en uitdragen (De Pater et al., 2005). Simon (2005) suggereert dat politici, projectontwikkelaars, de media en onderzoekers vaak meer middelen hebben om de dominante streekidentiteiten te produceren dan de bewoners en bezoekers van een streek. Hadjimichalis (2006) stelt dat cultuur van bewoners en vertrouwen in de streek vaak juist erg belangrijk zijn voor het vormen van de streekidentiteit. Brace (2003) stelt dat naast de machtsrelaties van actoren, streekidentiteit wordt gevormd door kenmerken en kwaliteiten die aan een gebied worden toegekend, omdat de actoren bij de productie en reproductie van streken vaak een aansprekende kapstok voor hun verhaal zoeken. Kenmerken en kwaliteiten die vaak gebruikt worden zijn monumenten, landschap, religie, streektaal en streekproducten (De Pater et al., 2005).

2.2. PRODUCTIE EN REPRODUCTIE VAN DE STREEKIDENTITEIT

Institutionalisering is het proces waarbij een streek wordt gevormd, ofwel wordt geproduceerd (Van Gorp en Terlouw, 2016). Paasi (2002) behandelt verschillende vormen van institutionalisering van een streek. De tabel hieronder vermeldt de vier onderscheidende vormen die Paasi (2002) benoemt.

Vorm van institutionalisering	Uitleg
1.Territoriale vorm	Grenzen van een streek. Op basis van fysieke karakteristieken zoals landschappen, landgebruik en patronen van bewoning.
2.Symbolische vorm	Op basis van stereotypen. Dit heeft te maken met de naam en de identiteit die wordt beschreven in discoursen.
3.Institutionele vorm	Ruimtelijke identiteit over een langere periode. Gevormd door onderwijs en media. Daarnaast is het verbonden met politieke organisaties.
4.Functionele vorm	De rol die een streek heeft binnen een groter systeem, bijvoorbeeld binnen een land of tussen meerdere streken onderling. Zaken als handel en migratie spelen hierbij een rol.

Tabel 1: Vier verschillende vormen van institutionalisering (Paasi, 2002).

De Pater et al. (2005) suggereren: ‘nadat een streekidentiteit door een specifieke actor of groep van actoren geproduceerd is, kan het door anderen geaccepteerd en gebruikt worden.’ Mensen gaan zich identificeren met de regio, ze ontwikkelen een emotionele band met het gebied. Daardoor dragen zij bij aan de instandhouding, oftewel de reproductie van de geproduceerde streekidentiteit (De Pater et al. , 2005).

Paasi (2009) stelt specifiek dat plaatsnamen, symbolen en regionale tradities belangrijke middelen zijn bij de reproductie van streekidentiteit. Alderman (2008) zegt over plaatsnamen het volgende: ‘place naming plays a key role in the social construction of space and the contested process of attaching meaning to places’. Het zou volgens hem als een symbolische herdenking gezien kunnen worden. Symbolen weerspiegelen het idee

van het bestaan van de streek en de streekidentiteit (Paasi, 2009). Er wordt tegenwoordig vaak gebruik gemaakt van symbolen die door actoren zijn gecreëerd om regionale tradities aantrekkelijker te maken. Zo zou een moderne streek bijzondere tradities kunnen uitdragen. Hier zouden toeristen op af kunnen komen, waardoor er meer mensen in aanraking kunnen komen met de streekidentiteit.

2.3. ONTSTREKING EN VERSTREKING

Streekidentiteiten kunnen door de jaren heen veranderen. Ze verdwijnen of gaan op in een andere streek, terwijl er ook nieuwe streken worden gevormd (Simon et al., 2001). Simon (2005) maakt onderscheid tussen verstreking en ontstreking. Ontstreking is dat verschillen tussen streken verdwijnen (Huigen, 1998). Stuart Hall (1995) suggereert over het verdwijnen van verschillen tussen streken, dat cultuur en haar bijbehorende identiteit minder dan vroeger in geografische territoria zijn geworteld. Het geografisch mozaïek van aparte cultuurgebieden maakt plaats voor een wereldwijd netwerk van cultuuruitwisseling en overdracht. Hierdoor zullen streken steeds meer op elkaar lijken. In Nederland zullen landelijke streken integreren in de bredere Nederlandse verstedelijkte samenleving (Huigen, 1996). Bij ontstreking is het mogelijk dat de streek verdwijnt. Als reactie op ontstreking bestaat het proces van verstreking, waarbij juist de verschillen tussen streken wordt benadrukt, waardoor een streek gevormd wordt. (Simon et al., 2001). Volgens Kellner (2002) gebruiken overheden en bedrijven de verschillen tussen streken, door de globalisering, als een strategie voor gebiedsspecifieke ontwikkelingen. Agnew (2001) voegt toe dat regeringen van landen kunnen concurreren met de wereldeconomie door middel van verstreking.

2.4. OUDE EN NIEUWE STREKEN

Paasi (2009) maakt een onderscheid tussen oude en nieuwe streken. In Europa is er veelal sprake van oude streken (Paasi, 2009). Dit geldt dus ook voor Nederland. Oude streken hebben zich gevormd in een verder verleden. Volgens Paasi (2009) heeft de leeftijd van een streek invloed op de reproductie van de streekidentiteit op het gebied van de economie, politiek en cultuur en media. Hierbij wordt wel de kanttekening gemaakt dat de opkomst van de nieuwe streken invloed heeft op de streekidentiteit van oude streken (Paasi, 2009). Een voorbeeld is dat een nieuwe streek zich gaat inzetten op de verkoop van streekproducten. De oude streek gaat dan ook streekproducten verkopen, om zo te kunnen concurreren met de nieuwe streek.

2.5. VERSCHILLENDE TYPEN ACTOREN

Er zijn verschillende actoren die een rol spelen bij de productie en reproductie van streekidentiteiten. Deze hebben allemaal een eigen discours. Discoursen kunnen worden omschreven als de kennis die we hebben van de wereld, die uitmaakt hoe we denken en praten over deze wereld en hoe we deze verbeelden (Simon, 2005). Het gaat om hoe, wat en met welk doel er gecommuniceerd wordt. Jones (1995) maakt onderscheid tussen vier verschillende typen discoursen. Deze vier typen discoursen worden in deze thesis gebruikt. Het 'lekdiscours' hangt samen met de interpretatie en constructie van plaatsen in het dagelijks leven van mensen. Het 'populaire discours' duidt op de constructie van plaatsen vanuit verschillende culturele en maatschappelijke structuren, zoals massacommunicatie, kunst en literatuur. Het 'professionele discours' wordt

omschreven als interpretaties van plaatsen door mensen die op een beroepsmatige manier betrokken zijn bij de ontwikkeling van een streek. Hierbij gaat het om beleidsmakers, planners, natuurbeschermers en ontwikkelaars gericht op toerisme en/of landbouw. Het 'professionele discours' verschilt van het 'lekdiscours', omdat het breder communiceert dan individuen. Zo kan een groter publiek, van lokaal tot internationaal, worden bereikt. Het vierde type, het 'academische discours', is verweven met het professionele discours. Het gaat hier om de personen die vanuit een wetenschappelijke discipline een streek bestuderen.

Actoren die de streekidentiteit van de Hondsrug gebruiken

Gemeenten in het Hondsruggebied gebruiken de identiteit van het landschap om mensen aan te trekken opdat ze in het gebied gaan wonen. Stichting Geopark de Hondsrug gebruikt de natuur- en cultuurhistorische waarde van het gebied om toeristen en recreanten aan te trekken. Posthumus et al., (2012) stellen dat de volgende actoren gebruik maken van de streekidentiteit van de Hondsrug. Het bedrijfsleven, dat grotendeels bestaat uit de toeristische sector, gebruikt streekidentiteit als een verkoopstrategie. De kennis- en onderwijsinstellingen gebruiken de streekidentiteit om kennis mee te geven over het gebied. Daarnaast zijn er sportclubs, scholen en andere voorzieningen of bedrijven, die de identiteit van het gebied gebruiken. Zij doen dit bijvoorbeeld door de naam de Hondsrug te geven aan de voorziening of het bedrijf. De reden van bedrijven en organisaties om de naam 'de Hondsrug' te gebruiken, wordt in deze thesis onderzocht.

2.6. REPRESENTATIES

Holloway en Hubbard (2001) stellen dat representaties verwijzen naar de betekenis en communicatie van ideeën en fenomenen, waarbij actoren informatie aan elkaar vertellen over de wereld. Dit kan geuit worden op verschillende manieren, zoals door middel van teksten, beelden, speeches, muziek, schilderijen, mode en lichaamstaal. Hieruit ontstaan verhalen. Bij de productie en reproductie van de streekidentiteit de Hondsrug kunnen er vormen van representaties gebruikt worden door verschillende actoren. Een voorbeeld van een mogelijke vorm van representatie van streekidentiteit binnen het Hondsruggebied, is het gebruik van erfgoed. Ashworth (1994) zegt dat het hedendaagse gebruik van het verleden als erfgoed kan worden beschouwd. Dit kan variëren van historische gebeurtenissen en personen tot de plaatsen en streken waarmee het verleden of onderdelen uit het verleden gerepresenteerd worden. Binnen het Hondsruggebied ligt een gebied dat een Geoparkstatus heeft. Een Geopark is een gebied dat zijn eigen unieke geschiedenis representeert aan de hand van geologisch erfgoed (Bestuur Stichting Geopark de Hondsrug, 2015). De historische narratief die hierbij hoort is dat het Hondsrugcomplex is gevormd tijdens de ijstijden. Het Geopark de Hondsrug heeft sinds 2015 een UNESCO-status gekregen (Stichting Geopark de Hondsrug, 2016). Het doel dat UNESCO heeft met de Geoparken is om gebieden met geologisch erfgoed van internationale betekenis, zeldzaamheid of schoonheid te beschermen en de daarbij behorende cultuurhistorische geschiedenis en natuur onder de aandacht te brengen (Nationale UNESCO commissie, 2016).

Simon (2005) zegt dat actoren vooral de historische representaties gebruiken die zij zelf als interessant en bindend zien voor de streek. Dit kunnen bestaande producten of nieuw verzonden producten zijn. Het verleden wordt vaak als een nostalgisch product gepresenteerd. Hierbij gaat het om het belang dat actoren hebben.

Simon et al. (2001) vragen zich af of het “streek” label meer een aanduiding is van exclusiviteit en kwaliteit dan de herkomst.

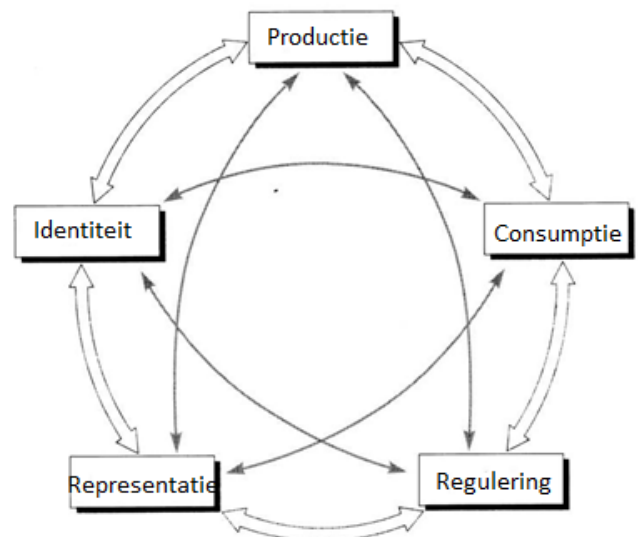
2.7. COMMODIFICATIE VAN STREEKIDENTITEIT

Commodificatie houdt in dat concepten, die in eerste instantie niet bedoeld lijken voor de economische markt, veranderen in een product waar je geld voor kan krijgen. Een voorbeeld is dat Valentijnsdag het concept ‘liefde’ verhandelbaar maakt (Oakes and Price, 2008). Williams (2005) heeft figuur 1 ontworpen om commodificatie uit te leggen.

Hij vermeldt hierbij onder andere dat wanneer mensen een marktwaarde aan een concept toekennen, zij dit doen aan de hand van hun eigen identiteit. Dit zorgt ervoor dat er een nieuw product wordt geproduceerd.

Commodificatie komt vaak voor in de toeristische sector en bij het ontwikkelen van regionale producten. Een voorbeeld is de verkoop van landbouwproducten als streekspecifieke producten. Bij deze producten wordt de streekidentiteit verhandeld (Huigen en Strijker, 1998).

De productie van streekidentiteiten is deels gebaseerd op de verkooptechniek van actoren bij de ontwikkeling van producten en activiteiten. Bij de promotie van gecommuniceerde producten zal de geproduceerde betekenis van de streek zelfs versterkt worden (Simon, 2005).

Figuur 1: ‘Circuit of Culture’ (Williams, 2005)

2.8. DE STREEKNAAM “DE HONDSRUG”

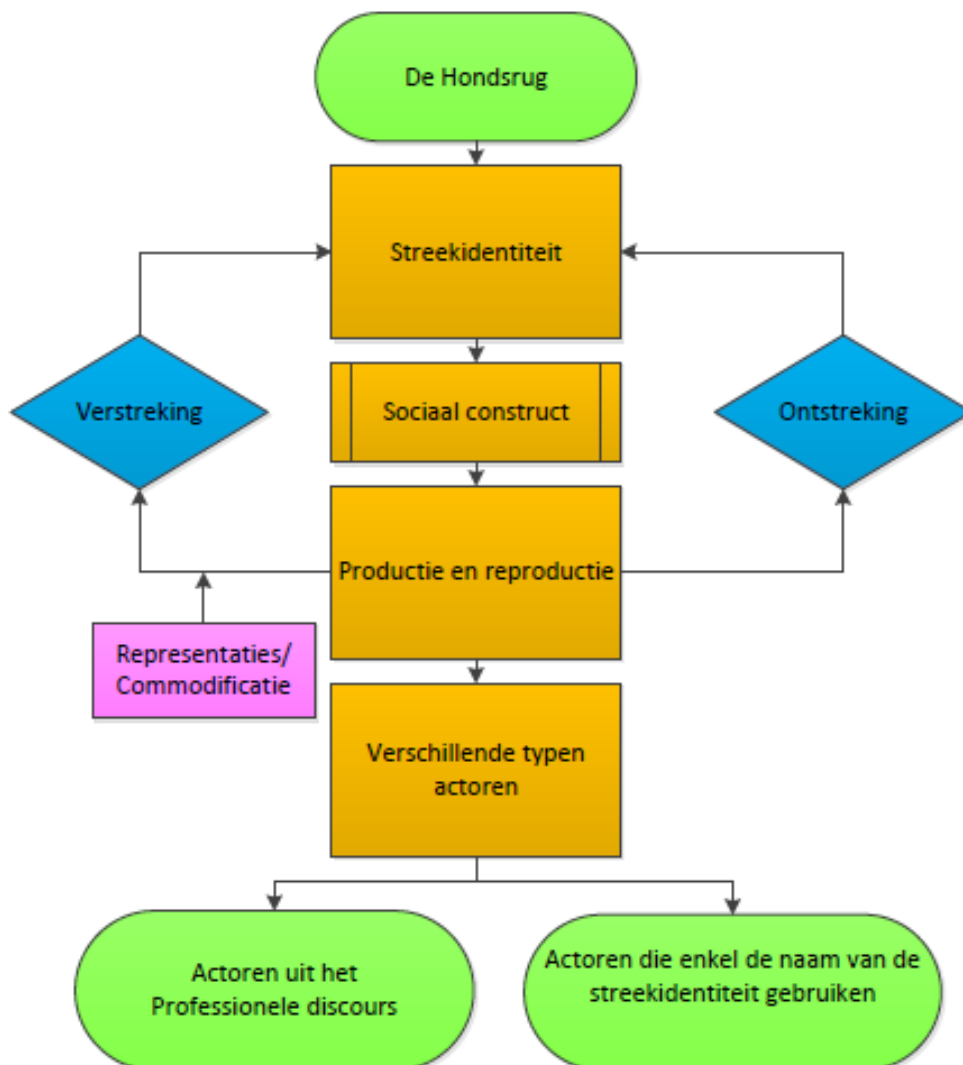
In 2014 is er door meerdere bachelorstudenten van de opleiding Sociale Geografie en Planologie in Groningen onderzoek gedaan naar in hoeverre en op welke manier de streeknaam de Hondsrug leeft in het gebied (Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen Groningen, 2014).

Uit deze onderzoeken kwam naar voren dat de mensen in Drenthe en Groningen de naam “de Hondsrug” niet heel goed kennen. De bewoners uit de streek voelen zich ook meer verbonden met de woonplaats dan met de streek. Wel kennen mensen die hebben meegedaan aan een activiteit van het Geopark de Hondsrug of mensen met een hogere opleiding de naam beter. De mensen die de naam kennen denken bij de Hondsrug aan een geologisch en geomorfologisch gebied.

In dit onderzoek wordt met een andere methode de naamsbekendheid onderzocht.

2.9. CONCEPTUEEL MODEL

In figuur 2 is het conceptueel model te zien van de behandelde begrippen uit het theoretisch kader. Het laat het onderlinge verband zien tussen de verschillende concepten die in het theoretisch kader zijn besproken. Streekidentiteit is een sociaal construct en wordt geproduceerd en gereproduceerd door verschillende actoren. Wanneer de streekidentiteit minder wordt geproduceerd en gereproduceerd is er sprake van ontstreking. Er is sprake van verstreking wanneer de verschillen tussen de kenmerken van streken duidelijker worden.

Figuur 2: Conceptueel model

3. METHODOLOGIE

Om de hoofdvraag te beantwoorden zijn er verschillende methodes gebruikt. Om de eerste deelvraag over de streekvorming van de Hondsrug te beantwoorden, is de streeknaam de Hondsrug geteld in verschillende bronnen. Door het tellen van streeknamen in de periode van 1950-2016 is er gekeken naar hoe vaak de streeknaam is genoemd door de jaren heen. Als het zo is dat de streeknaam de Hondsrug gedurende jaren vaker is genoemd, dan is er sprake van een opkomende streek. Als het zo is dat het recent juist minder vaak genoemd is dan is er sprake van een verdwijnende streek. Daarnaast kan de streeknaam ook wisselend of stabiel voorkomen. Om erachter te komen welk belang verschillende betrokken actoren hebben bij de productie en reproductie van de streekidentiteit (deelvraag 2), is er gebruik gemaakt van interviews. Een interview is een methode om data te verzamelen waarbij er een gesproken uitwisseling is van informatie (Hay, 2016).

3.1. METHODES VOOR HET TELLEN VAN DE STREEKNAAM DE HONDRUG

Paasi (2002) neemt aan dat het gebruik van een streeknaam indiceert of er sprake is van een gevestigde streekidentiteit in een samenleving. De methode voor het tellen van de streeknaam is voor een groot deel overgenomen van Simon (2005). Voor het tellen van streeknamen kunnen volgens Simon (2005) verschillende databronnen gebruikt worden. De databronnen moeten aan de volgende criteria voldoen: Er moeten streeknamen voorkomen in de bron en het moet mogelijk zijn om een tijdsreeks op te stellen.

Bedrijven en organisaties die de Hondsrug heten

De namen van bedrijven en organisaties kunnen een aanwijzing geven van de mate waarin het gebied streekidentiteiten uitdraagt (Pellenbarg 2001). Paasi (1986a) geeft enerzijds aan dat door het gebruik van een streeknaam een bedrijf of organisatie zich kan onderscheiden. Een streeknaam in een naam van een bedrijf of organisatie geeft dan een bepaalde waarde aan de activiteit of het product. Anderzijds wijst het gebruik van een streeknaam het beoogde marktgebied aan. Voor het tellen van de streeknaam de Hondsrug is gebruik gemaakt van het databestand van de Kamer van Koophandel en Orbis (opgericht door bureau Van Dijk).

Met de gegevens van Simon (2005) is het mogelijk geweest om een vergelijking te maken tussen het aantal keer waarin de streeknaam de Hondsrug in bedrijfsnamen voorkomt, met het aantal streeknamen in bedrijfsnamen van alle andere streken in Nederland. Uit de gegevens van Simon (2005) kan worden afgeleid of een andere streeknaam dan de Hondsrug in totaal meer of minder voorkomt. De gegevens van Simon (2005) gaan over de periode 1950 tot en met 1999. Het aantal streeknamen dat vaker voorkomt in bedrijfsnamen dan de streeknaam de Hondsrug is bij elkaar opgeteld, vervolgens is het aantal streeknamen dat minder voorkomt in bedrijfsnamen dan de streeknaam de Hondsrug bij elkaar opgeteld. Daarnaast kan het zo zijn dat een streeknaam niet voorkomt in bedrijfsnamen, dit aantal is wederom bij elkaar opgeteld. Daarnaast is er in de gegevens van Simon (2005) een onderscheid gemaakt tussen de omvang van streken. De Hondsrug valt binnen de categorie kleine streken. In de vergelijking met andere streeknamen wordt de Hondsrug daarom ook vergeleken met de gegevens van de kleine streken.

Regionale kranten

Zoals in het theoretisch kader genoemd is, zijn de media vaak van belang in het produceren en reproduceren van dominante streekidentiteiten. Voor het tellen van de streekaanduiding van de Hondsrug in regionale kranten is de krantvantoen.nl gebruikt. Daarnaast is er gekeken op de site www.delpher.nl. De reden hiervoor is dat op dekrantvantoen.nl geen artikelen stonden van de periode 1950-1968. Op beide sites is gezocht naar artikelen die in het Dagblad van het Noorden en in diens voorganger, het Nieuwsblad van het Noorden, zijn gepubliceerd. De gepubliceerde advertenties en overlijdensberichten met de streeknaam de Hondsrug zijn niet meegeteld. Daarnaast is van 1950, 1960, 1970, 1980, 1990, 2000 en van 2014 tot en met 2016 van elk artikel waarin de Hondsrug is genoemd, een analyse gemaakt.

Bij deze analyse is er gebruik gemaakt van codes die inductief zijn. Codes zijn beschrijvende labels die worden gekoppeld aan stukken tekst van de databronnen (Cope, 2012). Met de codes zijn de vier belangrijkste betekenissen onderscheiden van de aanduiding de Hondsrug in de krantenartikelen. Deze codes zijn gebruikt: de Hondsrug als bedrijf en organisatie, de Hondsrug als streek, het Hondsrug College en het Geopark de Hondsrug. Het coderen is gedaan door stukken tekst te markeren in Microsoft Word.

Boektitels

Boeken, die gericht zijn op een bepaalde streek, representeren die streek op een zodanige manier dat ze een bijdrage leveren aan de productie en reproductie van streekidentiteiten (Paasi, 1986). Gaat een boek over een streek dan komt dit vaak al in de titel van het boek naar voren (Simon, 2005). De Nederlandse Centrale Catalogus (NCC) is gebruikt om te kijken in hoeverre de titel van de streeknaam de Hondsrug in de periode van 1950 tot en met 2016 voorkomt. Daarnaast is gekeken wat voor genre bij de boektitels hoort. Op basis daarvan kan er een verband worden gevonden tussen een periode en de betekenis van de Hondsrug.

De methode van vergelijking met andere streken is op dezelfde wijze gedaan als bij de bedrijfsnamen.

Aardrijkskundeleermethoden

Volgens Paasi (1986) kunnen aardrijkskundeleermethoden gebruikt worden om de streekidentiteit in kaart te brengen. In de methoden die scholen gebruiken, leren leerlingen over de kenmerken van gebieden op verschillende schaalniveaus. Wanneer leerlingen over het gebied de Hondsrug leren kan de streekidentiteit populairder worden in de maatschappij. Simon (2005) heeft al onderzoek gedaan naar het voorkomen van de streeknaam de Hondsrug in aardrijkskundeleermethoden voor de periode 1950-1999. De periode 2000-2016 is toegevoegd en er is onderzocht met wat voor een connotatie de Hondsrug is genoemd. De volgende aardrijkskundeleermethoden zijn gebruikt in het onderzoek: Kerngeografie Nederland, de Aarde onze Woonplaats, Buitenland, Wereldwijs, Terra, De Geo en Humboldt.

De methode van vergelijking met andere streken is op dezelfde wijze gedaan als bij de bedrijfsnamen en boektitels.

De Bosatlas

De argumentatie om de Bosatlas als databron te gebruiken komt overeen met die van de aardrijkskundeleermethoden. Er is gekeken naar de kaarten waarop de Hondsrug wordt genoemd in de 37ste tot en met de 55ste druk van De Grote Bosatlas. Er is ook gekeken in de Wereld volgens de Bosatlas.

Straatnamen

Een straat representeert een plaats. Het geven van namen aan plaatsen wordt gedaan door zowel dominante als gemarginaliseerde actoren. Het benoemen van plaatsen verteld een historisch narratief over de visie van de actoren van toen de naam is bedacht in het landschap. Daarnaast zorgt het benoemen van plaatsen voor promotie van de plaats (Alderman, 2008). Om deze redenen is gekeken welke straten in Nederland de Hondsrug in de naam hebben. Deze data is gevonden op www.postcode.nl/zoek/hondsrug. Van de gevonden plaatsnamen is met de Topotijdreis kaart van het Kadaster de datum van benoeming van de straatnaam onderzocht. Daarnaast is er gekeken met behulp van Google Maps of de 'Hondsrug' straten in een wijk liggen met meerdere streeknamen. Ook is er gekeken naar het aantal wijken met streeknamen waar de streeknaam de Hondsrug niet voorkomt.

3.2. INTERVIEWS MET ACTOREN

Diepte-interviews

Er zijn diepte-interviews gehouden met respondenten die konden vertellen over het belang van de streekidentiteit. Er zijn respondenten gevraagd uit het professionele discours, omdat zij vanuit hun werk meer middelen hebben om de dominante streekidentiteit te produceren dan de bewoners van een streek (Simon, 2005). Er is gebruik gemaakt van semigestructureerde interviews. Dit soort interviews zijn redelijk informeel en hierbij wordt niet tijdens het gehele interview vastgehouden aan een vaste vragenlijst (Clifford et al. (2010). Daarnaast kan bij dit soort interviews meer worden doorgevraagd als een respondent iets interessants zegt. In de tabel hieronder staat informatie over de geïnterviewde respondenten. De respondenten van de Provincie Drenthe zijn tegelijkertijd geïnterviewd.

Actor	Functie	Algemene doelstelling
Geopark de Hondsrug	Manager/directeur	De versterking van de streekidentiteit in het Hondsrug gebied.
Hunebedcentrum	Adjunct-directeur	Het beschermen van de hunebedden.
Huus van de Toal	Directeur	Het stimuleren van het passief en actief gebruik van de Drentse taal.
Provincie Drenthe	Team milieu, bodem en energie: Aardkundige waarden	Kwaliteit van de leefomgeving in Drenthe.
Provincie Drenthe	Projectleider vermarketing Drents erfgoed	De brede interesse van de Drent in het culturele veld te verhogen en te stimuleren.

Tabel 2: De geïnterviewde actoren

De vragenlijst

Omdat de hoofd- en deelvragen van dit onderzoek overgenomen zijn uit het onderzoek van Simon (2005), is ervoor gekozen om de gesprekspunten voor het interview uit haar vragenlijst te halen. De vragenlijst van Simon (2005) is te vinden in bijlage 1.

De data-analyse van de interviews

De interviews zijn opgenomen en getranscribeerd. Om de interviews te kunnen analyseren, zijn de gemaakte transcripties gecodeerd in Atlas.ti.

Er is vooral gecodeerd op basis van deductieve codes. Een voorbeeld hiervan is de code 'Symbolische vorm'. Daarnaast zijn er enkele codes inductief, zoals 'Strategisch Narratief'.

Telefoongesprekken met bedrijven en organisaties over het gebruik van de Hondsrug in de naamgeving.

Voor dit onderzoek is het interessant om te achterhalen met welk belang bedrijven en organisaties gekozen hebben voor het gebruik van de naam "de Hondsrug" in hun onderneming. Om hierachter te komen is er telefonisch contact gezocht met deze bedrijven en organisaties. De 53 bedrijven en organisaties waarvan een telefoonnummer is gevonden, zijn gebeld. Zie bijlage 5 voor alle gegevens van de bedrijven en organisaties.

De data-analyse van de telefoongesprekken

De bedrijven en organisaties waarmee contact is geweest, hebben vaak meerdere argumenten genoemd voor de reden waarom de naam de Hondsrug voor het bedrijf of de organisatie is gekozen. De verschillende argumenten zijn op basis van de ligging bij de Hondsrug, Werkgebied, Woongebied, Voorafgaand bedrijf, Identiteit en Lastig te benoemen onderverdeeld. Deze verdeling is nodig geweest om uiteindelijk een overzichtelijk schema te krijgen van verschillende argumenten om een bedrijf of organisatie de Hondsrug te noemen.

3.3. REFLECTIE

Het tellen van streeknamen

De gegevens bij het tellen van streeknamen zijn niet volledig. Bij het kijken in de regionale kranten kostte het te veel tijd om voor elk jaar in de periode 1950 t/m 2016 de context waarin de Hondsrug voorkomt per artikel te noteren. Om deze reden zijn er enkele jaartallen geselecteerd.

De data over de straatnamen is enkel gebaseerd op de straatnamen die nu bestaan. Over verdwenen straatnamen is geen data gevonden. De vergelijking met andere streken is alleen gelukt voor bedrijfsnamen, boektitels en aardrijkskundeleermethoden. De oorzaak is dat Simon (2005) geen onderzoek heeft gedaan in de Bosatlas of het tellen van straatnamen. Daarnaast heeft zij een andere databron gebruikt voor het tellen van streeknamen in de krant. Uit haar onderzoek bleek dat de Hondsrug geen enkele keer voorkwam. In dit onderzoek is een andere methode gebruikt en daarom is het niet mogelijk een vergelijking te maken.

De interviews

Het is gelukt om met meerdere betrokken actoren een interview te houden. Het is met één potentiële respondent niet gelukt om contact te krijgen.

Tijdens het laatste interview werd er nieuwe informatie gegeven. De mening van een eerder geïnterviewde respondent was van belang. Deze respondent is daarom nogmaals gebeld om extra vragen te beantwoorden.

De telefoongesprekken met bedrijven en organisaties

Wanneer bedrijven en organisaties na drie belrondes niet opnamen, zijn ze gemaild. Er is zowel doordeweeks als in het weekend gebeld. Soms is een bedrijf of organisatie niet telefonisch bereikt. Er is met zes bedrijven en organisaties contact geweest via de mail. Over de naamgeving van twee organisaties was gesproken met de vertegenwoordiger van het Geopark de Hondsrug in de diepte-interviews. Van zeven bedrijven en organisaties zijn geen gegevens gevonden op internet. Er is uiteindelijk met 62 van de 69 bedrijven en organisaties contact geweest. Er was tien keer geen respons en er was één weigering mee te doen aan het onderzoek.

3.4. ETHIEK

Bij de respondenten van wie een diepte-interview is afgenomen is rekening gehouden met verschillende aspecten.

1. De respondenten zijn gemaild. In de mail is duidelijk vermeld wie de onderzoeker is, via wie de onderzoeker de respondent zijn of haar e-mailadres heeft gekregen, de reden waarom er gemaild is met uitleg over het onderzoek en dat eventuele nadere vragen over het onderzoek konden worden gemaild.
2. De onderzoeker is naar de werkplek van de respondenten gegaan.
3. Er is een toestemmingsformulier gebruikt. Zie hiervoor bijlage 2.
4. De onderzoeker heeft een professionele en geïnteresseerde houding naar de respondent getoond.

Bij de telefoongesprekken met de bedrijven en organisaties werd duidelijk verteld wie de onderzoeker was en wat voor onderzoek er werd gedaan. De respondenten zijn netjes bedankt voor hun medewerking. De mailing is op een vergelijkbare manier gebeurd. Sommige respondenten waren erg geïnteresseerd in het onderzoek. Met deze respondenten zijn gegevens uitgewisseld zodat zij het onderzoek kunnen ontvangen. Wanneer respondenten niet geïnteresseerd waren om mee te doen is er netjes gereageerd en bedankt.

4. RESULTATEN

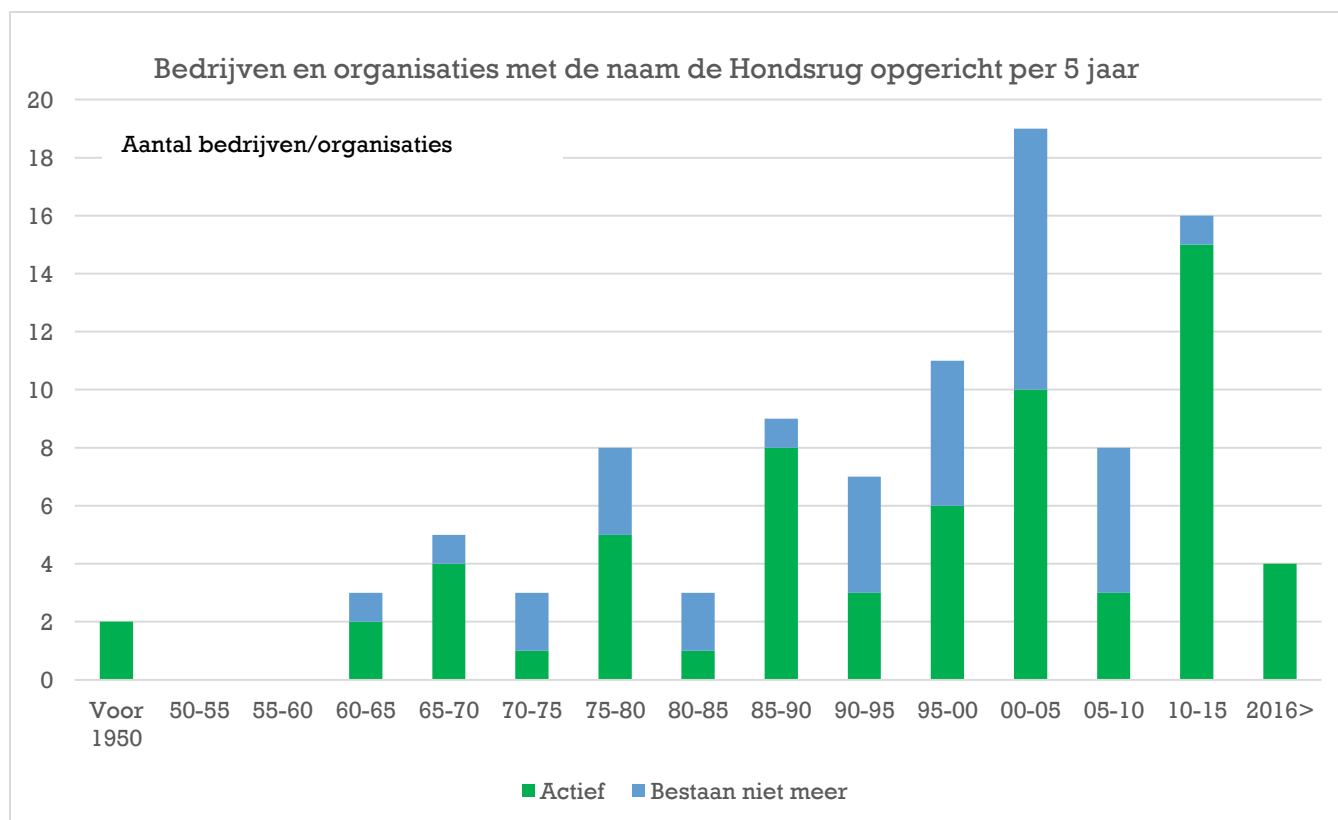
4.1. RESULTATEN VAN HET TELLEN VAN DE STREEKNAAM DE HONDSRUG

In deze paragraaf zijn de resultaten van de tellingen van de streeknaam de Hondsrug in diverse bronnen uiteengezet.

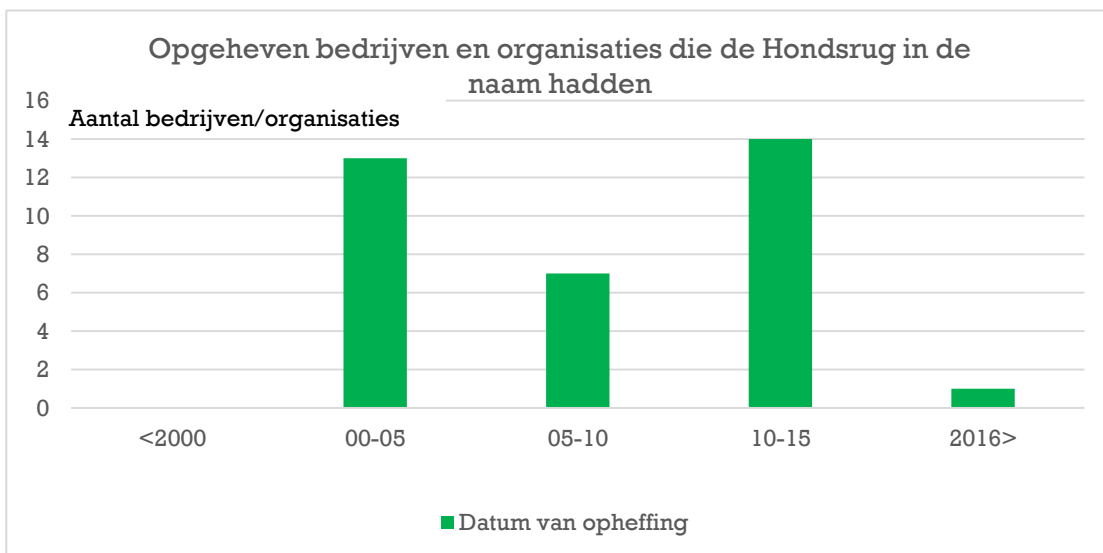
Namen van bedrijven en organisaties

In totaal zijn er 69 bedrijven en organisaties gevonden die de Hondsrug in hun naam hebben opgenomen en 35 bedrijven en organisaties die de naam Hondsrug hebben gehad (alle gegevens gaan tot en met 2016). De grafieken hieronder laten zien wanneer bedrijven met de Hondsrug in de naam opgericht zijn. Er is gekeken naar zowel actieve als opgeheven bedrijven.

Grafiek 1 laat per vijf jaar het aantal opgerichte en opgeheven bedrijven en organisaties zien. Zie bijlage 3 voor het geheel aan informatie over namen van bedrijven en organisaties.

Grafiek 1: Aantal bedrijven en organisaties per 5 jaar opgericht met de Hondsrug in de naam. Dit is inclusief de bedrijven en organisaties die opgeheven zijn.

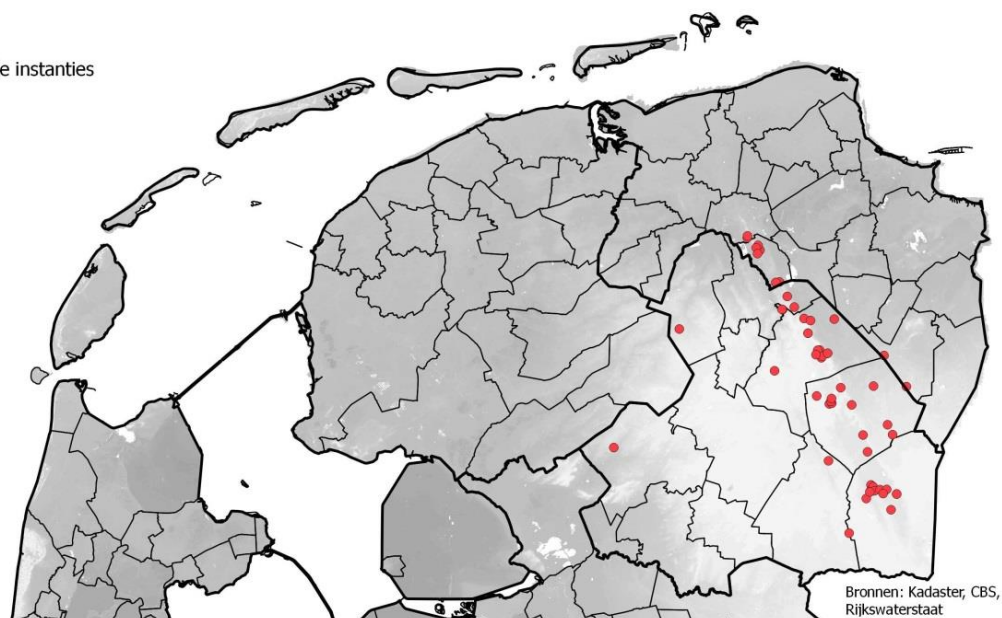
Grafiek 2: Aantal bedrijven en organisaties per 5 jaar die de Hondsrug in de naam hadden, maar opgeheven zijn.

De ligging van de bedrijven en organisaties met de Hondsrug in de naam

Op de kaart hieronder is te zien dat de meeste bedrijven en organisaties die de Hondsrug gebruiken in de naamgeving, op de Hondsrug zelf liggen. De meeste bedrijven en organisaties liggen in Emmen (12), Gieten (8) en Borger (7). Zie bijlage 5 voor de aantallen bedrijven en organisaties met de Hondsrug in de naam per plaats.

Legenda

- Locaties van de instanties
- Gemeenten
- Provincies

Kaart 1: De ligging van bedrijven en organisaties met de Hondsrug in de naam.

Oorzaken van de resultaten

Na 1975 lijkt het aantal bedrijven en organisaties dat voor de naam de Hondsrug kiest te groeien. In 1979 worden er zelfs vier bedrijven en organisaties met de naam de Hondsrug opgericht. De reden dat er in de jaren die daar direct op volgden geen verdere groei van bedrijven en organisaties met de naam de Hondsrug plaats vond, zou te maken kunnen hebben met de gevolgen van een crisis. Er was een oliecrisis, schuldencrisis en monetaire instabiliteit, kortom, de grote economische crisis van de jaren tachtig (Bhageloe-Datadin, 2012). In de periode 2000 tot 2005 zijn de meeste bedrijven en organisaties opgericht met de Hondsrug in de naam. Toch neemt het aantal bedrijven en organisaties in de periode 2005 tot en met 2010 af. Dit zou opnieuw te verwijten zijn aan een crisis. Ditmaal de kredietcrisis van 2008 (Bhageloe-Datadin, 2012). Vanaf 2010 zijn er zeventien bedrijven met de naam de Hondsrug opgericht die nu nog bestaan, dat is veel in vergelijking met de voorafgaande periodes. Het is onzeker of het oprichten en opheffen van bedrijven en organisaties met de naam de Hondsrug een oorzaak is van de stand van de economie of de naamsbekendheid van de Hondsrug.

Een vergelijking met andere streken

In vergelijking met andere streken komt de Hondsrug vaak voor in namen van bedrijven. Als je alleen de kleine streken met de Hondsrug vergelijkt komen alleen de streeknamen het Gooi, Smalingerland, Smilde, Tholen en Zuidwolde meer voor in namen van bedrijven. Zie voor alle aantallen tabel 3.

	<i>Alle streken</i>	<i>Kleine streken (volgens Simon, 2005)</i>
Nooit in een titel van een boek genoemd	191	146
Minder dan de Hondsrug in een titel van een boek genoemd	104	124
	<i>Incl. nooit genoemd= 295</i>	<i>Incl. nooit genoemd = 270</i>
Meer dan de Hondsrug in een titel van een boek genoemd	190	5
Totaal aantal andere streken	485	275

Tabel 3: Bedrijfsnamen: Een vergelijking met andere streeknamen.

Regionale kranten

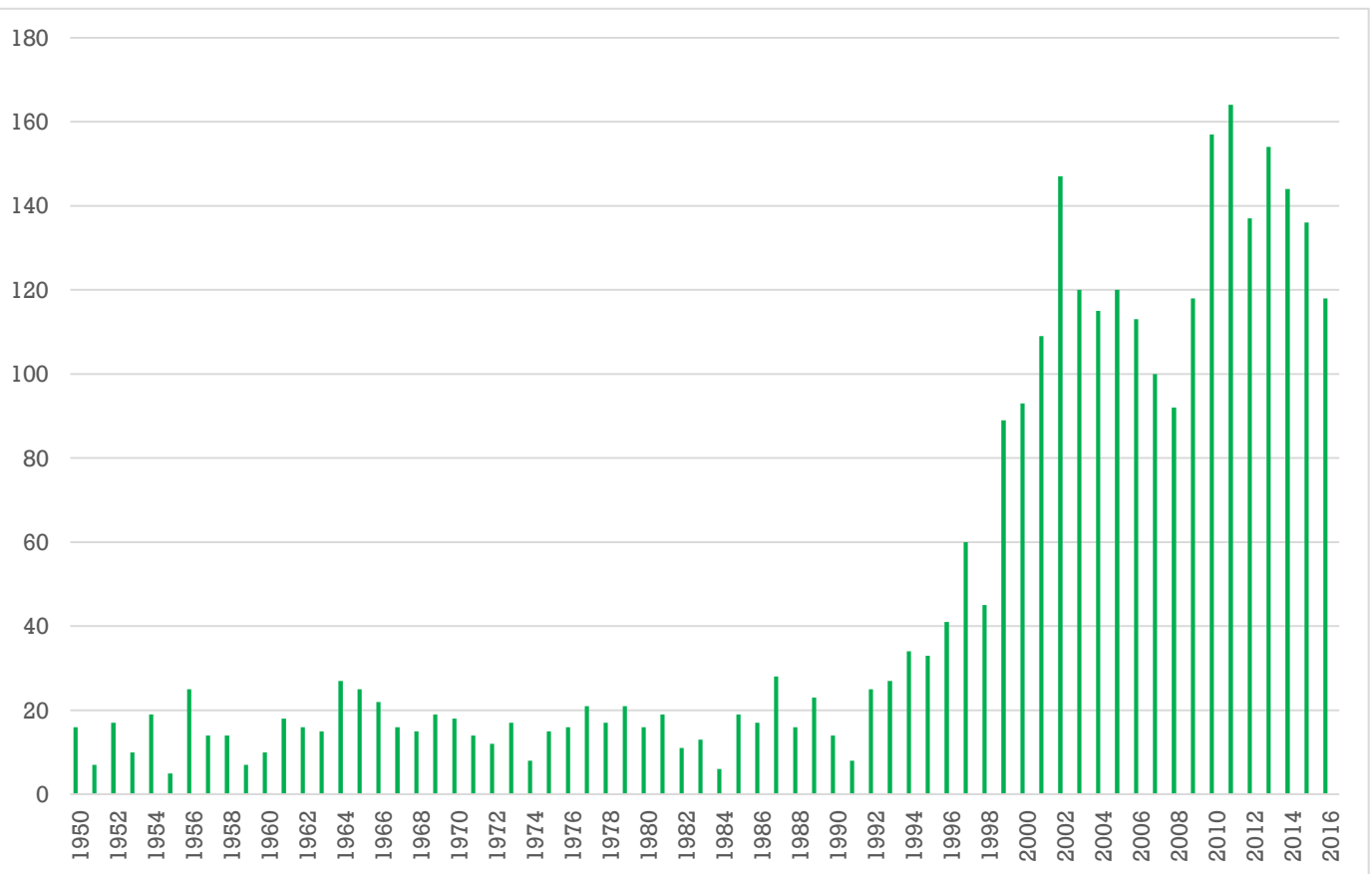
In totaal is vanaf 1950 t/m 2016 de streeknaam de Hondsrug 2923 keer genoemd in het Dagblad van het Noorden en het daar aan voorafgaande Nieuwsblad van het Noorden. In grafiek 3 is te zien hoe vaak de Hondsrug door de jaren heen is genoemd in artikelen. Voor de jaren 1950, 1960, 1970, 1980, 1990, 2000, 2014 2015 en 2016 is onderzocht in welke context de Hondsrug in de artikelen wordt genoemd. Grafiek 4 laat de percentages zien, of het krantenbericht met de streek of een bedrijf/organisatie te maken heeft. Daarnaast is het relatief vaker voorkomen van de naam de Hondsrug in de betekenis van het Geopark de Hondsrug en het Hondsrug College in grafiek 4 gezet. Sinds de organisaties zijn opgericht, worden zij veel genoemd in de krantenartikelen.

Oorzaken van de Resultaten

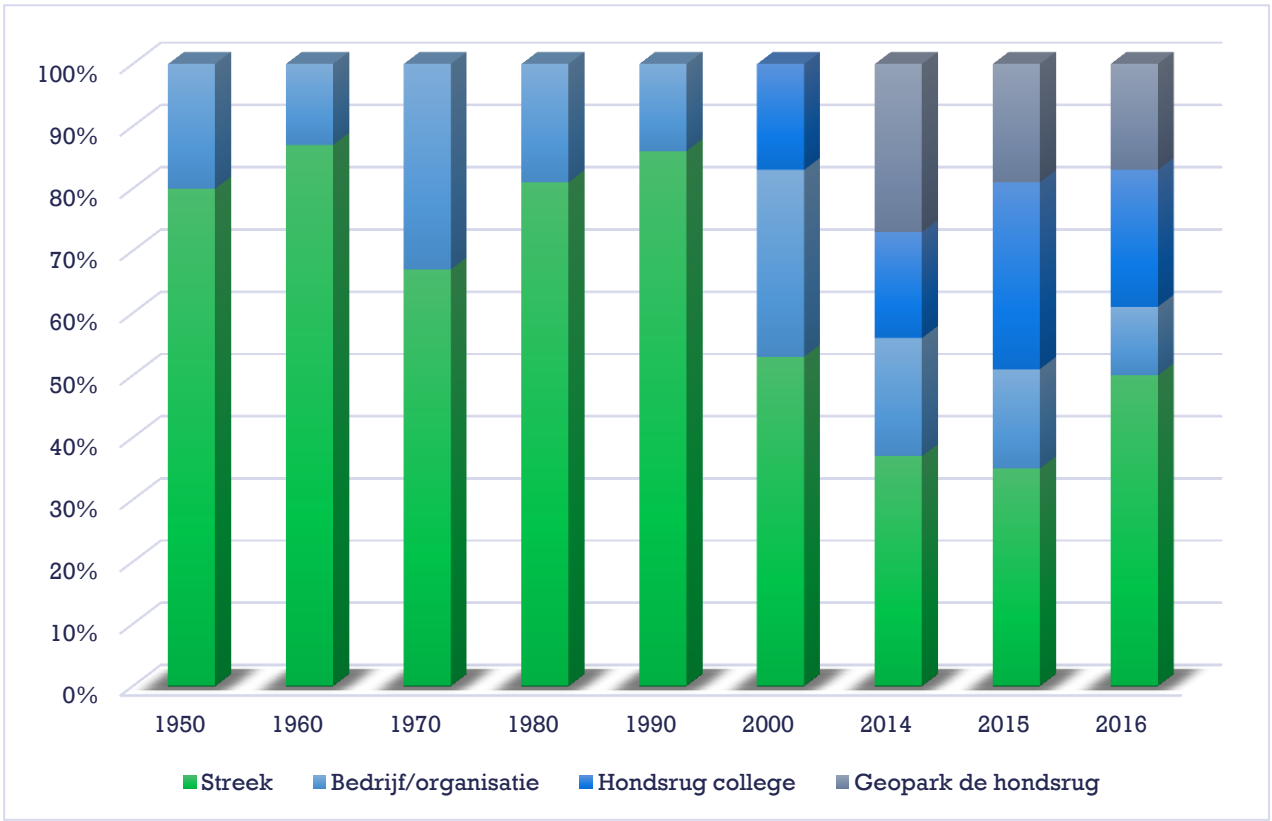
In de periode 1950 tot 2000 wordt de streeknaam de Hondsrug vooral in verband gebracht met de streek. De Hondsrug wordt vanaf 2000 relatief steeds meer genoemd in de krant in verband met bedrijven en organisaties. Uit grafiek 1 (bedrijven en organisaties met de naam de Hondsrug per 5 jaar) blijkt dat er vanaf 1995 steeds meer bedrijven en organisaties zijn die de Hondsrug heten.

De oorzaak van de groei van de streeknaam in de regionale krant vanaf 2010 zou te maken kunnen hebben met de oprichting van het Geopark de Hondsrug.

Op basis van deze gegevens zou er een verband kunnen zijn tussen de manier waarop de Hondsrug wordt genoemd in het Dagblad van het Noorden en de groei van het aantal bedrijven en organisaties die de Hondsrug heten.

Grafiek 3: Aantal krantenartikelen van het Noordelijk Dagblad, per jaar, waarin de Hondsrug wordt genoemd

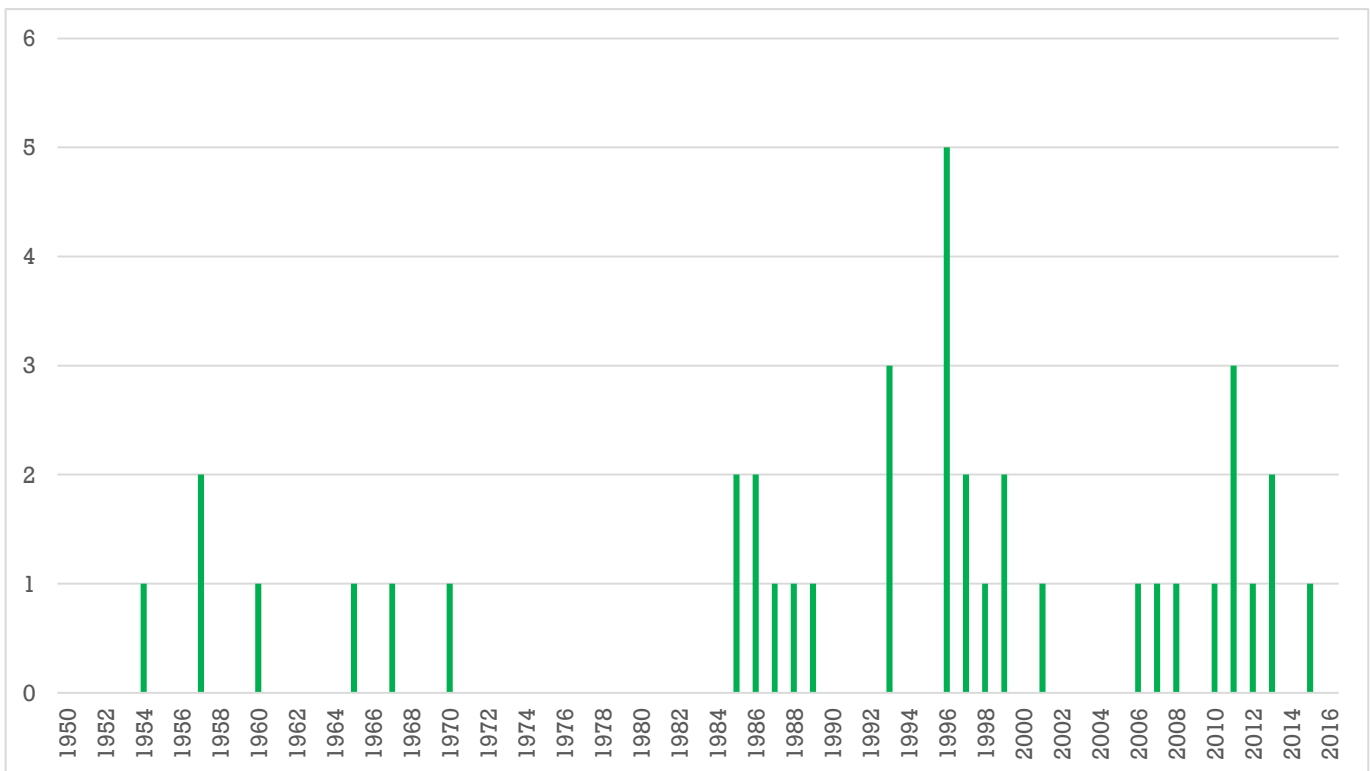
Grafiek 4: Relatieve weergave van de gegevens van de krantenberichten

Boektitels

De onderstaande grafiek laat per jaar zien hoe vaak de Hondsrug voorkomt in de titel van een boek. In totaal zijn er 39 boeken uitgegeven met de Hondsrug in de titel. In bijlage 5 staan de titels van de boeken. Er is geen verband gevonden tussen de periode van uitgave en het soort genre dat is uitgegeven. De laatste drie boeken die zijn uitgegeven gaan over archeologie. De boeken kunnen worden ingedeeld op basis van vijf genres. Zie hiervoor tabel 4. De meeste boektitels met de Hondsrug erin, zijn gevonden in de genres historie en archeologie.

Vergelijking met andere streken

Het aantal boeken waarin de streeknaam de Hondsrug in de titel wordt genoemd lijkt klein. Er is gekeken hoe de aantallen van grafiek 5: 'Boektitels met de naam de Hondsrug erin genoemd' zich verhouden met andere streken. De resultaten zijn te vinden in tabel 5. In vergelijking met de andere streken komt de Hondsrug minder voor in boektitels dan veel andere streeknamen. Van de kleine streken worden bijvoorbeeld het Gooi en Waterland meer genoemd in titels van boeken dan de Hondsrug.

Grafiek 5: Boektitels waarin de naam de Hondsrug voorkomt.

Genre	Aantal boeken	Voorbeeld van een titel
1.Historie en archeologie	15	Prehistorie van Drenthe: sporen uit de ijstijden: Tocht Hondsrug-Rolderrug
Beleid	11	Kansen voor de Hunze en de Veenkoloniën: oriëntatienota Hondsrug /Hunzedal/ Randveenontginningen/ Veenkoloniën
2.Geografie	5	De Hondsrug en het dal van de oer-Eems
Recreatie	4	Dorp en Veldroute : Hondsrug Hunzevallei; Drenthe: wandelen en genieten van de omgeving
3.Kunst	2	Kunst op de Hondsrug
4.Landbouw	1	Coöperatieve Vereniging tot bevordering van Kunstmatige Inseminatie bij Rundvee " De Hondsrug"
5.Landgoederen	1	Nieuwe landgoederen: een onderzoek naar de mogelijkheden en beperkingen van nieuwe landgoederen in de Veenkoloniën, de Hondsrug, het Hunzedal en Westerwolde, in het grensgebied tussen Groningen en Drenthe

Tabel 4: Aantal boeken met de streeknaam de Hondsrug in de titel per genre.

	<i>Alle streken</i>	<i>Kleine streken (Volgens Simon 2005)</i>
Nooit in een titel van een boek genoemd	126	80
Minder dan de Hondsrug in een titel van een boek genoemd	169	25
	<i>Incl. nooit genoemd= 295</i>	<i>Incl. nooit genoemd = 105</i>
Meer dan de Hondsrug in een titel van een boek genoemd	190	170
Totaal aantal andere streken	485	275

Tabel 5: Boektitels: Een vergelijking met andere streeknamen

Aardrijkskundeleermethodes

Allereerst is er om achter de gegevens te komen in hoeverre de streeknaam de Hondsrug voorkomt in aardrijkskundeleermethodes, gekeken naar de resultaten van Simon (2005). Zij heeft onderzoek gedaan of de naam de Hondsrug voorkwam in een aardrijkskundeleermethode in de periode van 1950 tot en met 1999. Daaruit bleek dat de Hondsrug niet heel vaak voorkomt in aardrijkskundeleermethodes. Enkel in de jaren 1950, 1951, 1952, 1965, 1966, 1968, 1970 en 1972 is de naam de Hondsrug gevonden. Volgens de Wereldatlas (1992) is er in het onderwijs van vroeger vooral gefocust op de bevordering van topografische kennis. Daarnaast stelt Simon (2005) dat vanaf 1990 het aardrijkskundig onderwijs een verandering onderging. Er werd meer nadruk gelegd op de vaardigheden van leerlingen en minder op feitenkennis. Deze argumenten zouden kunnen verklaren waarom de Hondsrug vroeger relatief vaker voorkwam in de onderwijsmethodes.

Er is onderzocht in welke context de Hondsrug is genoemd in de aardrijkskundeleermethodes. Enkel in 1965 en 1972 heeft dit resultaat opgeleverd. In 1965 werd in de methode de Kerngeografie van Nederland de Hondsrug geassocieerd met *het reliëf in Drenthe*. In 1972 werd de Hondsrug in 'De Aarde onze Woonplaats' geassocieerd met het volgende citaat: *'Nergens in Nederland is de esdorpenwereld duidelijker zichtbaar dan op het Drentse Grondmoreneplateau. Het gebied omvat de Hondsrug en alle Drentse randgebieden ten westen ervan.'*

Voor de periode na 2000 is er onderzoek gedaan door in verschillende methodes te kijken of daarin de Hondsrug is genoemd. Dit bleek niet zo te zijn. Doordat de Hondsrug bij de oudere methodes gevonden is bij het onderwerp Drenthe, is er gekeken of de methodes na 2000 zich nog wel op Drenthe focussen. Er wordt in sommige methodes enkel Drenthe genoemd. Vooral in de onderbouwmethodes komt het onderwerp Drenthe terug.

Een vergelijking met andere streken

Er worden vooral veel streken niet in aardrijkskundeleermethodes genoemd. Binnen de groep streken die wel in de aardrijkskundeleermethodes worden genoemd, wordt de Hondsrug minder genoemd dan de meeste andere streeknamen.

	<i>Alle streken</i>	<i>Kleine streken (Volgens Simon, 2005)</i>
Nooit in een titel van een boek genoemd	263	183
Minder dan de Hondsrug in een titel van een boek genoemd	83	35
	<i>Incl. nooit genoemd = 346</i>	<i>Incl. nooit genoemd = 218</i>
Meer dan de Hondsrug in een titel van een boek genoemd	139	57
Totaal aantal andere streken	485	275

Tabel 6: Aardrijkskundeleermethodes: een vergelijking met andere streeknamen

De Grote Bosatlas

Er is in de 37ste tot en met de 55ste editie van de Bosatlas gekeken of de Hondsrug daarin duidelijk gerepresenteerd wordt. In tabel 7 staan de titels van de kaarten waarin de Hondsrug wordt genoemd. In totaal wordt de Hondsrug op 47 kaarten gerepresenteerd. In de tabel is de 1ste editie van de Bosatlas opgenomen, om te laten zien dat de Hondsrug toen ook al te zien was. Er zijn kaarten waarop de Hondsrug wordt gerepresenteerd, die maar in één editie van de Bosatlas voorkomen. Een voorbeeld is de grondsoortenkaart uit 1956.

Op nationale schaal wordt de Hondsrug zichtbaar gemaakt op de overzichtskaart van Nederland. Op de kaart van Noord-Nederland wordt de Hondsrug erin gerepresenteerd. Het gebied dat de Hondsrug bestrijkt op de kaart wordt met de jaren steeds groter. De Hondsrug wordt op een kaart met grote schaal gerepresenteerd op het kaartblad: *Kaartsoorten, Borger en Omgeving*. Dit kaartblad is gevonden in de 49ste, 50ste en de 51ste editie van de Grote Bosatlas. De 52ste editie meldt in het voorwoord kaarten op groot schaalniveau van de landschappen van Nederland te willen laten zien. *'Het is onmisbaar te kunnen beschikken over gemakkelijke verkrijgbare gegevens op het laagste schaalniveau, de eigen streek, wijk of buurt.'* Er wordt in de Bosatlassen die uitgegeven zijn na de 52ste editie in 2001 wel ingezoomd op verschillende gebieden in het zandlandschap, maar de representatie van de Hondsrug is er niet.

Atlas kaart uit:	Kaarten uit het jaar	Kaartblad waarbij de Hondsrug duidelijk gerepresenteerd is
De Grote Bosatlas 1 ^{ste} druk >In De Wereld volgens de Bosatlas	1877	1.Nederland
De Grote Bosatlas 37 ^{ste} druk> In de Wereld volgens de Bosatlas	1947	1.Nederland overzichtskaart
De Grote Bosatlas 38 ^{ste} druk	1951	1.Nederland Overzichtskaart 2.Nederland Hoogtekaart 3.Kaart Groningen, Friesland, Drenthe, Overijssel en de Noordoostpolder
De Grote Bosatlas 39 ^{ste} druk	1956	1.Nederland Grondsoorten 2.Nederland Hoogtekaart 3.Nederland Overzichtskaart 4. Kaart Groningen, Friesland, Drenthe, Overijssel en de Noordoostpolder
De Grote Bosatlas 40 ^{ste} druk	1959	1.Nederland Overzichtskaart 2.Noord-Nederland
De Grote Bosatlas 41 ^{ste} druk	1961	1.Nederland 2.Noord-Nederland
De Grote Bosatlas 42 ^{ste} druk	1963	1.Nederland 2.Noord-Nederland
De Grote Bosatlas 43 ^{ste} druk	1964	1.Nederland

		2.Noord-Nederland
De Grote Bosatlas 44 ^{ste} druk	1966	1.Nederland provincies/reliëf 2.Noord-Nederland
De Grote Bosatlas 45 ^{ste} druk	1967	1.Nederland provincies/reliëf 2.Noord-Nederland
De Grote Bosatlas 46 ^{ste} druk	1968	1.Nederland 2.Noord-Nederland
De Grote Bosatlas 47 ^{ste} druk	1971	1.Reliëf (hoog en laag) 2. Landbouw 3. Noord-Nederland
De Grote Bosatlas 48 ^{ste} druk	1877	1.Nederland Reliëf 2. Noord-Nederland
De Grote Bosatlas 49 ^{ste} druk	1981	1.Noord-Nederland 2 Nederland Reliëf 3.Kaartsoorten: Borger en omgeving*
De Grote Bosatlas 50 ^{ste} druk	1988	1.Kaartsoorten: Borger en omgeving* 2. Nederland Reliëf 3. Noord-Nederland 4. Nederland Landschapsvormen
De Grote Bosatlas 51 ^{ste} druk	1995	1.Kaartsoorten: Borger en omgeving 2.Nederland reliëf 3.Noord-Nederland 4.Nederland Reliëfvormen
De Grote Bosatlas 52 ^{ste} druk	2001	1.Nederland reliëf 2.Noord-Nederland 3.Nederland Reliëfvormen
De Grote Bosatlas 53 ^{ste} druk	2009	1.Nederland Reliëf 2.Nederland Reliëfmodellen 3.Noord-Nederland 4.Nederland: Paleogeografie en Delfstoffen
De Grote Bosatlas 54 ^{ste} druk	2012	1.Nederland Reliëf 2. Nederland Actueel Hoogtebestand 3.Noord-Nederland 4.Nederland Paleogeografie
De Grote Bosatlas 55 ^{ste} druk	2016	1.Nederland Reliëf 2.Noord-Nederland 3.Nederland: Actueel Hoogtebestand

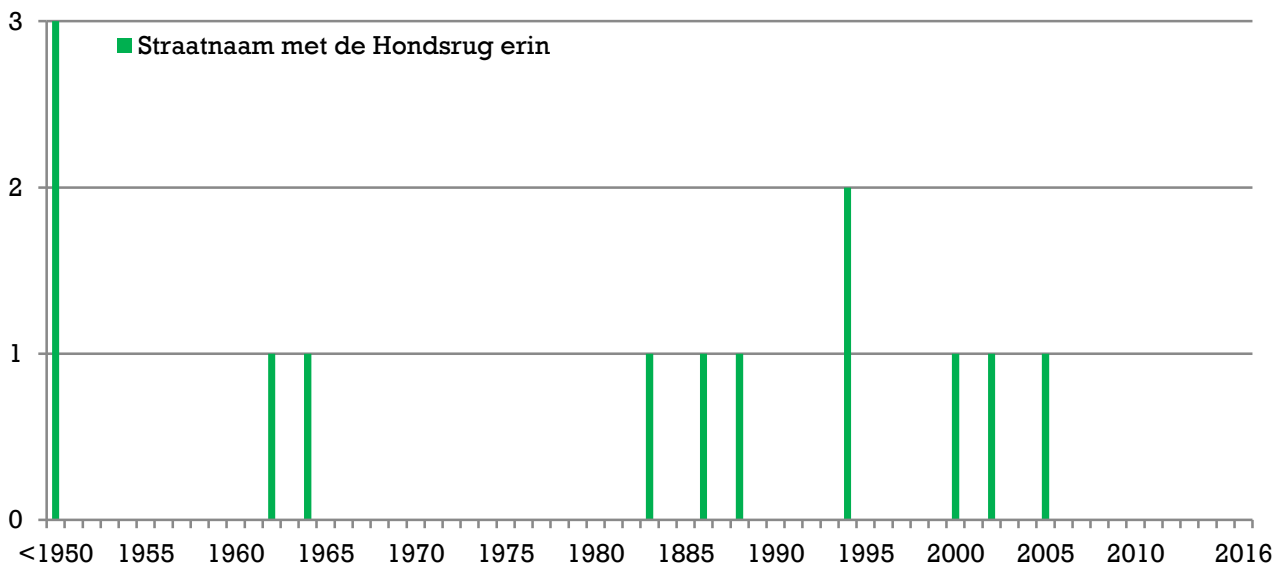
* Het gebied van de geomorfologie van de Hondsrug wordt in de legenda beschreven met:
 'Rug mogelijk door tektonische bewegingen ontstaan en waarschijnlijk door het landijs beïnvloed, bedekt met dekzand

Tabel 7: Atlaskaarten waarop de Hondsrug wordt gerepresenteerd.

Straatnamen

Er zijn in totaal 13 straten met de naam de Hondsrug gevonden. Dit is terug te zien in de onderstaande grafiek. De straten liggen in Utrecht, Heerlen, Lelystad, Dronten, Amsterdam, Eindhoven, Hengelo, Emmen, Valthe, Emmeloord, Zuidlaren, Groningen en Haren. 8 van de 12 provincies hebben een straat liggen waar de naam de Hondsrug in zit. In Bijlage 6 is te zien waar en wanneer er een Hondsrugstraat is aangelegd. Aangezien Emmen, Valthe, Zuidlaren, Groningen en Haren binnen de streek de Hondsrug liggen, is er waarschijnlijk om deze reden gekozen voor de straatnaam de Hondsrug.

Op de straat in Heerlen na, liggen alle straten met de naam de Hondsrug binnen een wijk waar alle of meerdere straten met een streek worden aangeduid. Er is ook getracht om zoveel mogelijk wijken met streeknamen in Nederland te vinden, waar de Hondsrug juist niet wordt genoemd. De volgende wijken zonder Hondsrug zijn gevonden: Baggelhuizen in Assen, de Stijp in Den Haag, Broeksittard in Sittard, Meerzicht in Zoetermeer, Koningshoeven in Tilburg, Molenwijk in Haarlem, een wijk in IJmuiden en een wijk in Stadskanaal. Dus er zijn in totaal 7 streeknaamwijken waarin de Hondsrug wel wordt genoemd en 8 wijken waar de Hondsrug ontbreekt. Op basis van deze gegevens kan enkel worden geconcludeerd dat de streeknaam de Hondsrug niet altijd wordt genoemd in wijken met streeknamen.

Grafiek 6: De oplevering van een straatnaam met Hondsrug erin per jaar.

4.2. RESULTATEN UIT DE INTERVIEWS

Om het verloop van streekidentiteiten van de Hondsrug beter te kunnen beargumenteren, zijn vijf actoren geïnterviewd. De actoren zijn werkzaam bij een overheidsorganisatie, gebiedsontwikkelingsorganisatie en een culturele organisatie. Deze actoren produceren en reproduceren de streekidentiteit van de Hondsrug elk op hun eigen manier.

De streekactoren

Het Geopark de Hondsrug heeft in samenwerking met geïnterviewde actoren (zoals het Hunebedcentrum en de provincie Drenthe) en niet geïnterviewde actoren (zoals Staatsbosbeheer) een Masterplan geschreven over hoe het gebied te ontwikkelen. De actor namens het Geopark vertelde in het interview over het Masterplan.

'Het Masterplan was eigenlijk een suggestie vanuit het Geoparkennetwerk. We zijn een netwerkorganisatie. Dus zij gaven als aanwijzing, doe het samen. Dat is ook zo, we doen het ook samen. Toen zeiden ze ook, dan zou je eigenlijk een masterplan moeten maken. Dus we hebben een masterplan gemaakt voor de komende 10 jaar.' [Geopark de Hondsrug]

Het doel van het masterplan is dat de streek de Hondsrug aantrekkelijk wordt voor bewoners, bezoekers en bedrijven. De bewoners moeten zich betrokken bij het gebied gaan voelen en daar een gevoel van identiteit aan ontlenen. Wanneer de streekidentiteit van het gebied sterker wordt, zullen nieuwe mogelijke bewoners en bedrijven zich hierdoor aangetrokken voelen. Ondernemers kennen de kwaliteiten van het gebied en zullen de toeristen een unieke beleving laten ervaren. Hierdoor zullen er meer bezoekers moeten komen, die ook langer blijven.

De actoren hebben een bepaalde mate van een gemeenschappelijke visie op het gebruik van de streekidentiteit, maar hebben elk hun eigen belangen en doelen in het gebied. De doelstelling van het Geopark is een sterke streekidentiteit te creëren. Dit zal de economische activiteiten bevorderen en leiden tot inwoners die trots zijn op hun gebied. Bij het doel van de provincie Drenthe ligt de essentie op een hoger niveau. Zij streven naar een gemeenschappelijke narratief voor de hele provincie. Binnen het gemeenschappelijke narratief van de provincie is er ruimte voor vijf tot zeven verhalen, zodat de mensen kunnen kiezen. De Hondsrug met haar hunebedden is dan één van de verhalen.

'We moeten met die strategische verhalen aan de slag, die moeten kapstokken gaan vormen, omdat er heel veel aanbieders zijn, los van de Hondsrug zelf, gemeenten, losse partijen. Iedereen vertelt stukjes verhalen. Vaak kopiëren ze elkaar, vertellen ze hetzelfde met andere woorden, maar ze zijn niet complementair. Ze vormen geen waardevolle aanvulling op elkaar. Het moet meer journalistieke waarde krijgen. Er moeten woorden of triggers in zitten, waar mensen een emotie bij hebben.' [Provincie Drenthe]

Het doel van de provincie is niet om specifiek gebiedsgericht de gebieden binnen Drenthe op de kaart te zetten maar als één geheel interessant aardkundig erfgoedgebied met een verhaal. Het argument vanuit de provincie is dat de Hondsrug, het Drents plateau en de laagvenen allemaal in verbinding met elkaar staan en één verhaal vormen.

Het Hunebedcentrum speelt een stimulerende rol voor het promoten van het gebied. In het interview vermeldde het Hunebedcentrum ernaar te streven om de hunebedden te beschermen door middel van educatie en communicatie en hierdoor zoveel mogelijk bewustzijn te creëren bij de mensen. In een jaar komen er ongeveer 300.000 bezoekers op het terrein. Het Hunebedcentrum is nauw betrokken bij het Geopark de Hondsrug. Door samen de identiteit van de Hondsrug in stand te houden, blijven de toeristen komen. Toch verandert het Hunebedcentrum niet de naam naar Hondsrugcentrum.

'Wij hebben hier een concreet gebouw. Wij hebben het grootste hunebed van Nederland hier. Iedereen heeft van een hunebed gehoord. Dus het hunebedcentrum is gemakkelijk te onthouden. Ga maar over de Hondsrug praten en dan praat je over Geopark de Hondsrug UNESCO. Heel veel mensen die zich er niet in verdiepen vinden het maar een vaag iets. Niet grijpbaar. Dat maakt het soms wel lastig.' [Het Hunebedcentrum]

Het belang van de taal binnen de streek wordt vertegenwoordigd door het Huus van de Drentse Toal. Zij zetten zich in op Drentse taalpromotie door het geven van lezingen, uitzendingen op tv, kerkdiensten, het schrijven van boeken en muziek. Ook promoten zij de taal in het onderwijs. Daarnaast wordt binnen het Hondsruggebied het passieve en actieve gebruik van de Drentse taal gestimuleerd. Zo zijn er lezingen over de taal in het Hunebedcentrum gegeven.

De Hondsrug; een streek met eigen identiteiten

Wat opviel was dat alle geïnterviewde actoren vonden dat de Hondsrug een eigen identiteit heeft. Ze zijn eenduidig in hun argumentatie. De Hondsrug heeft een eigen streekidentiteit door de unieke landschappelijke kenmerken van het gebied. Daarnaast vonden de actoren allemaal dat de mensen niet zozeer een gemeenschappelijke identiteit hebben. De volgende redenen zijn hiervoor gegeven: De zand-Drent heeft een andere mentaliteit dan de veen-Drent en een bewoner van de Hondsrug zou niet veel van identiteit verschillen van een bewoner uit midden-Drenthe.

Het Hunebedcentrum brengt hier tegenin dat de cultuurhistorie, het oergevoel van de mensen wel kenmerkend is voor de streekidentiteit van de Hondsrug.

Wie gebruiken de identiteiten van de Hondsrug?

Alle geïnterviewde actoren gaven aan de streekidentiteit van de Hondsrug te gebruiken. Het Geopark wil graag de identiteit van de streek versterken. De bevolking moet, naast bewust, trots zijn op het gebied waarin zij leven. Een voorbeeld om dit te bereiken is om samen met het Hunebedcentrum verschillende lezingen te geven die betrekking hebben op de Hondsrug. Het Huus van de Toal gaf aan vaak de Hondsrug als streek in hun georganiseerde lezingen te noemen.

'Ik noem de Hondsrug wel vaak als ik ergens ben, bij een lezing. De meeste mensen zegt het zuidoost zand Drents niks. Ik zeg dan liever: ik spreek het Drents van de Hondsrug. De Hondsrug kent iedereen wel. Dat is die heuvelrug tussen Emmen en Groningen.' [Huus van de Drentse Toal]

Verhalen over de Hondsrug: Welke identiteiten worden door actoren toegekend aan de streek de Hondsrug en waarom?

Volgens de actoren, het Geopark, Het Hunebedcentrum en de provincie was het noodzakelijk om een Geopark te starten, om de identiteit van het gebied te behouden en te versterken. De Hondsrug had geen verhaal meer. De actoren wilden samen het verhaal naar boven halen. Het gebied heeft volgens de actoren namelijk wel een identiteit. In het interview met het Geopark zijn drie kernwaarden gegeven die volgens hen de identiteit van de streek de Hondsrug vertellen.

Het Geopark stelt ten eerste vooral het narratief van de ijstijden centraal. In de eerste glaciële periode, het Elsterien, is de formatie van Peelo gevormd. Tijdens het Saalien kwam er in Noordoost- en Oost-Nederland een ijsstroom op gang in zuidzuidoostelijke richting. De Hondsrug en de parallel hieraan liggende lagere ruggen werden gevormd door de hoofdstroom van deze ijsstroom. Het symbool wat het Geopark bij de ijstijden gebruikt is 'de mammoet'. De tweede kernwaarde is dat de prehistorische mens zijn schatten na liet. De mensen zijn hier oorspronkelijk gaan wonen op de ruggen, anders

kwam je in het moeras. De schatten van het verleden die in het heden gevonden zijn, zijn belangrijk voor de bewustwording van de identiteit van het gebied. Er is in deze streek een hunebedcentrum, omdat hier de meeste hunebedden van Nederland zijn en het grootste hunebed hier is. Het Hunebedcentrum vertelde dat het centrum is opgericht omdat de archeoloog professor Van Giffen de hunebedden wilde beschermen en het verhaal over de hunebedden wilde vertellen aan de mensen.

De derde kernwaarde is dat duizenden jaren lang mensen vormgaven aan een landschap dat van alle tijden is. Deze kernwaarde is belangrijk, omdat het ontstaan van de structuur van de dorpen en de boerencultuur erin wordt verteld.

De provincie sprak tijdens het interview vooral over de eerste kernwaarde, die het Geopark vermeldde. Er wordt namelijk gesproken over het bijzondere Geomorfologische verhaal. Bedrijven en monumenten die in het gebied te vinden zijn, kunnen van het ijstijden verhaal profiteren.

Hoe gebruiken de actoren de toegekende streekidentiteit van de Hondsrug?

1. De Hondsrug als omgeving: Een landschap beïnvloed door de mens

De Hondsrug is te typeren als een landschap met hoogteverschillen. Het wordt gezien als een landschap dat geologisch wordt opgedeeld in het veenlandschap en het zandlandschap. De streek heeft volgens het Geopark natuurlijke kenmerken. Bos, heide, riviertjes en het van oorsprong voorkomen van de Patrijs. Het Geopark wil deze vogel graag weer laten terugkeren in het landschap als symbool van het gebied. Dit is tot nu toe nog niet gelukt, wegens de invloed van de mens in het gebied. De mens heeft het gebied erg aangepast, onder andere door bebouwing. De ondervraagden benoemden dat er in de streek drie steden zijn: Groningen, Emmen en Assen. Daarnaast zijn er meerdere dorpen die al heel erg lang bestaan.

'In de prehistorie was het de Randstad van Nederland' [Hunebedcentrum].

De geïnterviewden vonden Saksische boerderijen een belangrijk kenmerk van de streek. Het Geopark adviseerde het volgende over Saksische boerderijen.

De nieuwe architectuur is noodzakelijk, alleen je moet er voorzichtig mee zijn en oude panden proberen te behouden. Een te vervallen Saksische boerderij kan afgebouwd worden en met hetzelfde uiterlijk opnieuw worden opgebouwd.' [Geopark de Hondsrug]

Daarnaast ging de Provincie als enige in op de Hondsrug als omgeving waar erg veel gefietst wordt. In het interview werd benadrukt dat de Hondsrug een omgeving is waar veel fietsinfrastructuur is aangelegd. Dit is volgens hen gerealiseerd om het aantrekkelijk te maken voor de inwoners, maar ook voor de bezoekers van de provincie Drenthe.

2. De Hondsrug als wijze van bestaan: een ondernemende streek

- Landbouwgebied

Het Geopark vertelde dat er tegenwoordig aan grootschalige akkerbouw wordt gedaan en dat de streek zich meer kenmerkt door akkerbouw dan door veeteelt. Vroeger was het meer een gemengd bedrijf en was het kleinschaliger. De vertegenwoordiger van het Hunebedcentrum geeft aan dat het gebied in de toekomst aantrekkelijk zou kunnen worden voor kleinschalige biologische ondernemingen. Hij stelt dat een Geopark staat voor een duurzame omgang met het landschap. Een voorbeeld van een biologische

onderneming die het Hunebedcentrum wil gaan starten is een Food Forest. In het interview vertelde de actor namens het Hunebedcentrum het volgende:

'Van een food forest heb je er nog maar één in Nederland en dat is helemaal in Groesbeek. Een food forest oftewel het voedselbos is een bos waarin de planten en bomen eetbaar zijn. Het is helemaal hip. We willen planten die nergens anders groeien, maar van oudsher hier wel stonden. Het is ook bekend dat voor de ijstijden hier bijvoorbeeld kiwi's en mandola's groeiden. En daarna hadden we een zevenblad wat de Romeinen hiernaartoe namen. Zulke planten willen we hier ook. Je kan met het eten een verhaal creëren en voor bewustwording zorgen. 'Oergezond'.' [Hunebedcentrum]

-Toeristisch gebied

'De toeristische sector is belangrijk. Ja die toeristische economie past heel goed bij het landschap en om dit goed in stand te houden.' [Geopark de Hondsrug]

Uit het bovenstaande citaat blijkt het belang van het toerisme. Volgens het Hunebedcentrum is de toeristische sector in de streek groter dan de landbouwsector. Alle ondervraagden legden in de interviews ook veel meer de nadruk op het toerisme. Het Geopark heeft een UNESCO-label gekregen waardoor zij waarnemen dat er meer toeristen naar het gebied worden getrokken.

Het Hunebedcentrum vindt de ontwikkeling van de toeristische sector belangrijk. De vertegenwoordiger van het Hunebedcentrum beargumenteert dat de sector zich moet blijven vernieuwen. De vertegenwoordiger van het Hunebedcentrum vindt dat hotels, musea en attracties opgeknapt moeten worden en dat er met de tijd moet worden meegegaan. De provincie is het met het Hunebedcentrum eens.

'Beleving is bijvoorbeeld tegenwoordig heel belangrijk, daar moet dan ook binnen de verhaalvertelling van de Hondsrug iets mee gedaan worden. De hoogteverschillen in het gebied zouden meer geaccentueerd kunnen worden door de paden strategischer aan te leggen en zichtlijnen op het pad, hierdoor beleven de mensen beter dat ze de Hondsrug op gaan.' [Hunebedcentrum]

Het Huus van de Toal heeft ook te maken met aspecten van het toerisme op de Hondsrug. Een voorbeeld hiervan is dat het Hunebedcentrum samen met het Huus van de Toal fietstochten langs de hunebedden organiseren waar toeristen op af komen.

-Economisch gebied

Er is aan alle actoren gevraagd wat zij zien als de economische activiteiten van het gebied. De twee vertegenwoordigers van de provincie vertelden dat er vooral veel ondernemers zijn die werkzaam zijn in recreatie, zoals verblijfsrecreatie en de horeca. Ook de andere actoren denken bij economische activiteiten vooral aan ondernemingen die geld verdienen door toerisme. Er wordt beargumenteerd dat er veel andere economische activiteiten in Groningen, Emmen en Assen zijn, maar zulke activiteiten niet kenmerkend zouden zijn voor het Hondsruggebied.

Om de economie te ontwikkelen heeft het Geopark de Hondsrug het project "streekeigen ondernemen" opgestart in het zuiden van het gebied. Om het project voor het hele gebied op te starten was te weinig geld. Streekeigen ondernemen helpt ondernemers om te werken aan de kwaliteit van hun bedrijf. Ze leren hoe er meer met

het gebied kan worden gedaan. Een voorbeeld dat genoemd werd was: als de oogst was binnengehaald, werden er altijd oliebollen gegeten. Ondernemers zouden in die tijd van het jaar gratis oliebollen kunnen uitdelen en daarbij het verhaal over de Hondsrug kunnen vertellen. Een ander voorbeeld is de verkoop van streekproducten. Het Geopark meldt dat er op het gebied van streekeigen ondernemen nog wel stappen gemaakt kunnen worden. Dat komt volgens de vertegenwoordiger dat de mensen bescheiden zijn. Het onderstaande citaat laat de vertegenwoordiger van het Geopark haar gevoel zien.

'Er zijn heel veel toeristische bedrijven, maar het wordt niet van de daken geschreeuwd. We zeggen in ieder geval nog niet "er gaat niets boven het Hondsruggebied".' [Geopark de Hondsrug].

-Woongebied

Uit de antwoorden van de actoren blijkt dat de dorpen op de Hondsrug zijn veranderd van dorpen met boerderijen naar woondorpen. Wel werd door de actoren verteld dat binnen het Hondsruggebied de zanddorpen anders zijn de veendorpen. Zie de tabel hieronder.

Zanddorp	Veendorp
De boeren wonen er al sinds de prehistorie	De boeren zijn tussen de 150-100 jaar geleden gekomen
Veel import uit de stad	Weinig import uit de stad
Geen Krimp	Krimp
Hoger opleidingsniveau	Lager opleidingsniveau
Meer voorzieningen	Minder voorzieningen

Tabel 8: Het verschil van kenmerken tussen zanddorpen en veendorpen volgens de geïnterviewde actoren

3. Typisch Hondsrug

Wanneer de actoren werden gevraagd wat zij de specifieke kenmerken van de Hondsrug vinden die de identiteiten vormen, werden er antwoorden gegeven met betrekking tot taal, gebruiken en symbolen.

-Taal identiteiten

Het Huus van de Toal meldt dat het bij taal identiteiten niet specifiek om de Hondsrug gaat maar om heel de provincie Drenthe. De helft van de inwoners in de provincie Drenthe praat elke dag Drents. De directeur vermoedt dat het percentage in de streek de Hondsrug hoger is. Hij vertelde dat hij uit Gasselte komt. Dit is een plaatsje dat ligt op de Hondsrug. Hij praat bijna nooit Nederlands in Gasselte.

-Tradities en gebruiken

Het is lastig om de tradities en gebruiken in stand te houden volgens het Geopark. In het volgende citaat liet de vertegenwoordiger dit blijken.

'In Emmen heb je het Folk van Grade, het Olde Folk, die hebben nog echt de cultuur. Zij dragen die uit. Het zijn toneelvoorstellingen in het Drents. Ze gebruiken nog oude kostuums

van vroeger. Het zit heel erg in de sfeer van oubollig en kwalitatief slecht. Daar moeten we nog een hele slag maken om weer trots op te worden. Het is eerder dat je ervoor schaamt. Het zijn nog een paar oude mensen die het doen, de jonge mensen zijn er helemaal niet in geïnteresseerd. Dat is Nederland. Als ik in Italië ben in een Geopark gebied, dan worden die traditionele dansen door jonge mensen gedaan. Dat is hartstikke leuk. Echt leuk!
[Geopark de Hondsrug]

De vertegenwoordiger van het Hunebedcentrum vindt persoonlijk het in stand houden van de tradities niet heel erg noodzakelijk. Wanneer er naar dit onderwerp gevraagd werd, antwoordde hij met: *'Nou daar hou ik niet zoveel van'*. Daarnaast vinden de actoren het lastig om een traditie of gebruik te benoemen wat alleen op de Hondsrug voor komt. Enkele citaten:

'We hebben samen met het Geopark ons wezenloos gezocht naar specifieke tradities en gebruiken, want je wilt het, maar het is er eigenlijk niet. Het is niet dat er iets specifiek is wat elders niet is.' [Het Hunebedcentrum]

'Je hebt hier Paasvuren en carbidschieten, maar dat heb je niet alleen in het Hondsruggebied. Ik denk niet dat er alleen maar dingen op de Hondsrug voorkomen. Ik zou het niet kunnen noemen.' [Huus van de Toal]

Naast paasvuren en carbidschieten zijn de volgende tradities door de actoren genoemd: de boeremarke, de landbouwtentoonstelling, de boerenbruiloft en hoornblazers.

-Tekens en symbolen

De actoren vinden meerdere symbolische kenmerken belangrijk voor de streekidentiteit van de Hondsrug. De symbolen die de actoren benoemden waren allemaal historisch geladen: mammoeten, de historische route die de huidige N34 tegenwoordig volgt, zwerfstenen, hunebedden, hunebedbouwers en een schapenherder. Het Hunebedcentrum vindt vooral dat wanneer je het over hunebedbouwers hebt in Nederland dat je het dan over de Hondsrug hebt.

De Projectleider vermarketing Drents erfgoed, die in dit gedeelte van het interview sterk benadrukte dat hij hier niet vandaan kwam, vond de doorgangsweg die loopt over de Hondsrug kenmerkend. Hij vertelde in het onderstaande citaat waarom hij dat vindt.

'De route die over de Hondsrug loopt, de N34, dat is al van oudsher een route, dat is een hoog punt, je hebt een perfecte landschappelijke doorsteek over een heel gebied. Langs die route heb je de grafheuvels die gepositioneerd zijn, maar ook de hunebedden, daar zat een bepaald idee achter in het rituele landschap. Dat is op een bepaalde manier neergelegd. Dat is dan de prehistorie.' [Provincie Drenthe]

Promotie-uitingen van de Hondsrug

1. Promotie-uitingen die door actoren in de interviews zijn genoemd

De volgende zeventien promotie-uitingen zijn genoemd door de actoren. Deze Representaties hebben vooral de functie van het promoten van de streek bij de mensen.

1. Borden bij hotspots van de Hondsrug en langs de N34
2. Informatie op internet over de Hondsrug
3. Folders over de Hondsrug

4. Boeken met verhalen over de Hondsrug
5. Een Film over de Hondsrug
6. Een Hondsrugtuin in de Hortus Botanicus in Haren
7. Een expositie over de Hondsrug in het Scheepvaartmuseum. (Het scheepvaartmuseum ligt op de Hondsrug en mensen reisden over de Hondsrug naar Groningen. Dit is nog in ontwikkeling)
8. Keientuinen met zwerfstenen die in de streek liggen bij bungalowparken
9. Een tv-spotje op Ster en Cultuur
10. Het Veenpark in Emmen over de veenhistorie van de Hondsrug
11. Steenmannen die het prehistorische verhaal van de Hondsrug uitbeelden langs de N34 (Is nog in ontwikkeling)
12. Het Hunebedcentrum
13. Het geven van lezingen over de Hondsrug in het Hunebedcentrum
14. Krantenberichten over de Hondsrug
15. Een Food Forest (Nog in ontwikkeling)
16. Streekproducten

Om een duidelijker beeld te schetsen over de promotie-uitingen, worden de borden van de Hondsrug toegelicht.

-Bordjes in het landschap.

Het Geopark zei hierover dat deze borden in het Nederlands, Engels en Duits zijn. De verhalen die op de bordjes staan zijn verbonden aan de Hotspots op de site. De Hotspots zijn gebaseerd op de kernkwaliteiten van de Hondsrug. (Deze zijn eerder beschreven bij: Welke identiteiten worden door actoren toegekend aan de streek de Hondsrug en waarom?) Het onderstaande citaat laat het belang van de bordjes voor het Geopark zien.

Afbeelding 2: Informatiebord

'Je hebt mensen die een zondagmiddagwandeling maken. Plotseling komen ze bij het bord. Hierdoor maken ze kennis met het Geopark de Hondsrug.' [Geopark de Hondsrug]

-Borden langs de N34

De streek ligt langs de N34. Volgens het Huus van de Toal was de N34 al van oudsher een route. Wanneer mensen op deze weg rijden zien ze de borden op de foto hiernaast staan. Door de borden kunnen mensen zien dat ze de streek binnen rijden. De Vertegenwoordiger van het Geopark vertelde in het interview hoe de borden de identiteit van het gebied laat zien.

Afbeelding 3: Bord langs de N34

'Er is samengewerkt met iemand van de ANWB die de borden tekent. Er mag niet te veel op, maar hij is wel druk geworden. Wat er opstaat is de rug, daaronder zitten restanten van een Mammoet, daar zitten de ijstijden, er staat een hunebed op en een patrijs.' [Geopark]

2. Logo's

Een belangrijk symbool dat door de ondervraagde actoren is genoemd als kenmerkend voor de Hondsrug waren zwerfstenen. Dit representeren twee actoren in hun logo's. De andere twee doen dit niet. Het Huus van de Toal heeft naast een naam, een praatwolkje, omdat het praten in het Drents belangrijk is. De provincie heeft enkel de naam in het logo staan.

-Het logo van Geopark de Hondsrug

Afbeelding 4: Logo van het Geopark

In het logo is een stenen figuur afgebeeld dat gemaakt is van zwerfstenen. Het is een mens om het belang van de bevolking en mensen aan te geven.

-Het Logo van het Hunebed centrum:

Dit vertelde de vertegenwoordiger erover:

'Het zijn drie stenen waar de schaduw van mensen uit komt. Het gaat niet altijd om de stapel stenen, maar waar het om gaat is het verhaal van de hunebedbouwers.'

[het Hunebedcentrum]

Afbeelding 5: Logo van het Hunebed Centrum

5. Zijn er volgens de actoren veranderingen in de productie en reproductie van de streekidentiteit van de Hondsrug zichtbaar?

Met de actoren is gesproken over veranderingen in de streekidentiteit die de afgelopen 50 jaar in het gebied hebben plaatsgevonden. De actoren vonden de vraag in het algemeen lastig te beantwoorden.

'Hoe de mensen er vroeger over dachten is lastig te achterhalen. Er was denk ik meer identiteit omdat iedereen het begrip de Hondsrug kende en het in de boekjes stond. Maar toen was ook het verhaal niet bekend. Ook als je toen zou hebben gevraagd waar de Hondsrug zou liggen wisten ze waarschijnlijk wel waar het lag, maar alleen de hoofdruig. Ze konden ook toen al niet vertellen wat het was. Het is een lastig verhaal. Het is eigenlijk pas 5 of 6 jaar geleden ontstaan. Daarvoor was het ons niet bekend. Het was gewoon een stuwwal. Lastig. Er was wel een tijd dat laten zien waar je vandaan komt helemaal weg was, je schaamde je zelfs voor je accent. Mensen worden er tegenwoordig weer trots op. Je hebt streekproducten, streektaal, maar ook streekmuziek wat op komt.' [Het Hunebedcentrum]

De provincie merkt naar eigen zeggen de effecten van het Geopark in de afgelopen jaren. Ze beargumenteren dat steeds meer mensen zich realiseren dat ze in een Geopark

wonen. Bovendien weten ze wat een Geopark is en dat het te maken heeft met de Geomorfologie van de streek. De provincie denkt hierdoor trotsere bewoners te krijgen. Ze merken het vooral bij de vrijwilligers van het Geopark die ze tegenkomen. Een goede recente ontwikkeling is volgens de Provincie dat de naam van het Geopark de Hondsrug in ander volgorde wordt neergezet en de Hondsrug Geopark genoemd, waardoor de focus op de Hondsrug zelf komt. Ten slotte is de provincie erg blij met de verandering dat het Geopark een UNESCO-status heeft gekregen. *'Het is een Michelinster voor je gebied'*.

Het Geopark sluit bij de meningen van de vorige actoren aan. De vertegenwoordiger voegde toe dat promotie belangrijk is voor de verandering van het bewustzijn van de identiteit bij de bewoners van de Hondsrug. De lokale media, zoals het Dagblad van het Noorden kunnen daar lokaal invloed op hebben.

'Je bent heel erg afhankelijk van één journalist. We hadden eerst een journalist, die was heel enthousiast en positief. Daar hadden we regelmatig overleg mee en dan schreef die vaak over ons. Nu hadden we één, dat is echt, als je daar mee praat moet je de vingers na tellen. Als je in de krant staat krijg je een negatief stuk.' [Geopark de Hondsrug]

In het dialect van de streek is er verlies. De spreker namens het Huus van de Toal denkt dat er in de toekomst één regionaal accent overblijft. Dit betekent dat mensen in de toekomst niet meer over 'Het Drents van de Hondsrug' zullen spreken. Hij beargumenteerde dat veel mensen de betekenis van woorden in het Drents niet meer weten en daardoor worden vervangen door Nederlandse woorden.

6. Discussie: Hoe wordt er gedacht over de naamgeving van de streek de Hondsrug

Er is enige frictie binnen het professionele discours betreffende de symbolische vorm van institutionalisering (zie de paragraaf 2.2. over productie en reproductie van streekidentiteit in het theoretisch kader) van de streekidentiteit. Er wordt verschillend gedacht over de naamgeving van de streek de Hondsrug. Vooral de provincie Drenthe prefereert de benoeming van het gebied graag als onderdeel van Drenthe in plaats van als een op zichzelf staande streek. De Hondsrug is dan een onderdeel van een strategisch narratief van Drenthe. Dit zou volgens de provincie beter zijn voor de recreatieve bezoekers die de provincie Drenthe aantrekt.

Vandaag de dag is het strategisch narratief van de Provincie nog niet gepubliceerd. Het Geopark de Hondsrug geeft aan dat zij er vertrouwen in hebben dat de Hondsrug in het strategisch narratief genoemd zal worden met betrekking tot de bijzondere archeologie van het Hondsruggebied in Drenthe. Een duidelijke mening over het strategisch narratief kunnen de actoren nog niet geven.

Hoewel het Hunebedcentrum het belangrijk vindt dat de Hondsrug als een streek wordt gezien, gebruiken zij wisselend de streeknaam voor het aantrekken van klanten. De reden hiervoor is dat de naamgeving met een hunebed concreter is voor het aantrekken van bezoekers. Wat opmerkelijk is dat het Huus van de Toal er wel duidelijk voor zorgt dat de taal een onderdeel wordt van de gereproduceerde streekidentiteit.

Het Geopark maakt duidelijk het meest gebruik van de streeknaam de Hondsrug.

4.3. RESULTATEN VAN DE TELEFOONGESPREEKEN MET BEDRIJVEN EN ORGANISATIES

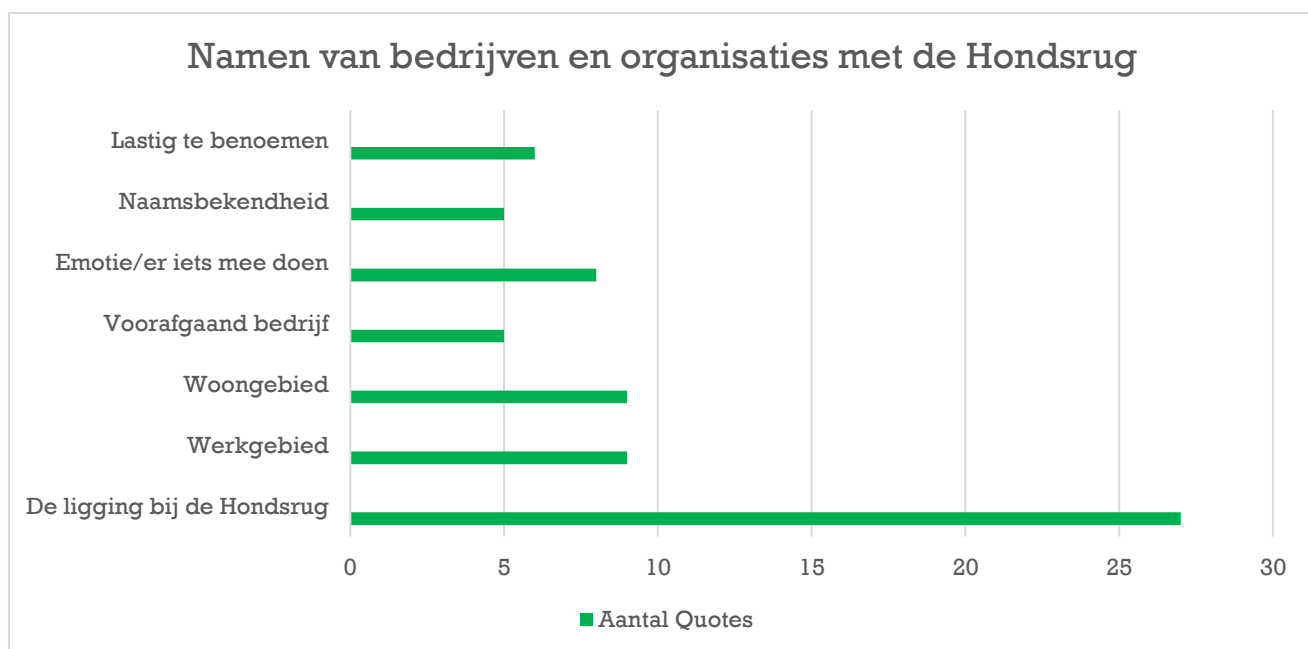
Er zijn op de site van de Kamer van Koophandel en in het databestand Orbis 69 bedrijven en organisaties gevonden, die de Hondsrug tegenwoordig gebruiken in hun naamgeving. Deze actoren gebruiken de naam de Hondsrug met een reden. Grafiek 7 laat redenen zien waarom een bedrijf of organisatie de Hondsrug in de naam heeft staan. Vaak gaven de bedrijven en organisaties meerdere redenen voor hun naamgeving. In tabel 9 staat voor elke categorie een voorbeeld van een quote die genoemd is door een bedrijf of een organisatie. Zie hiervoor ook bijlage 4.

Veel bedrijven en organisaties zijn lang geleden opgericht, de exacte reden is daarom lastig te achterhalen. De bedrijven en organisaties gaven veelal aan dat ze wel zeker weten dat de naam gekozen is omdat het bedrijf of de organisatie op de Hondsrug ligt, maar verder niet wisten waarom er voor een geografische benadering in de naamgeving is gekozen.

Er waren ook twee bedrijven en organisaties die vertelden dat ervoor gekozen is om de naam de Hondsrug niet meer te gebruiken. Beide wilden een andere naam in het belang van ruimtelijk schaalniveau. Volgens deze bedrijven en organisaties zijn de banden meer van toepassing buiten de door hen geconstrueerde grenzen van het Hondsrug gebied.

'Wij hebben de naam gekozen omdat wij de Hondsrug een mooie streek vinden, maar gisteren hebben wij de naam veranderd in sfeer.nl. Dit omdat de naam verouderd is. Aan het begin hadden we veel werk in het helpen van internetprojecten bij bedrijven in de buurt. Tegenwoordig hebben we projecten die uit heel Nederland komen. Onze werkzaamheden zijn nu van toepassing in een groter gebied dan alleen de Hondsrug.'
[Tot januari 2017 Hondsrug media]

'Het is vroeger waarschijnlijk zo genoemd omdat Borger op de Hondsrug ligt. Alleen de vereniging is sinds 1 oktober 2016 opgeschaald. We gaan samen met andere postduivenverenigingen, bijvoorbeeld de vereniging in Stadskanaal. De naam de Hondsrug wordt dan niet meer gebruikt, want er komen ook verenigingen buiten de Hondsrug bij. Dan is de naam niet meer gepast. De vereniging wordt opgeschaald omdat het duiven houden gemoderniseerd is.' [Tot oktober 2016 Postduivenhouders vereniging de Hondsrug]

Grafiek 7: De reden waarom bedrijven en organisaties voor de naam de Hondsrug hebben gekozen

Categorie	Bedrijf/ organisatie	Datum van oprichting	Quote
De ligging bij de Hondsrug	Camping de Hondsrug	1960	Dit was een van de eerste bedrijven in de buurt en er is gekozen voor een voor de hand liggende naam: De Hondsrug. Dit natuurlijk omdat ons bedrijf midden-en bovenop de Hondsrug heuvel ligt.
Werkgebied	Schoorsteenveger de Hondsrug	2012	Namen als schone kachel en zo waren als bezet. Toen bedacht het bedrijf: 'Wij zitten globaal op de Hondsrug. Wij zijn daar werkzaam. Dit past goed bij ons bedrijf.
Woongebied	Het Hondsrug college	1994	Aangezien de leerlingen veelal uit Emmen komen of een omliggend dorp vaak gelegen op de Hondsrug is ervoor de naam de Hondsrug gekozen.
Voorafgaand bedrijf	Worst en vleesspecialisten atelier de Hondsrug	2015	Waar de baas van het bedrijf is begonnen zat de naam de Hondsrug ook in.

Een emotie/er iets mee doen	AA De Hondsrug bestrijding	2003	Daarnaast rij ik steeds over de Hondsrug of zie ik de Hondsrug in de horizon als ik voor mijn werk van klant na klant rij. Bijkomstig is dat ik daar erg van kan genieten.
Naamsbekendheid	Hondsrug Personeelmanagement	2016	Daarnaast spreekt de naam de Hondsrug de mensen aan.
Lastig te benoemen	Mediq apotheek de Hondsrug	1963	Niemand weet hier iets van af. Het bedrijf is oud, deze kennis is verloren gegaan.

Tabel 9: Voorbeelden van quotes

5. CONCLUSIE

5.1. DE CONCLUSIE

Dit onderzoek is uitgevoerd om de volgende vraag te beantwoorden: *Hoe verloopt de productie en reproductie van de streekidentiteit de Hondsrug en wat is het belang van actoren hierin?*

Op basis van de twee deelvragen wordt de hoofdvraag beantwoord.

1. In hoeverre is er in de Hondsrug sprake geweest van streekvorming in de periode 1950-2016?

Er zijn verschillende meningen over of door globalisering de behoefte aan een streekidentiteit kleiner of groter zal worden. Huigen (1998) stelt dat in Nederland landelijke streken zullen integreren in de bredere Nederlandse verstedelijkte samenleving, met ontstreking als gevolg.

Er is in dit onderzoek gekeken of het Hondsruggebied een verdwijnende streek is of een opkomende streek. Het tellen van een streeknaam is als indicatie gebruikt.

Om een conclusie hierover te trekken, is in verschillende databronnen de streeknaam de Hondsrug geteld voor de periode 1950 tot en met 2016. Bij bedrijven en organisaties en het Dagblad van het Noorden neemt het gebruik van de streeknaam de Hondsrug duidelijk in grote mate toe. De streeknaam de Hondsrug is in alle databronnen bijelkaar wisselend toegenomen. Daarnaast komt de streeknaam de Hondsrug in bedrijven en aardrijkskundeleermethodes in verhouding met de streeknamen van andere kleine streken vaker voor. Zie hiervoor tabel 10.

	Toe-afname van de streeknaam de Hondsrug	Verhouding van de streeknaam de Hondsrug met andere kleine streken
Bedrijven	+	+
Regionale kranten	+	n.v.t.
Boeken	-	-
Aardrijkskundeleermethodes	-	+
Bosatlas	+	n.v.t.
Straatnamen	-	n.v.t.

Tabel 10: De conclusie van de gevonden resultaten in tabelvorm

2. Wat is het belang van verschillende betrokken actoren in de productie en reproductie van de streekidentiteit van de Hondsrug?

Allereerst kan hierover geconcludeerd worden dat de geïnterviewde actoren vanuit het professionele discours zich allemaal betrokken voelen bij de streek de Hondsrug. De reden en de mate waarin de verschillende actoren van dit onderzoek de streekidentiteit produceren en reproduceren is verschillend.

Het Geopark gebruikt altijd de streekidentiteit van de Hondsrug. De andere actoren die geïnterviewd zijn, gebruiken de streekidentiteit van de Hondsrug allemaal wisselend. Het Hunebedcentrum is gevestigd in de streek en gebruikt de streekidentiteit voor het

behoud van de hunebedden en de promotie naar bezoekers. De provincie Drenthe gebruikt de streekidentiteit vooral om een uniek gebied aan te wijzen dat in Drenthe ligt. Het Huus van de Toal gebruikt de streekidentiteit om een onderscheid aan te duiden van de Drentse taal.

De samenwerking tussen de actoren is sterk bevorderd sinds de oprichting van het Geopark de Hondsrug. Deze samenwerking zou de reden kunnen zijn dat de identiteiten die aan de Hondsrug worden toegekend door verschillende actoren erg op elkaar lijken. De kenmerken van de Hondsrug die alle actoren noemen, worden veelal afgeleid vanuit het verleden. De symbolen zijn daarom ook veelal representaties uit het verleden zoals: hunebedden, mammoeten en Saksische boerderijen. Deze symbolen zijn bijvoorbeeld te vinden op borden en op logo's in het gebied. Ook de taal is van belang voor de streekidentiteit. Bovendien wordt door alle actoren de streek gekenmerkt als een toeristisch gebied. Om de streekidentiteit te ontwikkelen is het enerzijds belangrijk om toeristen te krijgen en anderzijds is het toerisme weer belangrijk voor de streekidentiteit.

Wel zijn er problemen bij het (re)produceren van de streekidentiteit. De belangrijkste problemen worden hieronder genoemd.

1. Het contact met de media is niet altijd even makkelijk, omdat de media niet altijd behoefte hebben om de Hondsrug 'op de kaart te zetten'. Zoals wordt vermeld in het theoretisch kader menen De Pater et al. (2005) dat de media veel middelen hebben om de dominante streekidentiteit te (re)produceren.
2. Ondanks dat uit dit onderzoek blijkt dat de streekidentiteit eenduidige kenmerken heeft, is het een uitdaging voor de actoren om de kenmerken van de streekidentiteit te laten leven bij de ondernemers en bewoners in de streek. Er is een kleine kans dat de bewoners en ondernemers van de streek in de toekomst gaan roepen: 'Er gaat niks boven de Hondsrug!'

Ten slotte kan er geconcludeerd worden dat er sprake is van een streekidentiteit omdat tegenwoordig 69 bedrijven en organisaties de naam de Hondsrug gebruiken. De bedrijven en organisaties die de naamgeving van de streek de Hondsrug gebruiken liggen veelal op de Hondsrug zelf. De bedrijven en organisaties geven verschillende redenen voor hun keuze: Het bedrijf of organisatie ligt in het gebied de Hondsrug, het is de streek waar er gewerkt wordt, het is de streek waar de klanten of de ondernemers van de bedrijven en organisaties woonachtig in zijn, de naam is voortgeborduurd uit een voorafgaand bedrijf, Het bedrijf of organisatie heeft een emotie bij de naam, de bedrijven en organisaties doen iets met de identiteit van de streek of de naam is bekend. De reden die het meest is genoemd, is dat het bedrijf of de organisatie in het gebied de Hondsrug ligt.

5.2. AANBEVELINGEN VOOR VERDER ONDERZOEK

De methode van dit onderzoek is gebaseerd op Simon (2005) en was eenvoudig over te nemen. Er is tegenwoordig veel data beschikbaar over streeknamen. Om een goede vergelijkingen te kunnen maken over de productie en reproductie van de streekidentiteit van de Hondsrug, zou dit onderzoek over nog meer streken van Nederland gedaan kunnen worden.

In dit onderzoek is geen antwoord gevonden op de vraag of de leeftijd van de streek de Hondsrug invloed heeft op de productie en reproductie van de streekidentiteit. In het theoretisch kader is door Paasi (2009) vermeld dat de leeftijd van een streek invloed heeft op de reproductie van de streekidentiteit. De gegevens voor 1950 ontbreken in deze thesis. Welke leeftijd de streek de Hondsrug exact heeft en wanneer mensen vonden dat de Hondsrug een streek is, zou voor actoren die de streekidentiteit van de Hondsrug gebruiken ook relevante informatie kunnen zijn om patronen te ontdekken.

Daarnaast is er in dit onderzoek geen antwoord gegeven over ontstreking en verstreking in verband met de globalisering. De achterliggende gedachte dat bedrijven graag de ligging van de plek van hun bedrijf kiezen voor de naamgeving, zou te maken kunnen hebben met processen van lokalisering. Er zouden diepte-interviews met vragen over hun mening over globalisering, met de bedrijven die kiezen voor de naam de Hondsrug gehouden kunnen worden. Een specifiek onderzoek over de opkomende streekidentiteit in het Hondsrug gebied en het verband met globalisering of lokalisering zou erg interessant kunnen zijn, omdat er dan meer wetenschappelijke informatie zal zijn van waarom streken verdwijnen of juist opkomen.

6. LITERATUURLIJST

- Alderman, D.H. (2008). *The Ashgate Research Companion to Heritage and Identity*. Place, Naming and the interpretation of Cultural Landscapes. Routledge, Londen en New York.
- Agnew, J. (2001). Regions in Revolt. *Progress in Human Geography*. 25,1. pp. 103-110.
- Ashworth, G.J. (1994). 'From history to heritage – from heritage to identity. In search of concepts and models'. In: G.J. Ashworth. & P.J. Larkham (eds), *Building a New Heritage, tourism, Culture and Identity in the New Europe*. London Routledge, p.13-30.
- Bestuur stichting Geopark de Hondsrug. (2015). Actueel beleid 2015. Geraadpleegd op 20-07-2015. Via: <http://www.geoparkdehondsrug.eu/media/2015/02/De-hoofddijnen-van-het-actuele-beleid.pdf>
- Bhageloe-Datadin, R. (2012). De Nederlandse economie. De Huidige crisis vergeleken met die in de jaren 80. Geraadpleegd op 29 januari. Via www.cbs.nl/-/media/import/document/2013/37/2012
- Bourdieu, P. (1991). *Language and Symbolic Power*. Cambridge: Polity.
- Boyce, C en Neale, P. (2006). *Conducting In-Depth Interviews*. A guide for designing and conducting In-Depth Interviews for Evaluation Input. Monitoring and Evaluation-2. Pathfinder International Tool Series.
- Brace, C. (2003). 'Landscape and identity'. In: I. Robertson en P. Richards (eds), *Studying cultural landscapes*. London (etc) Arnold, p. 121-140.
- Bredemeijer, A.H.F. Elst, J. van der. Kruijt, J.P. Tosseram, B.G.I.M. (1963,1971). Kern geografie. Nederland.W.Versluys.
- Berg van der. (2008). Buitenland. Onderbouw. Noordhoff uitgevers.
- Bulthuis, J.H. (2006 en 2008) *De Geo*. Bovenbouw en onderbouw. Thieme Meulenhoff.
- Clifford, N., French, S. & Valentine, G. (2010). *Key Methods in Geography*. Tweede editie. Londen: Sage Publications Ltd.
- Cope, M. (2012). Semi-structured Interviews and Focus Groups, in Clifford, N., Shaun, F. & Valentine, G. *Key Methods in Geography*. Tweede editie. Londen. Sage Publications Ltd.
- De Grote Bosatlas. Editie 37 t/m ,55. Wolters Noordhoff.
- De Wereld volgens de Bosatlas. (1992). Wolters Noordhoff.
- De Pater, B. Groote, P. Terlouw, K. (2005). *Denken over regio's*. Geografische perspectieven. Uitgeverij Coutinho. Bussum.
- Doorn, A.C.A. Jansen, B.H.A. Baal, P. van, (1981). *Geografisch milieu*. Deel 3 Nederland. Malmberg.

- Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen. (2014). Library, Theses Spatial Sciences. Geraadpleegd 30-03-2017. Via <http://scripties.frw.eldoc.ub.rug.nl.proxy-ub.rug.nl/root/ba/SGP/2014/>.
- Gorp, B van. en Terlouw, K. (2016). Making news: newspapers and the institutionalization of new regions. *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie*. DOI:10.1111/1tesg.12209.
- Hadderingh, T. Huizinga, G.B.W. Pieper, L. (1970 en 1972). De aarde onze woonplaats. Aardrijkskunde voor het algemeen voortgezet onderwijs. 3vwo. Wolters Noordhoff, Groningen.
- Hadjimichalis, C. (2006). Non-economic factors in economic geography and in 'new regionalism'; : a sympathetic critique. *International Journal of Urban and regional reserach*. 30, 690 -704.
- Hall, S. (1995). 'New cultures for old' in: D. Massey en P. Jess (eds.), *A place in the world*. Oxford, Oxford University Press, p. 175-214.
- Hay, L. (2010). *Qualitative Research Methods in Human Geography*. Oxford. Fourth Edition.
- Hennink, M., Hutter, I. En Baily, A. (2011). *Qualitative Reserach Methods*. Londen: Sage Publication Ltd.
- Holloway, L. en Hubbard, P. (2001). *People and place*. The extraordinary Geographies of Everyday Life. Pearson Education.
- Huigen, P.P.P. (1996). Verliest het platteland zijn streken?, Inaugurele rede, Rijksuniversiteit Groningen
- Huigen, P.P.P. (1998). 'Mist, mest en Mak' *Rooilijn*, nr.6, p.266-272.
- Huigen, P.P.P. en Strijker, D. (1998). *De Relatie tussen landbouw en samenleving: een proces van afstoten en aantrekken*. Essay voor de Verkenning "Veranderende Relaties tussen Landbouw en Samenleving op Weg naar 2015". Den Haag: NRLO-rapport nr. 97/39.
- Jones, O. (1995). 'Lay discourses of the rural: developmens and implications for rural studies'. *Journal of rural studies*. 11(1):35-49
- Jansen, M. (2005 en 2012). *Wereldwijs*. Onderbouw en Bovenbouw. Malmberg.
- Kellner, D. (2002). Theorizing globalization. *Sociological Theory*. 20, 285-305
- Knox, P. en Marston, S. (2010). *Human Geography, Place and Region in Global Context*. Vijfde editie. Prentice Hall. Pearson Education International.
- Meijles, E. (2015). *De ondergrond van Groningen: een geologische geschiedenis*. NAM. Rijksuniversiteit Groningen.
- Nationale UNESCO commissie. 2016. UNESCO. Geraadpleegd op 09-08-16. Via: <https://www.unesco.nl/artikel/de-hondsrug-het-eerste-geopark-nederland>

- Nonnekes, H. (2008). *Wereldwijd. Onderbouw*. Noordhoff Uitgevers.
- Oakes, T. Price, P. (2008). *The Cultural Geography Reader*. Routledge: Londen en New York.
- Paasi, A. (1986). 'The institutionalization of regions: a theoretical framework for understanding the emergence of regions and the constitution of regional identity', *Fennia*, 164: 105-146.
- Paasi, A. (2002). 'Bounded spaces in the mobile world: deconstructing 'regional identity''. *Tijdschrift voor Economisch en Sociale Geografie*, 93(2): 137-148.
- Paasi, A. (2009). The resurgence of the 'region' and 'regional identity': theoretical perspectives and empirical observations on regional dynamics in Europe. *Review of International Studies*. 35, 121-146.
- Paasi, A. (2013). When old and new regionalism collide: Deinstitutionalization of regions and resistance identity in municipality amalgamations. *Journal of Rural Studies*. 30, 31-40.
- Pellenbarg, P.H. (1991). *Identiteit, imago en economische ontwikkeling van regio's*. Groningen: Geo Pers.
- Posthumus, C. Roelfs, G. Simon, L. Buitenkamp, M. (2012). Geopark de Hondsrug, van alle tijden. Stichting Geopark de Hondsrug.
- Provincie Drenthe, BevolkingsprognoseXVIII, 2012.
- Simon, C. *Ruimte voor Identiteit*. De productie en reproductie van streekidentiteiten in Nederland. Ruimtelijke Wetenschappen aan de Rijksuniversiteit Groningen. Febodruk BV, Enschede.
- Simon, C. Groote, P. Huigen, P.P.P. (2000). Rooilijn. Verstreking of ontstreking? *Tijdschrift voor wetenschap en beleid in de ruimtelijke context*. Nummer 1. Blz. 16-23.
- Strijker, D. en Terluin, I. (2005). Platteland en Werkgelegenheid. *InnovatieNetwerk Groene Ruimte en Agrocluster*. Utrecht.
- Stokroos, W.H. Dekker, J.B.R. (1979). *Geografisch perspectief*. Noordhoff.
- Williams, S. (2005). *Tourism Geography. A new synthesis*. Routledge, Taylor & Francis Group.

Websites en programma's :

www.kvk.nl

www.orbis.bvdinfo.com

www.dekrantvantoen.nl

www.delpher.nl

<http://picarta.pica.nl/login/DB=2.4/DBMENU?GROUP=PICARTA&MODE> (NCC)

www.topotijdreis.nl

[Google.nl/maps](https://www.google.nl/maps)

www.postcode.nl/zoek/hondsrug

Atlas.TI.

BIJLAGE 1: DE VRAGENLIJST

Algemene informatie

1. Wat zijn de doelstellingen van de organisatie?
  - Wat zijn de concrete werkzaamheden?
  - Wat proberen ze ermee te bereiken?
2. Wanneer is de organisatie opgericht?
3. Wat is de aanleiding geweest tot oprichting?
4. Door wie is het opgericht? Wie is opdrachtgever?
5. Wie draagt de ideeën aan voor nieuwe projecten?
6. Wat is de functie van de gesprekspartner binnen de organisatie?
7. Hoeveel medewerkers en vrijwilligers?

Vragen over identiteitstoekenning

8. Ziet organisatie [het casegebied] als een streek?
9. Hoe wordt [het casegebied] begrensd? Wat is werkgebied organisatie?
10. In welke mate richt organisatie zich op [het casegebied]? Wat is binding met [het casegebied]?
  - Wat zijn de concrete werkzaamheden in [het casegebied]?
  - Waarom is [het casegebied] bijzonder voor de organisatie?
11. Heeft [het casegebied], sprekend namens de organisatie, een eigen karakter en een eigen identiteit?
12. Is [het casegebied] duidelijk anders ten opzichte van andere gebieden?
13. Wat zijn de specifieke kenmerken [het casegebied] die deze identiteiten vormen?
  - Omgevingskenmerken
  - Economisch-functionele kenmerken
  - Sociale- en persoonskenmerken
  - Culturele kenmerken
  - Specifieke tradities en gebruiken
  - Taal en uitdrukkingen
  - Historie en het erfgoed?
  - Specifieke bedrijven, organisaties?
  - Andere belangrijke kenmerken die [het casegebied] hebben gevormd?
14. Op welke manieren worden deze kenmerken van [het casegebied] ingezet om doelstellingen te bereiken?
15. Wordt teruggekomen op deze kenmerken in:
  - Het logo (op welke manier?)
  - Promotiemateriaal (op welke manier?)
  - Persberichten (op welke manier?)
  - Projectbeschrijvingen en subsidieaanvragen (op welke manier?)
  - Anders?

16. Wat zijn de redenen voor de keuze van het gebruik van deze kenmerken?
17. Zijn er ook alternatieve symbolen/kenmerken overwogen? Welke? Waarom?
18. Is het belangrijk voor de organisatie om deze identiteiten in stand te houden?
19. Welke rol speelt de organisatie hierin? Welke betekenis heeft de organisatie voor het behoud van de identiteiten van [het casegebied]?
20. Stellingen (eens of oneens, voorbeelden waarom). Zorgt de organisatie voor:
- Behoud van het cultuurhistorisch erfgoed van [het casegebied]
  - Behoud van landschappelijke kenmerken van [het casegebied]
  - Behoud van agrarische activiteiten specifiek voor [het casegebied]
  - Behoud van industriële activiteiten van [het casegebied]
  - Behoud van voorzieningen, zoals winkels
  - Toename in recreatieve activiteiten van [het casegebied]
  - Toename in werkgelegenheid van [het casegebied]
  - Instandhouding van tradities en oude gebruiken van [het casegebied]
  - Behoud van het eigen karakter van [het casegebied]
21. Welke bijdrage zal de organisatie in de toekomst leveren aan het behoud van de streekidentiteiten van [het casegebied]?
22. Zijn er bedreigingen die de identiteit van [het casegebied] kunnen aantasten of juist hebben gevormd?
23. Hebben er in de afgelopen 50 jaar duidelijke veranderingen in het gebied plaatsgevonden?
24. Samenwerking met andere organisaties?
- Welke?
  - Hoe is onderlinge samenwerking?
  - Samenwerkingsverbanden?
  - Steun van overheid, provincie, gemeente?

BIJLAGE 2: HET TOESTEMMINGSFORMULIER

Toestemmingsformulier:

Het interview mag opgenomen worden	ja	nee
De interviewer mag aantekeningen maken tijdens het interview	ja	nee
Uw uitspraken mogen als citaten worden gebruikt in de thesis	ja	nee
Uw naam mag gebruikt worden in de thesis	ja	nee
Uw functie mag vermeld worden	ja	nee
De naam van uw instantie of waar u lid van bent mag gebruikt worden in de thesis	ja	nee

Wilt u een transcript van het interview ontvangen

ja

nee

Wilt u de eindversie van de theses ontvangen

ja

nee

Overeengekomen op datum: (invullen als DD/MM/JJJJ)

----/----/-----

Naam en handtekening respondent

Naam en handtekening interviewer

BIJLAGE 3: BEDRIJVEN EN ORGANISATIES

Naam	Oprichtingsdatum	Contactgegevens	Plaats	De Hondsrug gekozen omdat....
1.Hondsrug media Bestaat niet meer	2013-2017	06 53387589	Gieten	We hebben de naam gekozen omdat wij de Hondsrug een mooie streek vinden. Maar gisteren hebben wij de naam veranderd in sfeer.nl omdat deze naam verouderd is en niet meer bij onze werkzaamheden past. Onze werkzaamheden zijn nu van toepassing in een groter gebied dan alleen de Hondsrug. Er is gebeld op 28 januari.
2.Hondsrug assuradeuren	2014	0591 677 359	Emmen	Het bedrijf zit aan de Hondsrug straat. Daarnaast is de gebied de Hondsrug het werkgebied.
3.Handelsonderne- ming de Drenthse Hondsrug	1988	06 29068855	Gieten	Vroeger was het een bedrijf dat Hondsrug vleeswaren heette. Dit bedrijf is gekocht en vervolgens weer verkocht. De naam is altijd gehouden aangezien het bedrijf nog steeds in het gebied werkzaam is.
4.Worst en Vleesspecialisten atelier de Hondsrug	2015	06 29 87 60 62	Gieten	Het bedrijf zit op de Hondsrug. Waar de baas van het bedrijf oorspronkelijk is begonnen zat de naam de Hondsrug ook in. Daarnaast woont hij ook op de Hondsrug.
5.Hondsrug risico managment	1998	06-83250650	Groningen	Wil niet meedoen aan het onderzoek dit vindt het bedrijf iets persoonlijks
6.Dienstverlening de Hondsrug	2011	0599 212 798	Buinen	De vestigingsplaats is hier. De werkzaamheden zijn hier. Het bedrijf moest een naam krijgen en een aanduiding van een plek leek ons goed. Het kon ook wel Dienstverlening Borger worden, de Hondsrug is wat breder.
7.De Hondsrug Meesterschilder	2011	0599-850769	Valthermond	In eerste instantie is de naam gekozen omdat de mensen van het bedrijf op de Hondsrug wonen. Schilderen is een ambachtelijk vak, daar klinkt de naam de Hondsrug mooi bij. De Hondsrug is het werkgebied. Voor 2011 had het bedrijf een andere naam. Het bedrijf heeft gekozen voor een andere aanpak, het is wat kleiner geworden. De naam de Hondrug past er goed bij. Het bedrijf vertelde dat zij het zo

				inzien dat wanneer klanten op google zitten en ze zien de Hondsrug, dan is er een grote kans dat ze denken die hoort bij de streek, en dan kiest de klant het bedrijf.
8. Autohandel de Hondsrug	2013	06-39578563	Emmen	De oprichter woont in Drenthe. Hij wist dat mensen de naam de Hondsrug in Groningen en Drenthe wel kenden. Hij kwam de naam vaak tegen en bedacht dat dit voor hem een mooie naam kon zijn. Verder doet het bedrijf niks met de karakteristieken van de streek.
9. Mediq apotheek de Hondsrug	1963	0591-626560	Emmen	Niemand die daar werkt weet hier iets vanaf. Het bedrijf is oud, deze kennis is volgens de werknemers verloren gegaan.
10. Weco de Hondsrug	1913	0599234542	Borger	Borger is aan de Hondsrug. Dat is altijd zo. Het bedrijf heet ook al meer dan 100 jaar Weco de Hondsrug. Het is tegenwoordig wel een coöperatie. Er zijn volgens het bedrijf geen mensen die iets van de oprichting af weten en hoe de naam tot stand is gekomen. Het is al lang geleden.
11. De Hondsrug schoenenmode	2008	0599 236 350	Borger	In 1998 Was het Hondsrug sport- en schoenenmode. Dit is overgenomen Het bedrijf heeft de naam kozen omdat de Hondsrug een gebied is in Drenthe. In de Ijstijd is de rug ontstaan, een verhoging van 20 meter. In de prehistorie kwam het dorp Borger daarop te liggen. Borger is op die Hondsrug ontstaan. De respondent vertelde: "Iedereen die in de winkel komt weet wat de Hondsrug is. En toeristen vertellen wij graag het verhaal van de Hondsrug of wat een hunebed is." De winkel heeft een lokale functie die een deel van de Hondsrug bestreikt.
12. Hondsrug B.V.	1977	0599 618 074	Musselkanaal	Nummer niet in gebruik
13. Hondsrug managment Holding	2006	050 527 8880	Haren	Een eigen holding, het is gelegen op de Hondsrug en hij is werkzaam in Groningen Drenthe en daarmee veel plekken op de Hondsrug.
14. Transportbedrijf de Hondsrug	1934	0591 622 187	Emmen	Het bedrijf beargumenteerde dat het lastig is te vertellen waarom de naam gekozen is. Het bedrijf is verkocht in 1978 en samengevoegd in 1988. De naam is gebleven. Het meest aannemelijke leek het bedrijf dat de naam gekozen is omdat het bovenop de Hondsrug ligt.
15. Stichting het Hondsrugcollege	1994	0591 657 979	Emmen	Het Hondsrug college is ontstaan door een fusie van twee scholen. Er was toen een nieuwe naam nodig. Aangezien de leerlingen veelal uit Emmen komen of een omliggend dorp vaak gelegen op de Hondsrug is ervoor de naam de Hondsrug gekozen door de directie van toen.
16. Hondsrug personeelmanagement	2016	0591 67 73 58	Emmen	Het bedrijf heeft de naam gekozen omdat de Hondsrug in Emmen begint. Het werkgebied ligt een beetje in het Hondsruggebied. Daarnaast spreekt de naam de Hondsrug de mensen aan. Het bedrijf noemde een reden dat de Hondsrug heeft nu ook al een UNESCO status.

17. V.O.F. Hondsrug	2004	0592 854 500	Annen	Het bedrijf bottelt water uit de Hondsrug en het staat op de Hondsrug.
18. Kantorenpark de Hondsrug	1993	0591 623 901	Emmen	NR
19. Camping de Hondsrug	1961	0592 271 292	Eext	Destijds was het één van de eerste bedrijven in de buurt en is gekozen voor een voor de hand liggende naam: Hondsrug. De reden is omdat de camping midden-en bovenop de Hondsrug heuvelrug ligt.
20. Hondsrug advocatuur	2005	0591 658 144	Emmen	Ons bedrijf is in Emmen dat is op de Hondsrug. Daarom leek het ons een goede naam. Er komen klanten uit het hele land, maar ook veel uit het gebied om de Hondsrug.
21. Faunaland Hondsrug	2006	0592 272 353	Annen	De locatie. en dit vonden wij een goede tweede naam. We hebben niet iets met de Hondsrug maar we wonen er wel op. En de belangrijkste reden het bedrijf ligt mooi op de Hondsrug, het is plaatselijk.
22. A.A. De Hondsrug bestrijding	2003	0592 265 533	Gieten	Er is voor de naam gekozen omdat het bedrijf te op de Hondsrug ligt en hij zelf in de Hondsrug woont. Daarnaast rij ik steeds over de Hondsrug of zie ik de Hondsrug in de horizon als ik voor mijn werk van klant na klant rij. Bijkomstig is dat ik daar ook erg van kan genieten. Daar komt nog bij dat zonder iets te zeggen mensen al kunnen raden waar ik vandaan komt. Mijn klanten kunnen ook inschatten dat ik van dichtbij kom. Dus dan denken ze hij is dichtbij dus dan kan de prijs wel meevallen. Of andersom. Eerder had ik gekozen voor Aa en Hunze en de Hondsrug. Dat was onhandig lang en mocht niet van de gemeente Aa en Hunze, dus heb alleen voor Aa gekozen.
23. De Hondsrug psychologie	?	06-30408492	Schoonoord	NR
24. Hoorcentrum Hondsrug	2014	0591 858 989	Emmen	De klanten komen uit de strook tussen Emmen en Zuidlaren. Dat is dus de Hondsrug. Het is het werkgebied van het bedrijf.
25. H.U.S. de Hondsrug	2014	06-1991 73 73	Vledder	NR
26. Schoorsteenveger de Hondsrug	2012	06 37373504	Valthe	De meeste schoorsteenvegers hebben de naam van zichzelf als bedrijfsnaam, bijvoorbeeld schoorsteenveger Jan. Dit bedrijf bestaat uit twee personen en zij vinden de naam niet heel relevant. Namen als schone kachel enzo waren al bezet. Toen bedacht het bedrijf wij zitten globaal op de Hondsrug. Wij zijn daar werkzaam. Dit past goed bij ons bedrijf.
27. Herberg de Hondsrug	2001	0592 272 739	Eext	Eerder was Herberg de Hondsrug een café restaurant de Hondsrug, daar is de naam van de herberg naar vernoemd. Het is overgenomen omdat Nederland de naam kent. Het bedrijf heeft een foto luit 1950 van de Hondsrug en toen er ooit een hele dikke kei opdook bij het dichtbij gelegen fietspad, heeft de herberg deze kei in bezit genomen. De kei ligt nu zichtbaar bij de herberg.

28.De Hondsrug	?	06 12265507	Groningen	Het onroerend goed waar het bedrijf de verkoop heeft, ligt aan de Hondsrug.
29. Bloemsierkunst op de Hondsrug	2004	0592 265 277	Gieten	Nummer is door een ander in gebruik genomen
30.Roelofs de Hondsrug B.V. Bestaat niet	1983.	0546 - 67 88 88	Den Ham	Dit staat in de kamer van koophandel maar zo heet het bedrijf niet. Het heet Roelofs wegenbouw B.V. Wel was er ooit een project bij de Hondsrug, waardoor de naam opgedoken zou zijn.
31.Stichting Geopark de Hondsrug	2011	Cathrien Posthumus	Borger	Het heeft alles met de Hondsrug te maken.
32.Stichting vrienden van de Hondsrug	2011	Cathrien Posthumus	Noordlaren	Het is opgericht om het unieke karakter van de Hondsrug te behouden.
33.Stichting Hondsrug verbeeldt	2014	Cathrien Posthumus	Zuidlaren	De zandsculpturen worden gemaakt van het zand van de Hondsrug
34. Kringgroep de Hondsrug	1975	0591 - 531205	Veenoord	Het ligt tegen de Hondsrug aan , het ligt in de omgeving van het gebied de Hondsrug.
35. Rotaryclub-Hondsrug Westerwolde	1978	31 88 5666333	Westerwolde	
36.Postduivenhouders vereniging de Hondsrug Bestaat niet meer	1949	0599 234842	Borger	Het is vroeger waarschijnlijk zo genoemd omdat Borger op de Hondsrug ligt. Alleen de vereniging is sinds 1 oktober 2016 opgeschaald. Ze gaan samen met andere postduivenverenigingen, zoals bijvoorbeeld de vereniging in Stadskanaal. De naam de Hondsrug wordt dan niet meer gebruikt, want er komen ook verenigingen buiten de Hondsrug bij. Dan is de naam niet meer gepast. De vereniging wordt opgeschaald omdat het duivenhouden gemoderniseerd is.
37.Motortoeclub de Hondsrug	1974	0591 302 949	Emmen	De club ligt aan de zuidzijde van de Hondsrug. Dat is een belangrijke factor. Ook is onze vereniging dan minder plaatsgebonden want onze leden komen uit de regio en zeker ook uit plaatsen die op de Hondsrug liggen.
38.Hockeyclub de Hondsrug	1979	050 409 2526	Zuidlaren	NR
39. PC de Hondsrug Veenhuizen	1998	secretaris@pcho ndsrug.nl	Veenhuizen	NR
40. Ambachtsgilde Hondsrug	2016	06-20400166	Borger	Het bedrijf doet aan ambacht op de Hondsrug , vandaar dat er ooit voor Hondsrug gekozen is.
41.Probusclub de Hondsrug	1995	0591-611886	Odoorn	We zijn een club met allemaal oude mannen de leeftijd ligt in de 70 jaar. We komen uit Exloo, Emmen, Eext, dus allemaal plaatsen op de Hondsrug. Dat is al een tijdje zo.
42. mtb Hondsrug	2013	www.mtbdehondsrug.nl/contact/	Gieten	NR
43.LR en PC de Hondsrug	1970	0599 236 141	Bronneger	De vereniging weet het niet meer zeker, maar het was door één van de leden aangedragen, omdat Bronneger op de Hondsrug ligt.
44. Bridgeclub de Hondsrug	1990	0599-850864	Borger	Het was vroeger Bridgeclub Gasselte, het is vervolgens verplaatst naar Drouwer, Eext en toen naar Borger. Hierom was bedacht dat een algemene naam moest worden verzonnen voor

				de club. De Hondsrug als naam van het gebied was een goede naam.
45. Stichting Cardiologie de Hondsrug	2010	?	Haren	GCM
46. Kegelereniging de Hondsrug	1990	?	Schipborg	GCM
47. Old timer club de Hondsrug	1990	http://www.oldtimerclubdehondsrug.nl/contact/	Muntendam	NR
48. Ijsvereniging de Hondsrug	1969	0621862108	Noordlaren	omdat we op het hoogste punt van de Hondsrug liggen. Het ligt op de Hondsrug.
49. Stichting Hondsrug sportpromotie	1979	0599236028	Borger	We zitten op de Hondsrug en daar hebben wij de naam bij bedacht destijds.
50. Villapark de Hondsrug	1968	085 - 0200003	Exloo	Het villapark ligt bijna op het hoogste punt van de Hondsrug, vandaar de keuze van die naam.
51. Vogels Products BV Hondsruglaan	2003	?	Brazilië	GCM
52. Stichting Hondsrug tuinen Zuid-Oost Drenthe Bestaat niet meer	2008-2014	+31 591 549272	Exloo	Alle tuinen lagen op de Hondsrug, daarom hebben we ons zelf toen de Hondsrug tuinen genoemd. Het bestaat niet meer iedereen is er om bepaalde redenen mee op gehouden.
53. Vereniging van Eigenaren Flatgebouw de Hondsrug	1970	050-5346439	Haren	Waarom de flat ooit naar de Hondsrug is genoemd is voor mijn tijd hier. Ik heb geen idee. De vereniging is naar de flat genoemd.
54. Natuurvriendenhuis de Hondsrug	1934	088 099 0960	Haren	Het is lang geleden opgericht dus het is lastig te zeggen. Voor de hand ligt dat het huis op de Hondsrug ligt en daarom de oprichters het zo hebben genoemd.
55. De Hondsrugzangers	1998	info@dehondsrugzangers.nl	Odoorn	<p>Het koor is statutair gevestigd in Exloo en de koorleden kwamen bij de oprichting uit Exloo en bijna alle omliggende dorpen. Gezien het feit dat deze dorpen op de Hondsrug zijn gelegen werd door het koor gekozen voor de benaming "De Hondsrugzangers".</p> <p>Extra informatie. Het koor De Hondsrugzangers werd in 1998 aanvankelijk als shantykoor opgericht en komt uit Exloo, een prachtig eeuwenoud Drents esdorp, gelegen tussen Emmen en Assen op de Hondsrug. De Hondsrug is een toeristisch en bosrijk gebied, dat zich uitstrekt van Groningen tot voorbij Emmen. Een shantykoor wordt door het ontbreken van vaarwater wellicht niet verwacht op de zandgronden van Drenthe. Maar toch is het niet zo vreemd, als men bedenkt dat een legende uit deze streek verhaalt dat in het verre verleden de Noormannen tot dicht bij Exloo over het riviertje De Hunze voeren om daar de stad Hunsow met haven en al te verwoesten. Hunsow is een mythische stad in Drenthe. De stad zou nabij de rivier de Hunze hebben gelegen tussen Exloo en Valthe en kort na 800 door Vikingen zijn verwoest. De stad Hunsow leeft nog enigszins voort in het wapen van de voormalige gemeente Borger.</p>

56. Wildbeheereenheid Hondsrugveld	2001	hondsrugveld@wbe-knjv.nl	Gasselte	NR
57. Hondsrug Holding Emmen B.V.	2005	+31 591 658888	Emmen	NR
58. Stichting Bonner Hondsrug	2005	?	Gieten	GCM
59. Muziekschool de Hondsrug	?	0598 - 468724	Gieten	NR
60. Hondsrug beheer	1987	+31 402221995	Waalre	NR
61. Hondsrug B.V.	2000	+31302964060	Utrecht	NR
62. Holding Maatschappij De Hondsrug B.V.	1963	+31203831917	Amsterdam	NR
63. Lions club De Hondsrug	1979	info@lions.nl	Schipborg	NR
64. Stichting Hondsrug classic	1997	06-54938191	Gieten	NR
65. Vereniging van Eigenaars van het Gebouw Hondsrug te Utrecht	2000	030 28 27 900	Amersfoort	Het gebouw heet de Hondsrug. De medewerkers weten niet waarom.
66. Hondsrug laan 12. B.V: Bestaat niet meer	2011	+31302258000	Bilthoven	Was van de vader. Geen idee. Wil er verder niet iets over vertellen.
67. Orde van Den Prince Afdeling Hondsrug	2002	?	Ruinen	GCM
68. Catering Service De Hondsrug	2016	?	Emmen	GCM
69. Hondsrug Holding	2016	?	Arnhem	GCM

NR = Non Response

GCM = Geen contact mogelijk

Naam van het bedrijf	Plaats	Oprichtingsdatum	Opgeheven
1. Coöperatieve uitvaartvereniging "De Hondsrug" U.A.	Assen	1994	2014
2. Bewonerscommissie Hondsrugweg Noord-en Zuidesch	Emmen	2009	2013
3. Cooperatieve vereniging Weco De Hondsrug/c.w.v. Zweeloo U.A.	Borger	2009	2012
4. Cooperatieve Beleggersvereniging "De Hondsrug"	Eelde	1992	2014
5. De Hondsrug Bemiddelingsbureau	Stadskanaal	2003	2005
6. Grossierderij "De Hondsrug" BV	Groningen	1962	2005
7. Apotheek De Hondsrug Holding	Ter Apel	1979	2011
8. Rijkschool "De Hondsrug"	Emmen	1981	2006
9. Bouw en Exploitatiemaatschappij De Hondsrug	Zuidlaren	1982	2003
10. Campingwinkel, Emmy De Hondsrug	Eext	1998	2011
11. Hondsrug Properties	Emmen	1999	2005
12. Stichting Internationaal Hondsrugtreffen 2000 voor Historische opels	Emmen	2000	2003
13. Hondsrug participaties B.V.	Emmen	2000	2005
14. Tellus Hondsrug tot Vechtdal	Coevorden	2001	2006
15. Vereniging voor Bedrijfsvoorlichting Hondsrug Zuid	Noord-Sleen	1966	2004
16. Stichting Regio VVV Drentse Hondsrug	Emmen	2002	2005
17. Camperbemiddeling De Hondsrug	Valthermond	2003	2007
18. Bowlsvereniging "De Hondsrug"	Emmen	2003	2005
19. Trimsalon "De Hondsrug"	Klijndijk	2004	2008
20. Hondsrug Personeelsdiensten	Klazienaveen	2007	2008
21. Hondsrug pers	Groningen	1999	2016
22. c.o.v.s. Hondsrug en Omstreken	Musselkanaal	1971	2013
23. Afdeling De Hondsrug van Horeca Nederland	Borger	1971	2009
24. Polyclub de Hondsrug	Borger	1977	2011
25. Landelijke Rijvereniging "De Hondsrug"	Bronneger	1977	2010
26. Sjoelvereniging de Hondsrug	Emmen	?	2003
27. Minder Validen "De Hondsrug"	Gasselte	?	2003
28. Stichting organisatie Hondsrug sportevenementen	Borger	1985	2013
29. Stichting Hondsrug judo-	Gieten	1989	2004

toernooi			
30. Stichting Recreatie ondernemers Hondsrug	Gasselte	1991	2014
31. Stichting beheer Hondsrug	Gieten	1994	2013
32. Stichting Hondsrug tocht met koetsen	Gieten	?	2003
33. Incasso en Advies De Hondsrug	Zenderen	2010	2012
34. Klusbedrijf Hondsrug	Nieuw-Buinen	2012	2015
35. Gastouderbureau De Hondsrug	Nieuw-Amsterdam	2009	2016

Plaatsnaam	Aantal bedrijven
Amersfoort	1
Amsterdam	1
Annen	2
Arnhem	1
Bilthoven	1
Borger	7
Brazilië	1
Bronneger	1
Buinen	1
Den Ham	1
Eext	2
Emmen	12
Exloo	2
Gasselte	1
Gieten	8
Groningen	2
Haren	4
Muntendam	1
Musselkanaal	1
Noordlaren	2
Odoorn	2
Ruinen	1
Schipborg	2
Schoonoord	1
Utrecht	1
Valthe	1
Valthermond	1
Veenhuizen	1
Veenoord	1
Vledder	1
Waalre	1
Westerwolde	1
Zuidlaren	2

BIJLAGE 4: KRANTENARTIKELEN

Titel v/h artikel	Jaartal	De context
1.Mammoet reist van stad naar Erica	2016	De Hondsrug als gebied waar de Mammoet door kon reizen
2.Theater in de oude dierentuin	2016	De Hondsrug als landschap
3.Wegwijzers naar grootste Hunebed	2016	Het Geopark de Hondsrug
4.Kunstkeien nu te zijn bij raadhuis Vries	2016	Geopark de Hondsrug en 'de kei al eeuwen een icoon van de Hondsrug is'.
5.Fietsen over de Hondsrug	2016	De Hondsrug als gebied waar je overheen kan fietsen
6.Tussen het Jeneversjuweel	2016	Drouwenerzand dat is de Hondsrug: Zandverstuivingen en bossen dorpjes met pannenkoekenhuizen, kleinschalig vakantieplezier. Lekker Drenths niet al te opzichtig.
7.Limburg in Drenthe	2016	Wie fiets over de Hondsrug treft verassende hoogteverschillen
8.Rioolkoek vol vet, fosfaat en wasmiddelen	2016	Vanuit dit gemaal wordt het water over de Hondsrug gepompt
9.Archeologen: Essen al Duizenden jaren populair	2016	Verhuizen naar de Hondsrug
10.Krans en Bolk samen 112 jaar TEVV	2016	AS Monaco tankt op de Hondsrug energie voor een nieuw seizoen. (Voetbal)
11.Prikkebeestjes	2016	Niet bij ons op de Hondsrug
12.Moet ik vanwege een oude regel Whiskey laten liggen?	2016	Eigen water uit een bron diep onder de Hondsrug
13.Onderzoek naar een veiligere N34	2016	De Provinciale weg over de Hondsrug van Emmen naar Groningen
14.Drentse natuur krijgt hoge cijfers van bezoekers	2016	Het Dwingereveld verwelkomde in 2015 bijna 610.000 mensen, het drouwenerzand op de Hondsrug
15.Jordi Horstman ofwel heel groep zeven	2016	Het Hondsrugcollege
16.Toeristeninformatie wordt gestroomlijnd	2016	Toeristen komen niet naar een gemeente maar naar een gebied. Dus niet AA en Hunze maar de Hondsrug. (Recreatieschap Drenthe)
17.AA en Hunze benut cultuurschatten beter	2016	Andere gemeenten op de Hondsrug
18.Raad Borger-Odoorn kritisch over toeristisch beleidsplan	2016	Een Groot toeristisch plan voor de gehele zuidkant van de Hondsrug
19.Vijf nieuwe MTB-Routes in kop Drenthe	2016	Moutainbike routes bij Appelscha, Assen en op de Hondsrug
20. Geopark trekt Groninger fietsers	2016	De Drentse Hondsrug
21.Jeugd schenkt ziekenhuis webcam	2016	Hondsrugcollege Emmen
22.Leer jongeren wat ze willen	2016	Hondsrugcollege Emmen
23.Ik sta met twee potten in het veen	2016	Geopark de Hondsrug
24.Heeft Emmen beste	2016	Hondsrugcollege Emmen

geschiedenis leraar		
25.Kunstkeien reizen over de Hondsrug	2016	Met op de Hondsrug voorkomende zwerfkei
26.Eindelijk gaat de telefoon. Yes geslaagd	2016	Hondsrugcollege
27. Hondsrugcollege in race voor gouden C	2016	Hondsrugcollege
28.Hortus in Haren aast op Drentse grond	2016	De tuin wordt straks bedekt met drie bodemsoorten die kenmerkend zijn voor de Hondsrug
29.Tynaarloo knooppunt in de middeleeuwen	2016	Via Coevorden over de Hondsrug naar Groningen
30. Bosjes beelden in Hortus	2016	Thema tuin over de Hondsrug
31.Brandweer blust zonder brandkraan	2016	Bij boorputten bij zuid-oost Drente en op de Hondsrug
32. Meer aandacht voor de arend en de hoop	2016	Geopark de Hondsrug
33. Filmpje zoo vandalen op web	2016	Hondsrugcollege
34. Olfert Molenhuis heerst op de Hondsrug	2016	Er was een hardlooptwedstrijd op de Hondsrug
35.Libelle zomerweek	2016	Op de oostkant van de Hondsrug ligt een prehistorisch urnenveld uit de brontijd
36.Vooruit met flinkepas over alle hunebedden	2016	Vanzelfsprekend lopen de routes over de Hondsrug
37.Kunstkeien in hartje Emmen	2016	Kunstkeien op de Hondsrug en Geopark de Hondsrug
38.Wildlands opeens regent het tienem	2016	Geopark de Hondsrug
39.Geopark moet een front zijn	2016	Geopark de Hondsrug
40.Het moet er aantrekkelijk uitzien	2016	Hondsrugcollege
41.Aftrap Kunstkeien op de Hondsrug	2016	Kunstkeien op de Hondsrug en Geopark de Hondsrug
42.Aprilletje	2016	Gisteren werden wij op de Hondsrug ook wakker
43. Drentse landschap tegen turbines	2016	Vergezichten vanaf de Hondsrug richting veenkolonien
44.Emo's labyrint	2016	U kunt beter de hoofdweg nemen over de Hondsrug
45. Een Paar apart in een hufter proof jasje		Langs de flanken van de Hondsrug
46.Hortus kas wijkt voor Hondsrugtuin	2016	Kenmerkend voor de Hondsrug
47.Emma Mast (10) wint Emmens dictee	2016	Hondsrugcollege
48.Drente komt in ban van wolf	2016	En maakte via de Hondsrug een tocht naar het noorden
49.Het gaat best hard met Mark Tuit	2016	Geopark de Hondsrug
50.Hackaton 'Nerds' helpen bedrijven		Hondsrug college
51.Haren	2016	Op de kop van de Hondsrug
52.Scholen niet meer	2016	Hondsrug college

onbekommerd op excursie		
53. Geen schaatskoorts in Noordlaren en Veenoord	2016	Ijsvereniging de Hondsrug
54. Zwerfafvuil	2016	Ook bij ons op de Hondsrug
55. Freek Hoolsema heerst van start tot finish	2016	De voorjaarsklassieker op de Hondsrug
56. Nieuwe bestuur voor Hondsrug college	2016	Hondsrug college
57. Kunstenaars rammellen aan de poort van het oude dierenpark	2016	Geopark de hondsrug
58. Nieuw bestuur voor Hondsrugcollege	2016	Hondsrug college
59. Lezing en film over de Hondsrug	2016	Een lezing met film over het Hondsruggebied
60. Wereldreiziger op medaillejacht	2016	Hondsrug college
61. Harde ICT opleiding voor vwo-plus leerlingen Hondsrugcollege	2016	Hondsrug college
62. Savanne lonkt naar preview	2016	Het ontstaan van de Hondsrug
63. Een foc zou ik niet in de lijst zetten	2016	Geopark de Hondsrug
64. Het zou natuurlijk prima zijn als mijn functie overbodig is geworden	2016	Dorp in de flank van de Hondsrug
65. Geslaagd of niet geslaagd	2016	Hondsrug college
66. Wiskunde leraren geven te lage cijfers	2016	Hondsrug college
67. VVD: B&B's en Campings vaak onder de maat	2016	Geopark de Hondsrug
68. Archeologen zoeken naar het Bourtange van de Hondsrug	2016	Het Bourtange van de Hondsrug
69. AA en Hunze vreest B&B's	2016	Gemeenten op de Hondsrug en Geopark de Hondsrug
70. Het kon allemaal mooi voor de Weissensee	2016	Ijsvereniging de Hondsrug
71. Ijzige marathonkoorts in het noorden	2016	Ijsvereniging de Hondsrug
72. Wielerkalender 2016	2016	MTB Geopark Hondsrug classic
73. Strijd om natuurijsmarathon	2016	Ijsvereniging de Hondsrug

brandt los		
74. Snel minder basisscholen in Groningen en Drenthe	2016	Hondsrug college
75. Van der zand wint drouwenerzand crosscircuit	2016	Geopark Hondsrug Cross circuit
76. Hortus Haren krijgt zandtuin	2016	De Hondsrug waar de Hortus en Haren sinds dit jaar deel uit maken
77. In 5 jaar tijd 78 basisscholen dicht in Drenthe en Groningen	2016	Hondsrugcollege
78. Nu wordt het misschien weer tijd voor Drenthe	2016	Geopark de Hondsrug
79. Gouden handjes ondergewaardeerd	2016	Hondsrug college
80. Drenthe klaar voor vakantiebeurzen	2016	Geopark de Hondsrug
81. Net of je door een donkere tunnel rijdt	2016	MTB De Hondsrug
82. Achter de zitmaair op de eerste natuurbaan	2016	Ijsvereniging de Hondsrug
83. Regels frustreren waddengebied	2016	De Hondrug, De Fiese meren en midden Delfland
84. Ze zaten maar aan te kloten met de waaiers	2016	Op de flanken van de Hondsrug
85. Usutu virus	2016	Het volksgeloof wilt dat onweersbuien de Hondsrug niet overkomen
86. Lopen van zand naar klei als de middeleeuwse koopliezen	2016	Via de Hondsrug naar de zeelei
87. Scholenbeurs in Hampshire hotel	2016	Hondsrug college
88. Drentse brandweer oefent virtueel	2016	Hondsrug college
89. Marcella Herzog neemt stil afscheid van de stad	2016	Een race over de Hondsrug
90. Label kan een steuntje in de rug zijn	2016	Hondsrug classic
91. Fietsen in duisternis met de MTB nightride	2016	MTB de Hondsrug
92. Rotarry Westerwolde Hondsrug en Hondsrug houden Rally	2016	Rotary Westerwolde Hondsrug
93. Hoogerland dankzij labrador op de Hondsrug	2016	Hondsrug classic
94. Docenten slepen nominatie in de wacht	2016	Hondsrug college

95.Boerbosloop opent crosscircuit	2016	Hondsrug classic
96.Moutainbikers zijn weer de baas op de Hondsrug	2016	Hondsrug classic
97. Fietsend naar 70 jarig huwelijk	2016	Fietsen tegen de Hondsrug op
98.Lezing over Drentse schatten	2016	Geopark de Hondsrug
99.Iedere fase van het Groninger Forum is spannend	2016	Een uitloper van de Hondsrug
100.Nieuwe scheidsrechters dankzij vakantiecurcus	2016	Scheidsrechtersvereniging Hondsrug En Zuid-Oost Drenthe
101. Van Eliteclub tot allemans vriend	2016	Vooral op en langs de Hondsrug was de concentratie hoog
102.Van der Most	2016	Elke keer als ik bij ons op de Hondsrug
103.SER moet zich niet met energie bemoeien	2016	We hun prachtige natuurgebied Hondsrug verpesten
104.Boomkronkpad cross voor tweede keer	2016	Hondsrug Unesco Geopark
105.Weer beestenboel in oude dierentuin	2016	Hondsrug college
106. Rust en ruimte is goud van de toekomst	2016	Geopark de Hondsrug
107.Geopark moet tastbaarder	2016	Geopark de Hondsrug
108.Beste Rijksmuseum mag de stad a.u.b. de Heerepoort terug	2016	Bij de C&A waar de Hondsrug een beetje afloopt
109.Feestje voor dorpen en wijken	2016	We zijn op de Hondsrug stevig met elkaar aan het polderen geweest
110.Hondsrug college eerste met VBS	2016	Hondsrug college
112.Ondernemend leren in school in Emmen	2016	Hondsrug college
113.Uitgedanst	2016	Uit de tijd dat de Hondsrug in beeld raakte
114.Gelaagd verleden	2016	Geopark de hondsrug
115. Geopark heeft er 32 ambassadeurs bij	2016	Hondsrug unesco Global Geopark
116. Hondsrug gevoeliger bij aardbevingen	2016	Een heuvelrug als de Hondsrug
117.Hondrug tuin Hortus gaat snel weer open	2016	Geopark de Hondsrug
118.Galloperen over je privé pad in ONnen	2016	De glooiing van de Hondsrug
\		

1.Scholieren maken studenten wegwijs	2015	Hondsrug college
2.Ons werkveld is de wereld	2015	Hondsrug college
3.Slag om Groningen niet langer een onbekende strijd	2015	Geopark de Hondsrug
4.Hondsrug Kees Versteeg stopt	2015	Hondsrug college
5.Met logo in de weer op het Drenthe College	2015	Hondsrug college
6. Financiering Film Gelazer loopt vast	2015	Hondsrug college
7.Oranjekanaal mooie mislukking maar Drenthe vaart er nog wel bij	2015	Het Oranjekanaal had 48 kilometer moeten worden maar de Hondsrug smoorde de laatste vier kilometer
8.Modder blijft een gevaar op de weg	2015	Loonwerkersbedrijf Weco de Hondsrug
9.Iconische keien als kunstwerk Waagplein	2015	De Hondsrug UNESCO global geopark
10. Geweldige plek met dito mogelijkheden	2015	Ontstaan van de Hondsrug en Geopark de Hondsrug
11.Zwaar crossparcours onder boomkroonpad	2015	Geopark de Hondsrug
12.Drenthe op bres voor de zandhagedis	2015	Dit deel van de Hondsrug is één van de weinige gebieden
13. Leerlingen krijgen nog les als mijn opa	2015	Hondsrug college
14.UNESCO label stuwt Hondsrug omhoog	2015	De Hondsrug is het enige Nederlandse park en Geopark de Hondsrug
15.Witte wieven	2015	En op de hondsrug ook oude grafheuls
16.Betere ATB route door Kniphorst bos	2015	Op de Hondsrug
17.Uitzicht op de Hondsrug doet vonken overslaan	2015	Uitzicht over de Hondsrug
18.Krijgt de Hondsrug een UNESCO status?	2015	De Hondsrug is een bekend gebied, Geopark de Hondsrug
19. Wordt geopark de Hondsrug een trekker	2015	Geopark de Hondsrug
20. Jonge mantelzorges uit de schaduw	2015	Hondsrug college
21.Themajaar AA en Hunze wint toerismeprijs	2015	Om de Hondsrug in beeld te brengen en Geopark de Hondsrug
22.Twee gelukkige Drenten	2015	De mensen bij ons op de Hondsrug
23.Savanne centrum Emmer Stadspark	2015	Geopark de Hondsrug , het Hondsrug college , Met uitleg over de Hondsrug

24.Kies voor de leukste school	2015	Hondsrug college
25.Leerlingen graven in Drentse bodem	2015	Dorpen op de Hondsrug, Geopark de Hondsrug
26. Keitjes voor een eerbetoon	2015	Hondsrug college
27.Coby zung hier zien blues	2015	De Hondsrug wör een route (staat in coby zijn gedicht)
28.Koorts	2015	Ijsvereniging de Hondsrug
29.Poloton wil één ding: gaan	2015	De Hondsrug classic, een moutainbike wedstrijd
30.Geopark de Hondsrug classic sluit seizoen af	2015	Geopark de Hondsrug
31. Keizer sluit seizoen af als nummer 1	2015	Hondsrug classic, een moutainbike wedstrijd
32.Ik zie het niet	2015	De Hondsrug leek omsingeld
33.Oktober feest met vijf stedelijke brouwerijen	2015	Brouwt zijn bier met water uit de hondsrug
34.Drente land van enorme ijskelgels	2015	Geopark de Hondsrug
35.Lezing over ontstaan Drenthe	2015	De Hondsrug is een lang geleden gekneden Ijslandschap
36.Hondsrug college wordt business school	2015	Hondsrug college
36. VvD kraakt wethouders	2015	Ambachtsgilde Hondsrug
37.Techniek voor mavo leerlingen	2015	Hondsrug college
38. Emmen heeft behoefte aan Technisch hbo	2015	Hondsrug college
39.Het wat nog gevarieerder dan ik dacht	2015	Hondsrug college
40.Hanekammen	2015	Bij mij op de Hondsrug
41.Het sociale wonder van Borger-Odoorn	2015	Team De Hondsrug
42. vmbo scholen dicht als wij niks doen	2015	Hondsrug college
43.Ze mogen in Borger wel een standbeeld voor Gien Smeenge oprichten	2015	Manege de Hondsrug Borger
44.Frédérique Spigt: Als een wervelwind door Borger	2015	Manege de Hondsrug
45.De manege was een tweede familie	2015	Manege de Hondsrug
46. Drents landschap als huisbaas	2015	Ik woonde op de Hondsrug
47.Haren ook deel van geopark	2015	Het verhaal van de Hondsrug, Geopark de Hondsrug,
48. Carina Vinken geeft scholieren	2015	Hondsrug college

zangles		
49. Wild kamperen: bestaat dat nog?	2015	Boswachter Martijn Harms van de Hondsrug
50. Zomerschool laat 32 leerlingen over gaan	2015	Hondsrug college
51. Wel erg ambitieus	2015	Ter versterking van de Hondsrug identiteit
52. Herdersstaf voor nieuwe scheper	2015	Ambachtsgilde Hondsrug
53. Noodlokalen in tijd van krimp	2015	Hondsrugcollege
54. Pleidooi: Scholen doe meer samen	2015	Hondsrugcollege
55. Met doctorstitel geen dierendokter	2015	Kliniek de Hondsrug
56. Dierenkwakzalver voor Asser rechtbank	2015	Paardenkliniek de Hondsrug
57. Sporen van de ijstijd	2015	Zodra het ijs smelt blijft een zandrug over, de Hondsrug is daar een mooi voorbeeld van
58. Ilse de Lange moet wel richting Zwolle	2015	Over het hoogste gedeelte van de Hondsrug hebben gelopen
59. Monaco aan de Hondsrug	2015	Monaco aan de Hondsrug
60. Hartje Borger Crime voor Combines	2015	Weco de Hondsrug
61. Wonen op de rand van dorp en natuur	2015	Het stroomdallandschap van de Hondsrug
62. Plein 2015, het is wat het is	2015	Niet van dat oude gedoe: Hondsrug, Es..
63. Op zoek naar het bruine goed in veenpark	2015	De expositie veenomenale Hondsrug
64. Wandelen door de ijstijd	2015	Twee verhogingen in het landschap: de Hondsrug
65. Hondsrug college	2015	Hondsrug college
66. Veenkoloniaals	2015	't rieke land tussen Hondsrug en Knoal
67. Tyanarlo stoot sportcomplexen af	2015	Hockey vereniging de Hondsrug
68. Ik heb nog geholpen spandoek te maken	2015	Hondsrug college
69. Twee weken blokken om alsnog over te gaan	2015	Hondsrug college
70. Wandelroute in de maak voor Vries	2015	Geopark de Hondsrug
71. Sowieso spannend als iemand die bekend is je gaat begeleiden	2015	Hondsrug college
72. Jongens zitten we al beina op een gasleiding?	2015	De verdwenen borg op het laatste stukje van de Hondsrug stond
73. Emmen gezellige smeltkroes	2015	Hondsrug college
74. Speuren op de fiets naar reeën	2015	In de bossen van de Hondsrug wonen veel reeën
75. Hondsrug college	2015	Hondsrug college

76. Plan voor hergebruik de Voorhof spat uiteen	2015	Hondsrug college
77. Talent schrijft voor metropole orkest	2015	Hondsrug college
78. Kunstenaarsdorp Zweelo wil Eva als blikvanger	2015	Geopark de Hondsrug
79. De Bark is één grote familie	2015	Uitzicht over de Hondsrug
80. Emmen sleept met Hondsrugtunnen internationale lichtprijs in de wacht	2015	Veldkeien van de Hondsrug
81. Emmen in licht van wereld	2015	Veldkeien die ooit de Hondsrug vormden
82. 'Dreugkleut' met humorgevoel	2015	Wil niet vanuit de Hondsrug uitkijken over een industrieel landschap
83. Brits Hunebeddenalarm	2015	Ze concentreerde hierbij op de Hondsrug
84. Niets is onuitputtelijk	2015	En komt iedereen bij ons op de Hondsrug wonen
85. Route Zuidenveld	2015	SSB Hondsrug Valtherbrug
86. Wat wil het landschap mij vertellen?	2015	Hondsruggebied een Geopark
87. Noordelijke titel voor Amsterdamer	2015	25 kilometer over de beschutte glooiende Hondsrug
88. Teletubbieland aan de hoofdstraat	2015	Met dank aan de Hondsrug meer heuvellandschap
89. Eerste literaire bustocht voert door Drenthe	2015	Zo is met name de Hondsrug een fijn plekje om over te schrijven
90. Adrenalinegehalte is hoog na vwo examen wiskunde	2015	Hondsrug college
91. Tweemaal *4	2015	BC de Hondsrug
92. Aanpak ring zuid historische blunder	2015	Groningen ligt op het noordelijkste puntje van de Hondsrug
93. Haken en ogen aan nieuw oud spoor	2015	Een recreatief aantrekkelijke Hondsrug
94. Een donderend lesje	2015	De lieflijk glooiende Hondsrug
95. Ik dacht gelijk: ik wil meedoen	2015	Hondsrug college
96. Vroege vastkokers	2015	Nu ook aangekomen op de Hondsrug
97. Emmer broef en zus goochelen ze zich suf met opa	2015	Hondsrug college
98. Wit goud van het zand	2015	Op hun buitenhoven op de drenthse Hondsrug
99. UNESCO status Hondsrug komt stap dichterbij	2015	Geopark de Hondsrug
100. Basis voor toeristisch plan Hondsrug gelegd	2015	Geopark de Hondsrug
101. Haren hoopt	2015	Geopark de Hondsrug

toerist		
102.Kiek ons weekend	2015	De Hondsrug classic
103.Keien optocht a la elephant parade	2015	Een tocht door de Hondsrug, Hondrug ondernemers, Geopark de Hondsrug
104.Kinderen ziek door verouderd onderwijs	2015	Hondsrug college
105.Boermarken: de Drenthse velden zijn leeg	2015	De meeste marken zijn te vinden op de Hondsrug
106.Makelaars in jubel stemming	2015	In de dorpen op de Hondsrug
107. Wolf viel vier schapen aan tijdens tocht door Noord-Nederland	2015	En trok via de Hondsrug naar de provincie Groningen
108. Als het gras straks weer groeit valt het niet zo op	2015	AA de Hondsrug in gieten
109.Paterwoldsemeer in wandelroute van Ns	2015	Haren was eerderstartplaats van de Hondsrug
110.geen diploma maar elk vak op niveau	2015	Hondsrug college
111.Er komt heel wat op ons bordje	2015	Hondsrug college
112.Een reis met reuzensprongen	2015	Toegangsweg naar Groningen over de Hondsrug
113.Perkeren op P oost blijft gratis	2015	Hondsrug college
114.Het paradiso van de Hondsrug	2015	Het paradiso van de Hondsrug
115.Sparrebossen als oude dagsvoorziening	2015	Vanaf de Hondsrug richting Valthermond
116.Tess Berends wint groot Emmens dictee	2015	Hondsrug college
117. Cees Bijl leest dictee zaal Hondsrug college	2015	Hondsrug college
118.Burgemeester Bijl leest dictee voor	2015	Hondsrug college
119. Franssen wint halve marathon	2015	Noordelijke deel van de Hondsrug
120. Op de Hondsrug woon je veilig	2015	Op de Hondsrug woon
121.kritiek op nieuwe toelating basisschool	2015	Hondsrug college
122.Valthe wil geen Orvelte worden	2015	Valthe een kroonjuweel van de Hondsrug
123.Haren hoort bij de Hondsrug	2015	Maar de Hondrug loopt via haren door, Geopark de Hondsrug
124.Een kok op expeditie de Hondsrug op	2015	Geopark de Hondsrug
125.Studenten zetten fietstocht op	2015	Geopark de Hondsrug
126.Als een tweede ster voor een kok	2015	Met de Hondsrug als A1, Geopark de Hondsrug

127. We moeten mensen wakker schudden. Meer aandacht trekken en mensen naar het gebied lokken	2015	Geopark de Hondsrug
128. Een mooie gletsjer als deze kan niet meer	2015	Expositie de Hondsrug verbeeldt
129. Nam weigert schade aan zandsculpturen te vergoeden	2015	Zandsculpturen expositie de Hondsrug verbeeldt
130. Wat een ochtend	2015	Op de Hondsrug hoorde ik al een eerste kieviet
131. De stilte rond de kerk zonder papen	2015	Geopark de Hondsrug
132. Debateren komt neer op oefenen, oefenen, oefenen	2015	Hondsrug college
133. Flubberpunning velt molletje en gletsjer	2015	Geschiedenis van de Hondsrug, De Hondsrug is ontstaan door natuurgeweld
134. 't dringen op de weg	2015	Bij ons op de Hondsrug
135. Scholieren leggen ouders in de watten	2015	Hondsrug college
136. Spoor perikelen in Emmen	2015	Hondsrug college
134. Grote geesten	2015	Hondsrug college
135. Knotsgekke terreurfilm uit Emmen	2015	Hondsrug college
136. Verhuis station naar oude dierentuin	2015	Hondsrug college
1. Vangen of doden steenmarter zinloos	2014	Bestrijdingdienst AA de Hondsrug
2. Sandman de naam zegt het al	2014	Geopark de Hondsrug
3. Hondsrug verplaatst?	2014	De Hondsrugroute, Maar volgens mij is de Hondsrug niet verplaatst
4. Overlast ongedierte loopt uit hand	2014	Bestrijdingdienst AA de Hondsrug
5. Beelden van 500 kilo zand	2014	De Hondsrug verbeeldt
6. Via de Ipad krijgt iedere leerling onderwijs op maat	2014	Hondsrug college
7. Emmen cultuur gemeente	2014	Geopark de Hondsrug
8. Lezeres is woedend	2014	Geopark de Hondsrug
9. Redoublet	2014	BC Hondsrug
10. Mantelzorgers in watten gelegd	2014	Hondsrug college
11. DSC'65 blinkt uit in sportief gedrag	2014	Scheidsrechtersvereniging COVS Hondsrug zuidoost

12.Demonstratie leeft niet echt in het noorden	2014	Hondsrug college
13.Machines Borger gaan de wereld over	2014	Aan de flank van de Hondsrug
14.Meesomberen	2014	Dat komt ervan als je op de Hondsrug ligt
15.WK bouwen met zand in Zuidlaren	2014	De Hondsrug verbeeldt
16. Beeld voor Oranjekanaal Bargeres komt in beeld	2014	De kop van de Hondsrug langs de N34
17.Eerste onderwijsbeurs Emmer scholen succes	2014	Hondsrug college
18. Man van de wederopbouw	2014	Hondsrug college
19.Universiteit liep niet voorop	2014	Groningen op het meest noordelijke puntje van de Hondsrug
20.AA en Hunze zet extra in op toerisme	2014	Geopark de Hondsrug
21.Granieten bouwblokken	2014	Geconcentreerd op de Hondsrug
22.Tussen de karbonade van Jan en deSigaar van Jaap	2014	De Grote noordzuid route hoog op de Hondsrug
23.Zandmuseum moet sculpturenpark versterken	2014	In het gebied van de Hondsrug,
24.Ik geloof er geen sodemieter van	2014	5000 jaar wonen tussen Hondsrug en Hunzedal
25.Mountainbikers wachten niet op Martijn Keizer	2014	De Hondsrug classic
26.Het moet een mysterie blijven	2014	5000 jaar wonen tussen Hondsrug en Hunzedal
27.Emmen wil museum in oude dierentuin	2014	De geschiedenis van de Hondsrug, Geopark de Hondsrug
28.Raad van maakt gehakt van Emmer nota toerisme	2014	Geopark de Hondsrug
29. Onderscheding voor Klompsma	2014	Rotary club Buinen Hondsrug
30.Lego permanent in sculpturenpark	2014	De Hondsrug verbeeldt
31.Exloo spreidt bedje voor bever	2014	De Hondsrug ter hoogte van exloo
32.Hondsrug classic heeft topveld	2014	Hondsrug classic
33. Klein Frankrijk in wijngaard Glimmen	2014	Daar op de Hondsrug plukten zijn in de luttele uren
34.Krimp brengt Emmer scholen tot elkaar	2014	Hondsrug college
35. Extase in voormalig dorpskerk	2014	Het paradiso van de Hondsrug

Borger		
36.Kunststuk van hoog niveau	2014	De kop van de Hondsrug bij Borger
37.Door fietsen in Odoorn	2014	De bossen op de Drentse Hondsrug
38.Expositie Geopark in Anloo	2014	Geopark de Hondsrug
39.50.000 naar de Hondsrug verbeeldt	2014	De Hondsrug verbeeldt
40.Henk Jaap Moorlag wat een ellende	2014	Hondsrug classic
41.Scholen gaan samen leerlingen werven	2014	Hondsrug college
42.Hondsrug college geen zwakke school meer	2014	Hondsrug college
43.We beginnen bij het begin de Big Bang	2014	Geopark de Hondsrug
44.Naverbranders open	2014	Ondanks het lawaai kijk ik altijd de straaljager even na als die bij ons over de Hondsrug komt
45.Het Duits van de actievoerders	2014	Hier op de uitlopers van de Hondsrug
46.Land, lucht, reflectie en realisme	2014	Ierse landschappen en schilderijen van de Hondsrug
47. Schelden, schelden, döt niet zeer. Aj mij Hauwen, hauw ik jow weer	2014	Door Emmen loopt de uitloper van de Hondsrug
48.Motorrijden voor het goede doel	2014	Motor toer club de Hondsrug
49.Bussen moeten op grote markt blijven	2014	Dat Groningen op deen uitloper van de Hondsrug ligt
50.Digitale schoolboeken zijn niet op tijd klaar	2014	Hondsrug college
51.Brieven	2014	Don Quitchotterie op de Hondsrug, ach dat slaapstadje Emmen kan best wat energie gebruiken.
52.Falmilieberichten	2014	Lang was je onderweg naar de mooie Eeuwige Drentse heide en hondsrug
53.Modern en dynamisch	2014	De Kop van de Hondsrug langs de N34 bij Borger
54.Eem naar Hansi en tralies voor het tolraam	2014	Van Groningen naar Emmen als onderdeel van de Hondsrug
55. Kinderen herwilden	2014	Natuurvriendenhuis de Hondsrug in Noord-laren opende in 1934
56.Graven	2014	Een uitloper van de Hondsrug vertelde opa
57.Dansen in een Oase van vrede	2014	Voor Bogdan is de Hondsrug al in strijd met het beeld dat hij van Nederland had
58.Zuidlaren klaar voor de jury	2014	Maar de hondsrug en het hunzedal worden niet vergeten
59.Stromendwater in het hotel, de wifi van toen	2014	Oudheidskamer De Hondsrug
60.We hebben het er al over gehad	2014	Deze zomer ook dagelijks op de Hondsrug

61.een minimaal bergje met een groot verhaal	2014	En wat glooiingen (de drentse Hondsrug
62.We nemen de touwtjes in handen	2014	Geopark de Hondsrug
63.Zand wint het van handel in Pb hoeve	2014	De Hondsrug verbeeldt
64.Nieuwe website voor de Hondsrug	2014	Nieuwe website voor de Hondsrug
65.Papieren eindstrijd voor eigendom molen	2014	Als over loop voor de dorpen op de Drenthse Hondsrug
66.Dwalen tussen verdwenen eendenkooien	2014	En de eendenkooien op de Hondsrug
67. De Bisschopsweg hobbelende entree naar Drenthe	2014	Vooraf de Hondsrug, ronduit een A-locatie
68.Verlosser: stunt van formaat	2014	Omhuld door oranje zeil richting Hondsrug
69.Centrum Zuidlaren zal nooit meer hetzelfde zijn	2014	De beelden van expositie de Hondsrug
70.Bedrijven staan straks in de rij	2014	Hondsrug college
71.Dierenpark kweekt zeldzame pad	2014	Leefgebieden zoals de Hondsrug, een deel verhuist naar een van de poelen op de Hondsrug
72.Veiling haringparty levert recorde op	2014	Rotary-club Buinen-Hondsrug
73.Elitegroep reist hele wereld over	2014	De Hondsrug verbeeldt
74.Haringgeld gaat naar kinderafdeling Refaja	2014	Rotaryclub Buinen Hondsrug
75.Goed in Betavakken	2014	Hondsrug college
76.Natuurlijk zou ik het wel fijn vinden als het entreprenasium officieel werd erkend	2014	Hondsrug college
77.Draagvlak docenten voor technasium ontbreekt	2014	Hondsrug college
78.Recotr wil erkenning entreprenasium	2014	Hondsrug college
79.Het voelt niet als school maar als bedrijf	2014	Hondsrug college
80.Op geopark de Hondsrug wonen echte nette Leute	2014	De Hondsrug is voor de Duitse gasten niet echt bekend, Geopark de Hondsrug, De Drentse Hondsrug, De ontdekkingsreis over de Hondsrug
81.Op ons leeftijd will'n wie toch gain elektrische fietse meer!	2014	Met de beklimming van de Hondsrug
82.Duitsers op expiditie op de	2014	Vier dagen reizen de families door de Hondsrug, Geopark de Hondsrug

Hondsrug		
81.Drenthe als deftig behang	2014	Naar Eext en verderop naar de Hondsrug, Geopark de Hondsrug
82.Veel leeswerk bij Engels	2014	Geopark de Hondsrug
83.Aa en Hunze wil miljoenen meer verdienen aan toerisme	2014	Een flinke promotie van de Hondsrug
84.Geen heftige stress wel zenuwen	2014	Hondsrug college
85.Het meikermis en zeventuizend klachten	2014	Hondsrug college
86.Nieuwbouw naast een Emmer pronkjuweel	2014	Geopark de Hondsrug
87.Aldoor rijden bij de kassa voor zandexpositie	2014	Geopark de Hondsrug
88.Bergen zand	2014	Geopark de Hondsrug
89.Dag van de regio 2014 buur en cultuur	2014	Cultureel erfgoed zoals, borgen, oude dorpskerken en esdorpen op de Hondsrug
90.Cruijff van het korfbal krijgt een zootje	2014	Ijsvereniging de Hondsrug
91.In de greep van het magische zand en ijs	2014	De Hondsrug verbeedt
92.Zandsculpturen bijna klaar	2014	Geopark de Hondsrug
93.Het vol zandgeworden Hondsrugverhalen	2014	De Hondrug verbeeldt, Geopark de Hondsrug
94.Belangstelling voor geheel gratis Geopark expeditie valt tegen	2014	Geopark de Hondsrug
95.Kasselen	2014	Bevinden zicht op de Hondsrug
96.Overal een bakje water voor het paard	2014	Nette Boersma, te paard over de Hondsrug
97.Zonder prikkels geen drang in het lichaam	2014	Omhoog over de Hondsrug zomaar uit het niets een berg
98. Alle scholen met voetbal in de prijzen	2014	Hondsrug college
99.Techniek sector legt school langs de lat	2014	Hondsrug college
100.Drenthe neemt Gartenschau gasten in de boot	2014	Geopark de Hondsrug
101.Drente presenteert zich op Gartenschau	2014	Geopark de Hondsrug
102.Zand spoelt hal binnen	2014	De Hondsrug verbeeldt
103.Zelf promotie en zaken doen	2014	Marco Kah van Hondsrug Media, het bedrijf, achter de site Drenthe.com

104.Opleiding kansloze asielzoeker	2014	De Rotary club Buinen-Hondsrug
105.Op het veld zijn ze vel	2014	Hondsrug college
106.De tunnel gaat de hele wereld over	2014	De tunnel heet de Hondsrugtunnel, Veldkeien zijn het goud van Emmen, van de Hondsrug, van Drenthe
107.Zandexpositie krijgt een nieuwe naam	2014	De Hondsrug verbeeldt, Geopark de Hondsrug
108.PBH heet ' zomers sculpturepark	2014	Geopark de Hondsrug
109.Nostalgische cottage, met onverwachte snufjes	2014	Exloo ligt midden op de Hondsrug
110.Raad redt zandproject van Pbh	2014	De Hondsrug verbeeldt, Geopark de Hondsrug
111.Theater een speelhal nog op losse schroeven	2014	De Hondsrug verbeeldt, Geopark de Hondsrug
112.Zes families gratis op expeditie	2014	Geopark de Hondsrug
113.Jubilierende natuurvrienden zijn al negentig jaar lief links en lastig	2014	Veel mensen kwamen af op de natuur vriendenhuizen. In het noorden zijn dat de Hondsrug in Noordlaren
114.Out fietst 80 km op bakfiets langs alle stembureaus	2014	Langs de flanken van de Hondsrug
115.Technasium is het pionieren voorbij	2014	Hondsrug college
116. Nienke draagt 4 mei haar gedicht voor op de Dam	2014	Hondsrug college
117.Marlinde van der Vaart wint dictee	2014	Hondsrug college
118.Lekker belangrijk	2014	Het wordt een Noordkoreaanse uitslag daar op de Hondsrug
119.Zand en veen Drenten	2014	Maar daal je de Hondsrug af dan verandert zowel het landschap als de sfeer
120.Hondsrug en moeras bijna verleden tijd	2014	Hij spreekt grappig van aan de ene kant de Hondsrug en aan de andere kant het moeras, in de zomer wil op de Hondsrug amper iets groeien
121.Yahtzee toont kunnen Dog Back	2014	Dog Back is een directe vertaling van Hondsrug, aan de uitloper waar het bedrijf gevestigd is.
122.Marco out verkoopt zelden nee	2014	Als de snip en snap van de Hondsrug stalen ze onlangs de show
123.Met vermaak over de streep	2014	Hondsrug college
124.Tynaarlo steunt zand project	2014	De Hondsrug verbeeldt, Geopark de Hondsrug
125.Bommen en Berend verrast vriend en vijand	2014	Dwong von Galen via Coevorden en de Hondsrug het Oldambt te veroveren
126.Zand kunstenaar test Hondsrug zand	2014	De Hondsrug verbeeldt
127.Hondsrugzand voor Pbh	2014	De Hondsrug verbeeldt, Geopark de Hondsrug, Het zand komt van de Hondsrug
128.Het bed van	2014	Geopark de Hondsrug

Kolder in Westerlee blijft onbeslagen		
129.De Hondsrug houdt wandelexcursies	2014	De Hondsrug houdt wandelexcursies, Geopark de Hondsrug
130.Toerist gaat naar Drenthe niet naar een gemeente	2014	Dan is het jammer dat bedrijven die allemaal op de Hondsrug zitten niet meer samenwerking zoeken, De toerist ziet bijvoorbeeld wel de Hondsrug
131.Hondsrug heide en hunebedden	2014	De hoogteverschillen van de Hondsrug, Hondsrug heide en Hunebedden
132.Emmen doet maar wat	2014	Geopark de Hondsrug
133.Lachen met de Snip en Snap van de Hondsrug	2014	Hondsrug een KEI goed gebied, Geopark de Hondsrug
134.Tynaarlo omarmt zandsculpturen PBH	2014	De Hondsrug verbeeldt, Geopark de Hondsrug
135.Enthousiasme over zanderig plan	2014	Unieke karakter van de Hondsrug, Geopark de Hondsrug
136.Zand scheidt een band het is heel fijn materiaal	2014	Het project de Hondsrug wordt het eerste geopark van Nederland, en de Hondsrug bestaat uit zand
137.Zandspectakel in Zuidlaren	2014	De expositie beeldt het ontstaan van de Hondsrug uit, Geopark de Hondsrug
138.Toerismebeurs leidt tot een-tweetjes	2014	De Hondsrug een KEI-goed gebied, Geopark de Hondsrug
139.Winterwandeling boomkroonpad	2014	Een gevarieerde wandeling over de Hondsrug
140.Initialen in de boom	2014	Een kromme breuk langs één van mijn wandelwegen over de Hondsrug
141.Ik dacht al wie zal de eerste zijn	2014	Ijsvereniging de Hondsrug
142.Lezing over Geopark de Hondsrug	2014	Geopark de Hondsrug 150.000 jaar oude Hondsrug
143.De fatale van een Amerikaan bij Roswinkel	2014	Hondsrug college
144.Even terug naar de ijstijd	2014	Oerlandschap van de Hondsrug, Geopark de Hondsrug, Op de Hondsrug raakt niemand uitgekeken

Jaar 2000

1.	Wij zoeken nu samen een mogelijkheid om het bouwen op de Hondsrug te beperken
2.	Natuurijs-annex skeelerbaan de Hondsrug
3.	Natuurijsbaan de Hondsrug
4.	De scheiding van Hondsrug en veen
5.	Op een uitloper van de Hondsrug
6.	Hockeyclub de Hondsrug
7.	Hondsrug Classic
8.	Hondsrug college
9.	Met name op de Hondsrug waarvan een uitloper tot ten noorden van Winsum gaat, duikt de Hondsrug tot 2 meter onder de oppervlakte op

10.	De Hondsrug zich ten noorden van de stad Groningen uitstrekt
11.	Langlaufen zonder sneeuw op Hondsrug
12.	De kop van de Hondsrug leek, nadat je voor een expositie was uitgeleend
13.	Om de beelden voor de Hondsrug te behouden, hun verblijf op de Hondsrug loopt ten einde
14.	VVV Hondsrug
15.	Een fraai dorp op de Hondsrug,
16.	Hoogste punt van de Hondsrug
17.	Hondsrug classic
18.	De vierde Hondsrug classic
19.	Holland casino Hondsrug Classic
20.	Zuid-Laren hoog op de Hondsrug
21.	Koning van de Hondsrug uit Bronneger
22.	Tussen de Hondsrug en de veenkoloniën
23.	Waterwinactiviteiten in omliggende gebieden, zoals de Hondsrug
24.	Hij graag op de Hondsrug wilde wonen
25.	VVV Hondsrug
26.	Arbeidsonrust op de Hondsrug
27.	Hockeyclub de Hondsrug
28.	Hondsrug college
29.	Hockeyclub de Hondsrug
30.	Langs het water rond de Hondsrug
31.	Met name in de buurt van de Hondsrug al 25 graden gehaald
32.	Fietstocht naar de Hondsrug
33.	Verdroging van de Hondsrug
34.	Ten oosten van de Hondsrug, verdroging van de Hondsrug
35.	Staat direct op het zand van de Hondsrug
36.	Dat is uit het zand van de Hondsrug opgebouwd
37.	We zitten net van de Hondsrug af
38.	Achter Exloo tussen de Hondsrug en de Veenkoloniën
39.	Hondsrug college
40.	Bovenop de Hondsrug
41.	Hondsrug college
42.	Water uit de Drentse A inspuiten op de Hondsrug
43.	Hoe staat het met de breuklijn van de Hondsrug
44.	In de buurt van de Hondsrug al 30 graden noteert
45.	Shell tankstation aan de Hondsrug
46.	De benaming tweede Hondsrug is zo gek nog niet
47.	Hondsrug college
48.	Tijdens de voettocht over de Hondsrug
49.	Het gewei van een edelhart gevonden, ten oosten van de Hondsrug
50.	Een vaarverbinding tussen de Hondsrug en het Groningse Westerwolde
51.	Hondsrug college
52.	Hondsrug college
53.	Hondsrug college
54.	Hondsrug college
55.	Tegen het wilde westen, de Hondsrug
56.	Op de Hondsrug viel het wateroverlast
57.	In het dorp op de Hondsrug
58.	Het Hunzedal, dat ligt aan de voet van de Hondsrug
59.	Bert Boom is op de Hondsrug in Valthe, verreweg het snelste
60.	Knokploeg de Hondsrug
61.	Bewoners van de Hondsrug
62.	Hondsrug college
63.	De knokploeg de Hondsrug stichtte op 14 juni 1943
64.	Old timer club de Hondsrug
65.	Old timer club de Hondsrug

66.	Hondsrug college
67.	Vlinder van de Hondsrug gokt op puntenkoers
68.	Over de top van de Hondsrug
69.	Hondsrug college
70.	Ode aan de zon op Hondsrug, kunstwerk op de Hondsrug
71.	Hondsrug college
72.	Hockeyclub de Hondsrug
73.	De ponyrijders van de Hondsrug uit Bronneger
74.	Hondsrug college
75.	De Hondsrug ruiterdagen
76.	Hoofdsponsor de Slagerij de Hondsrug uit Gieten
77.	Hondsrugtocht, Via de Hondsrug naar Odoorn
78.	Springtoppers op Hondrugse ruiterdagen
79.	De commissie van de Hondrugse ruiterdagen
80.	Hondsrug college
81.	Camping de Hondsrug in Annen
82.	Hondsrug college
83.	WMD wil grondwater winnen ten oosten van de Hondsrug
84.	De schuur zou niet bij de oostflank van de Hondsrug gelegen landschap passen
85.	Hondsrug college
86.	Was de rivier een brede stroom die zich langs de oostflank van de Hondsrug
87.	Hondsrug college
88.	Ijsclub de Hondsrug
89.	Ijsclub de Hondsrug
90.	Ijsvereniging de Hondsrug
91.	Ijsvereniging de Hondsrug
92.	Ergens op de Hondsrug
93.	Water van Hondsrug tot wat

Jaar 1990

1.	Hunebedden op de Hondsrug
2.	De goochel act van de Hikili's, net terug van een zwaar tournee over de Hondsrug
3.	Intensievere grondgebruik in het Hunzedal tussen Hondsrug en Hunze
4.	Trok zijn vader van Drouwen op de Hondsrug naar de Verenigde Staten
5.	Vanaf Veendam richting de Hondsrug
6.	Men vond dat dit fraaie dorp op de Hondsrug wel achter bleef bij andere plaatsen
7.	Zijn locatie ligt op de Hondsrug
8.	Tot op heden moest het dorp op de Hondsrug
9.	Volendammer Handballers winnen Hondrugtoernooi
10.	Bescheiden nederzettingen op de Hondsrug
11.	Aan de voet van de fraaie Drentse Hondsrug
12.	Wij wonen in Ees dat is een dorp op de Hondsrug
13.	Iedereen weet wat de Hondsrug is, er liggen allerlei plaatsen op de Hondsrug, Hunes rug werd hunsrug en nog weer later Honsrug en nog weer later Hondsrug
14.	Onderafdeling de Hondsrug van ITC

Jaar 1980

1.	De weg over de Hondsrug verlaten
2.	De Hondsrug hef e al beschreven
3.	De toeristische routes, de Hondsrug route
4.	Het uitgestrekte woud aan de voet van de Hondsrug
5.	De Hondsrug maakte vier succesvolle reizen

6.	Eindigde de Hondsrug met miniem verschil
7.	De verdere volgorde was 3 de Hondsrug
8.	De Hondsrug heeft het ook al te druk
9.	Aan de helling van de Hondsrug
10.	Zandafgravingen in de Hondsrug
11.	Toen de Polen over de Hondsrug trokken
12.	De deelnemende scheidsrechtergroepen die het tot de finale hebben gebracht zijn de: Hondsrug
13.	Beina elk dorp op de Hondsrug heeft er wel één of meer
14.	Hoe hoog is de Hondsrug?
15.	Naar het fraaie dorp op de Hondsrug
16.	Oosterwolde, Meppel en de Hondsrug

1970

1.	De voormalige spoorbrug bij Buinen heeft een markante ligging langs de Hondsrug
2.	Een gezamenlijke uitgave van de Hondsrug VVV's
3.	Afvalwater over de Hondsrug te pompen
4.	Voor de recreatie ligt het ongunstig en het heeft met de Hondsrug in de nabijheid, landelijk niet zo veel te bieden.
5.	Op de uitloper van de Hondsrug
6.	Wanneer die Hondsrug nu maar tien keer zo sterk golvend was dan kon je die kommen afsluiten
7.	Eeuwen oude Hondsrug met andere ogen nieuw bezien/de historie van de Hondsrug/ Het volkskarakter op de Hondsrug
8.	Waar kwispelt toch Hondsrugstaart
9.	Het vakantiepark is gelegen op de Hondsrug
10.	Harm Hovenkamp van de vereniging Hondsrug
11.	De Hondsrug in Odoorn had veel succes door drie keer de kopplaats te bezetten
12.	De Hondsrug houdt ze niet tegen, aldus een campingleider
13.	Wat dus betekent dat de Hondsrug op dat punt 1 meter 30 boven NAP ligt.
14.	Deze is geconserveerd en nu te zien in de oudheidkamer De Hondsrug in Emmen
15.	Paardensportcentrum De Hondsrug te Borger dat 10 jaar bestaat.
16.	Een mooi plekje aan de Westzijde van de Hondsrug was reeds daarvoor uitgezocht
17.	Het natuurvriendenhuis De Hondsrug in Noordlaren
18.	Het gebied waar een verkaveling voor zal worden aangevraagd ligt ongeveer tussen Nieuw Weerdinge en het Windschoterdiep tussen Hondsrug en Westerwolde

1960

1.	Het water dat de Hondsrug
2.	Ligt op één van de mooiste punten van de Hondsrug
3.	Wanneer de Hondsrug en de Hunze
4.	Dat water voor de industriële uitbreiding in het Delfzijlse havengebied zal aanvoeren van de <i>Hondsrug</i> bij het Zuidlaardermeer.
5.	Over de rug van de <i>Hondsrug</i>
6.	Fikse onweersbuien tot ontwikkeling o.a. langs de Hondsrug
7.	Een leiding voor rein water van de Hondsrug naar Delfzijl
8.	Sportcentrum de Hondsrug neergehaald
9.	Onstwedde, Ter Apel en de Hondsrug zijn gemakkelijk te bereiken
10.	Aannemingsbedrijf de Hondsrug
11.	Onnes had dit vliegveld liever op de Hondsrug
12.	De Hondsrug tussen Emmen en Stadskanaal

13.	Aan de voet van de Hondsrug waar eerst het woonwagenkamp
14.	Ofschoon de uitloper van de Hondsrug
15.	Liggende aan de voet van de Hondsrug worden dagelijks honderden kubieke meters scherp zand gezogen
16.	Het water dat te veel en te snel van de Hondsrug stroomde

1950

1.	De Hondsrug te Midlaren
2.	Opening Landbouwhuishoudschool De <i>Hondsrug</i> te Borger
3.	In De Hondsrug te Noordlaren hield de A.V.G een weekend
4.	Maar ook de Hondsrug met zijn aparte Drense sfeer
5.	De Hondsrug rijderij met hindernissen
6.	Welke zich van Twente via de Hondsrug uitstrekt
7.	Indien geen bestemming kan worden gegeven aan 'De Hondsrug' en het verenigingsgebouw
8.	Met een tocht over de Drentse Hondsrug
9.	Bedrijven naar deze parel van de Hondsrug te krijgen
10.	Diep in de natuurlijke keileem bodem, de Hondsrug

BIJLAGE 7: AARDRIJKSKUNDELEERMETHODES

methode	Jaar van uitgave	Hondsrug genoemd	context
Kern geografie: Nederland	1963	Ja	Hoogte en Reliëf
Kern geografie Nederland	1971	Nee	
De aarde onze woonplaats	1972	Ja	Nergens in Nederland is de esdorpen wereld duidelijker zichtbaar dan op het Drentse Grondmoreneplateau. Het gebied omvat de Hondsrug en alle Drentse zandgebieden ten westen ervan.
De aarde onze woonplaats	1972	nee	
Geografische perspectief deel 1 en 2	1979	nee	
Geografisch milieu: bovenbouw, basisboek en Nederland	1981	nee	
Buitenland onderbouw	2008	nee	
Wereldwijs onderbouw	2005	nee	
Humboldt onderbouw	2014	Half	Wel veel over het landschap maar

			daarover wordt Drenthe genoemd
Terra onderbouw	2008	Nee	
De Geo onderbouw	2008	Nee	
De Geo Bovenbouw	2006	Nee	
Wereldwijs bovenbouw	2012	Nee	
Buitenland	2009	Nee	

BIJLAGE 5: BOEKTITELS

Geel: Historie en archeologie   Blauw: Beleid   Paars: recreatie   Rood: Kunst   Grijs: Geografie
Overige: Niks

2015:

1 Fens, R.L. (2015). *Een steentijdcomplex op het Europapark te Groningen: resten uit het laat-mesolithicum en de trechterbekercultuur op de oostelijke flank van de Hondsrug*. Gemeente Groningen.

2013:

1.Fens, R.L. (2013). *De trechterbekernederzetting Helpermaar: de systematische opgraving van een neolithische scattervindplaats aan de westzijde van de Hondsrug in Groningen-Zuid*. Dienst Ruimtelijke Ordening en Economische Zaken van de Gemeente Groningen.

2.Flikkema, B. (2013). *Bezocht abt Emo klooster Yesse? : lag Yesse op Emo's route? Wat betekende de Hondsrug en voor het klooster Yesse?*

2012:

1.Hartman en Stefan. (2012) *Toekomstscenario's Geopark de Hondsrug : vier schetsen voor Geopark de Hondsrug*. European Tourism Futures Institute.

2011:

1.Oosterman, A. (2011). *Dorp en Veldroute : Hondsrug Hunzevallei ; Drenthe : wandelen en genieten van de omgeving*. Tourist Info Drenthe.

2. Wolters, H. (2011). *Geopark de Hondsrug : van alle tijden. Geopark de Hondsrug*

3. Weijzenfeld, N. (2011). *Drenthe oost : Hondsrug ; ANWB fietskaart*. ANWB

2010:

1.Huis in 't Veld, J.Y. (2010). *Helpermaar-Eiland : een ijzertijd-vindplaats op de westelijke flank van de Hondsrug* : een opgraving in het plangebied Helpermaar, gemeente Groningen. Dienst Ruimtelijke Ordening en Economische Zaken van de Gemeente Groningen.

2008:

1.Nicolay, J.A.W. (2008). *Opgravingen bij Midlaren : 5000 jaar wonen tussen Hondsrug en Hunzedal*. Barkhuis.

2007:

1.Boer, S.de. (2007). *Kunst op de Hondsrug*.

2006:

1.Albada, M. (2006). *Vijfduizend jaar overleven op de rand van de Hondsrug : kroniek van een streekje in Midlaren*. Uitgeverij Passage.

2001

1.Veenman, W. (2001). *Catalogus van de collectie Roelof Warrink : tekeningen en teksten over de Geul, de Gulp, de Voerstreek, de Berkel, de Betuwe, de Hondsrug, de Maasoever, Maastricht en Vaals 1988 t/m 1997*. Regionaal Archief Rivierenland.

1999

1.Provincie Drenthe. (1999). *begrenzingenplan Hondsrug en Hunze*.

2.Bisht, S.B. (1999). *Modelling anisotropy in the Hondsrug area of the Netherlands*. IHE.

1998

1.Rutgers, W. (1998). *Glimmen, dorp tussen Drentse A & Hondsrug ; Dl. 2*. Profiel.

1997

1. Provinciale Commissie Beheer Landbouwgronden Drenthe. (1997). *Begrenzingsplan Hondsrug en Hunze 70 ha beheersgebied, 119 ha reservaatgebied, 491 ha natuurontwikkelingsgebied*
2. Gras, H.(1997). *Rond Hunze en Hondsrug : geschiedenis van Odoorn*. Gemeente Odoorn.

1996

1. Jonker, J. (1996). *Het hunebed doorgrond : een zoektocht van de Hondsrug tot de Poolse grens en de Oostzee*. Rotaryclub Dedemsvaart.
  2. Blitterswijk, H. (1996). *Nieuwe landgoederen : een onderzoek naar de mogelijkheden en beperkingen van nieuwe landgoederen in de Veenkoloniën, de Hondsrug, het Hunzedal en Westerwolde, in het grensgebied tussen Groningen en Drenthe*
  3. Brug, S. van der (1996). *De kamsalamander op de Hondsrug : herstelplan dobben en poelen op de Hondsrug*
  4. Provincie Drenthe (1996). *Kansen voor de Hunze en de Veenkoloniën : oriëntatienota Hondsrug /Hunzedal/ Randveenontginningen/ Veenkoloniën*
  5. Evert, G. (1996). *Grenzenlose Denkmäler : Hümmling/Hondsrug*. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek.
1. Warrink, R. (1993). *Zomer op en om de Hondsrug*.
  2. Elerie, J.N.H.(1993). *Landschapsgeschiedenis van De Strubben/Kniphorstbos : archeologische en historisch-ecologische studies van een natuurgebied op de Hondsrug*. Van Dijk & Foorthuis REGIO-PROJECT.
  3. Meulema, G. (1993). *Rondom de Hondsrug : cultuur en natuur rondom het natuurvriendenhuis De Hondsrug*. NIVON.

1989

- Harmelink, T.A.M. (1989). *Onderzoek naar nutriëntenuitspoeling op de Hondsrug : een grondwaterkwaliteitsonderzoek*. Provincie Drenthe.

1988

1. Kievitsbosch, G. (1998). *Scheiding in verweving : natuurontwikkeling in het kleinschalige zandgebied van de Hondsrug en de beekdalen van Drentse A en Hunze.*

1987

2. Logchem, A. (1987). *Teledetectie en graslandvegetaties : Hunze, Zuidlaardermeer, Hondsrug (Drente)*

1986

1. Visscher, H.A. (1986). *De Midden Hondsrug : waar het Drents Plateau zowel relief- als natuurrijk is*

2. Rutgers, W. (1986). *Glimmen, dorp tussen Drentse A & Hondsrug.* Profiel.

1985

1. Stichting ARGEO. (1985). *Prehistorie van Drenthe : sporen uit de ijstijden: Tocht Hondsrug-Rolderrug*

2. NIVON. (1985). *Drentepad : Nivon wandelroute van De Hondsrug bij Noordlaren naar het Hunehuis in Havelte.*

1970

Kuipers, G. (1970). *Hondsrug, heuvels en hunebedden.* Knoop & Niemeyer.

1967

1. Landbouw-Economisch Instituut. (1967). *Gieten-Gasselte : sociaal-economische schets van een ruilverkavelingsgebied op de Hondsrug.*

1965

1. Landbouw-Economisch Instituut. (1965). *Anloo : sociaal-economische schets van een ruilverkavelingsgebied op de Hondsrug.*

1962

1. Coöperatieve Vereniging. (1962). *Coöperatieve Vereniging tot bevordering van Kunstmatige Inseminatie bij Rundvee " De Hondsrug" G.A., te Odoorn in de gemeente Odoorn.*

1960

1. Bijkerk, C. (1961). *Onderzoek naar de kwel uit de Hondsrug in verband met de wateraanvoer in het waterschap "De Oostermoerse vaart"*. Cultuur technische dienst.

1957

1. Bosch, J.C. van den. (1957). *Inventarislijst Verzameling gesteenten en fossielen aanwezig in de Oudheidkamer "De Hondsrug" te Emmen*. Verzameling Ligterink.

2. Boender, A. R. (1954). *Rondwandeling door de Oudheidkamer "De Hondsrug" te Emmen*.

1954

Ligterink, G.H. (1954). *De Hondsrug en het dal van de oer-Eems*. Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig Genootschap.

BIJLAGE 6: STRAATNAMEN

Straat	Postcode	Plaats	Jaartal
Hondsrug	3524BP	Utrecht	1988
Hondsrug	3524BR	Utrecht	'
Hondsrug	3524BV	Utrecht	'
Hondsrug	3524BW	Utrecht	'
Hondsrug	3524BX	Utrecht	'
Hondsrug	6422PV	Heerlen	1950
Hondsrug	8245DE	Lelystad	2002
Hondsrug	8251VB	Dronten	1986
Hondsrug	8251VP	Dronten	'
Hondsrug	8251VR	Dronten	'
Hondsrug	8251VS	Dronten	'
Hondsrug	8251VT	Dronten	'
Hondsrug	8251VV	Dronten	'
Hondsrug	8251VW	Dronten	'
Hondsrugweg	1101BK	Amsterdam	1994
Hondsruglaan	5628DA	Eindhoven	1983
Hondsruglaan	5628DB	Eindhoven	'
Hondsruglaan	5629GA	Eindhoven	'
Hondsruglaan	5629GB	Eindhoven	'
Hondsruglaan	5629GC	Eindhoven	'
Hondsrugstraat	7559LP	Hengelo	2005
Hondsrugweg	7811AB	Emmen	2000
Hondsrugweg	7811AC	Emmen	'
Hondsrugweg	7811AD	Emmen	'
Hondsrugweg	7811AE	Emmen	'
Hondsrugweg	7811AT	Emmen	'
Hondsrugweg	7872TE	Valthe	<1950: Niet 100%

			zeker
Hondsruglaan	8302JE	Emmeloord	1994
Hondsrugstraat	9471GD	Zuidlaren	<1950
Hondsrugstraat	9471GE	Zuidlaren	
Verlengde Hondsrugstraat	9471GX	Zuidlaren	
Verlengde Hondsrugstraat	9471GX	Zuidlaren	
Hondsruglaan	9722SB	Groningen	1964
Hondsruglaan	9722SC	Groningen	'
Hondsruglaan	9722SE	Groningen	'
Hondsrugstraat	9752KK	Haren	1962

onderwijs (	onderwijs (	onderwijs (	onderwijs (	onderwijs (	onderwijs (	onderwijs (	onderwijs (	onderwijs (	onderwijs (	onderwijs (	onderwijs (	onderwijs (	onderwijs (	onderwijs (	onderwijs (	onderwijs (	onderwijs (
1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	
Ja	Ja	Ja	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Ja	Ja

onderwijs (	onderwijs (	onderwijs (	onderwijs (	onderwijs (	onderwijs (	onderwijs (	onderwijs (	onderwijs (	onderwijs (	onderwijs (	onderwijs (	onderwijs (	onderwijs (	onderwijs (	onderwijs (	onderwijs (	onderwijs (
1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	
0	Ja	0	Ja	0	Ja	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

onderwijs (	onderwijs (	onderwijs (	onderwijs (	onderwijs (	onderwijs (	onderwijs (	onderwijs (	onderwijs (	onderwijs (	onderwijs (	onderwijs (	onderwijs (	onderwijs (	onderwijs (	onderwijs (	onderwijs (	onderwijs (
1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0